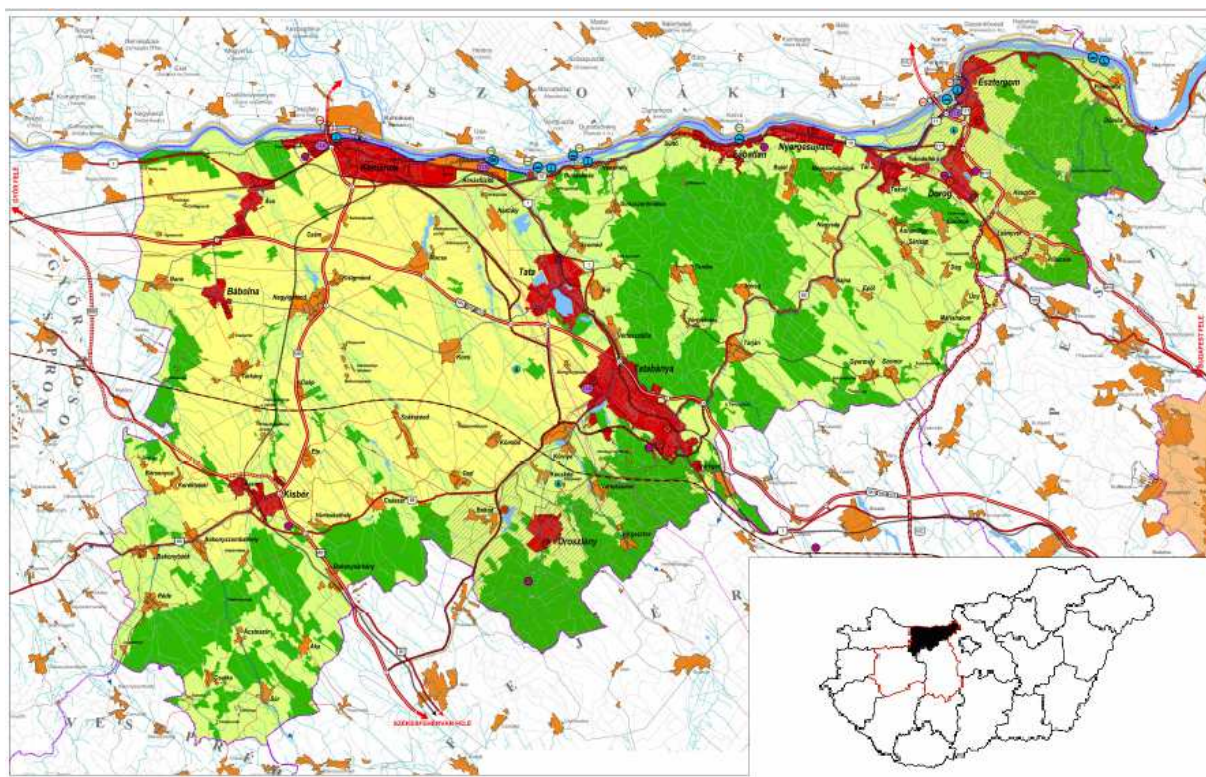

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ I. ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS

FÜGGELÉK

TATABÁNYA, 2007.

Készítette

Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatának
GAZDASÁGFEJLESZTŐ SZERVEZETE KHT.

H-2800 Tatabánya, Fő tér 6. Pf. 111

Tel/fax: 06-34-310-096

E-mail: gfsz@axelero.hu

www.gfsz.hu

Gazdaságfejlesztő Szervezete Kht

Gíber Erzsébet, ügyvezető igazgató

Németh Márton, projekt menedzser

Moskovics Krisztina, projekt menedzser

Rákóczi Ferenc, projekt menedzser

MTESZ KEM Szervezete

Takács Zsuzsanna

Fűrész József

Juhász Sándor

Musicz László (környezetvédelmi szakértő)

Szabóné Csernai Éva (Top Csomópont Bt.)

Szabó Miklós (Úthálózat Mérnökiroda Kft.)

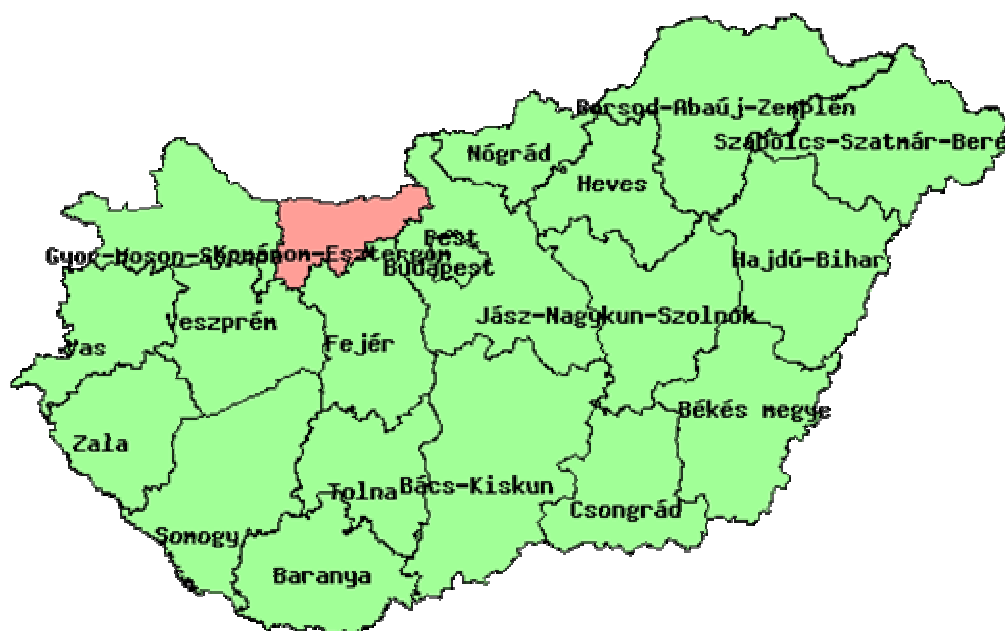
TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	3
1. A TEIR-ből származó megyei adatok.....	4
1.1. Közép-Dunántúli régió.....	4
1.1.1. Komárom-Esztergom megye	4
1.1.2. Fejér megye.....	12
1.1.3. Veszprém megye.....	20
1.2. Nyugat-Dunántúli régió	28
1.2.1. Győr-Moson-Sopron megye	28
1.3. Közép-Magyarországi régió.....	36
1.3.1. Pest megye	36
2. Adatok, táblázatok, és grafikonok az első kötethez	44
3. Adatok, táblázatok, és grafikonok a második kötethez.....	55
Első rendű út	79
Másodrendű utak.....	79
Összekötő utak	80
4. A KEM Területfejlesztési Konceptió helyzetelemző fázis tervezői változatának kistérségre vonatkozó főbb megállapításai.....	86
4.1. Dorogi Kistérség	86
4.2. Esztergomi Kistérség	88
4.3. Kisdéri Kistérség.....	90
4.4. Komáromi Kistérség	93
4.5. Oroszlányi Kistérség	95
4.6. Tatabányai Kistérség.....	97
4.7. Tatai Kistérség	100
5. Komárom- Esztergom Megye Területfejlesztési Konceptiójának értékelése	103

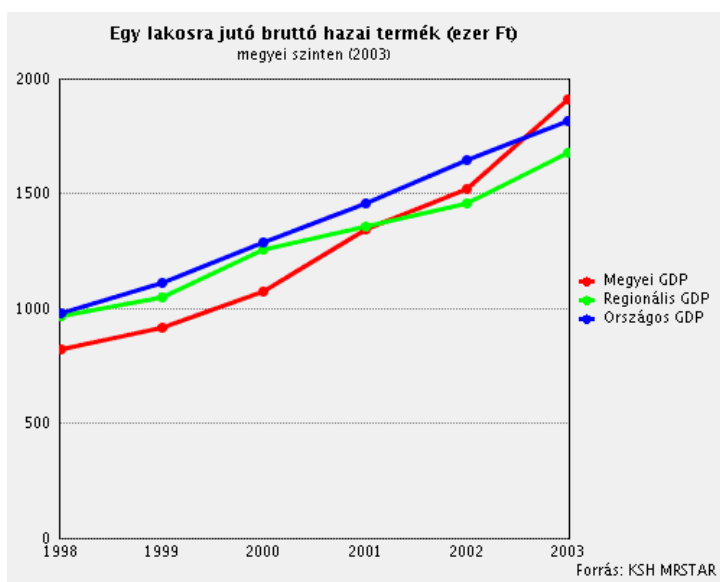
1. A TEIR-BŐL SZÁRMAZÓ MEGYEI ADATOK

1.1. KÖZÉP-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ

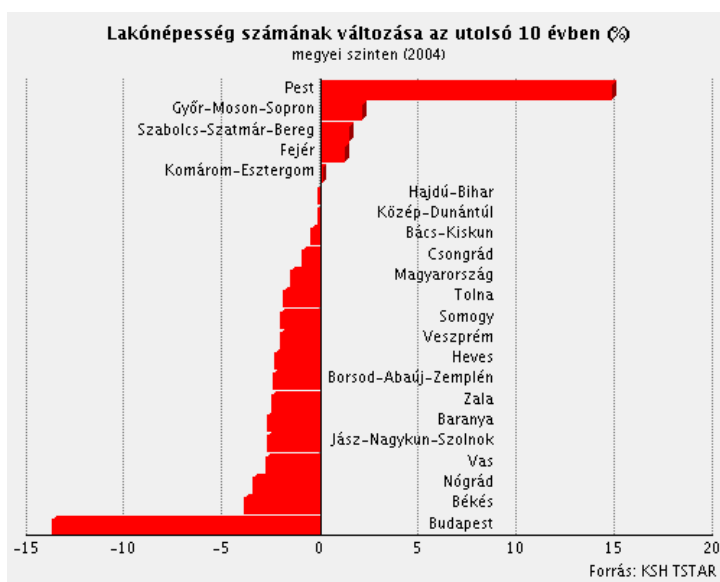
1.1.1. Komárom-Esztergom megye

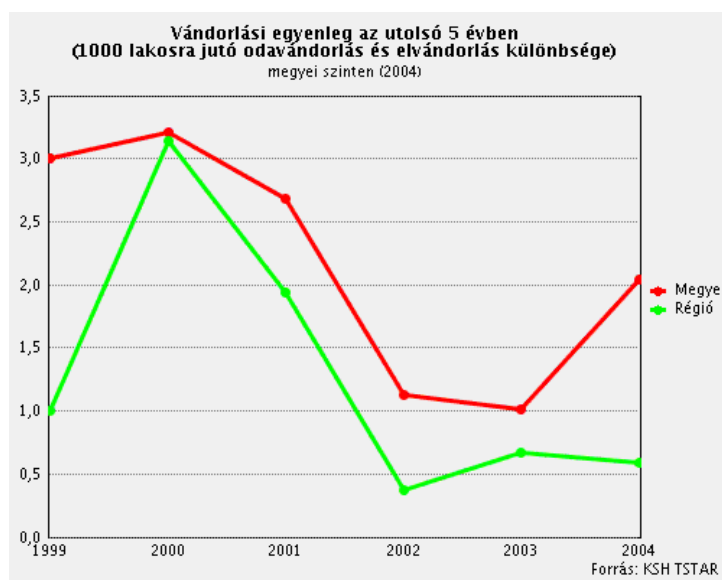
Terület (km ²)		2265
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		315544
Kistérségek száma		7
Kedvezményezett kistérségek száma		2
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	1
	Ipari szerkezetátalakítási	1
	Vidékfejlesztési	1
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	2
	Leghátrányosabb helyzetű	0
Települések száma		75
Jogállás szerint	Város	8
	Község	67
Kedvezményezett települések száma		5
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	5
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	1
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	1

Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	827	969	983
1999	918	1051	1113
2000	1077	1255	1290
2001	1343	1360	1458
2002	1525	1462	1648
2003	1910	1679	1817

Név	Százalék
Pest	14.9
Győr-Moson-Sopron	2.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.5
Fejér	1.3
Komárom-Esztergom	.2
Hajdú-Bihar	-.1
Közép-Dunántúl	-.1
Bács-Kiskun	-.5
Csongrád	-.9
Magyarország	-1.5
Tolna	-1.9
Somogy	-2
Veszprém	-2
Heves	-2.3
Borsod-Abaúj-Zemplén	-2.4
Zala	-2.5
Baranya	-2.7
Jász-Nagykun-Szolnok	-2.7
Vas	-2.8
Nógrád	-3.4
Békés	-3.9
Budapest	-13.7

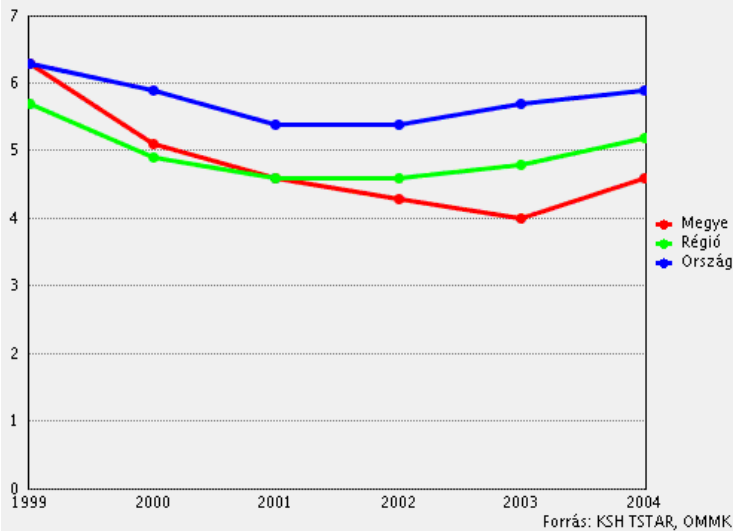
Év	Megye	Régió
1999	3.01	1.01
2000	3.21	3.14
2001	2.69	1.95
2002	1.13	.38
2003	1.02	.67
2004	2.05	.6

Aktív korú népességben belül a foglalkoztatottak aránya (%) 2004 megyei szinten

Forrás: KSH MRSTAR

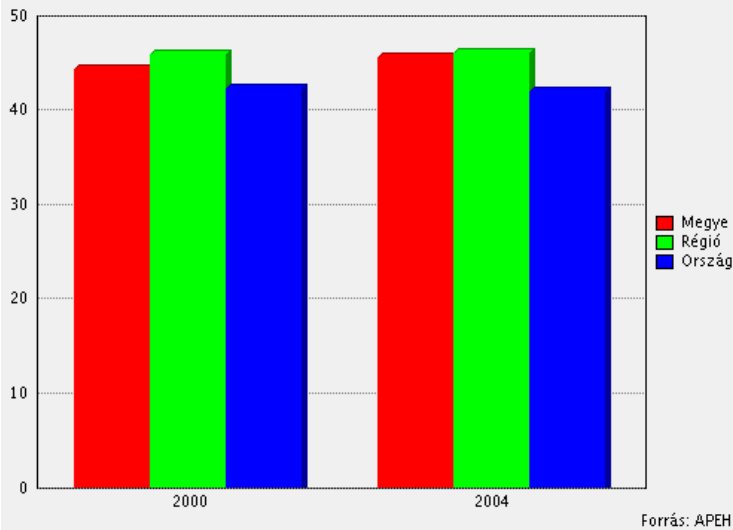
Név	%
Budapest	58.1
Vas	56.3
Zala	55.1
Komárom-Esztergom	54.8
Pest	53.7
Fejér	53.4
Veszprém	53.1
Győr-Moson-Sopron	53.1
Tolna	51.4
Bács-Kiskun	49.7
Csongrád	47.6
Hajdú-Bihar	47.4
Heves	46.9
Somogy	46.8
Jász-Nagykun-Szolnok	46.2
Nógrád	44.7
Békés	43.8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43.5
Baranya	43.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41.9

Munkanélküliségi ráta alakulása az utolsó 5 évben (%)
megyei szinten (2004)

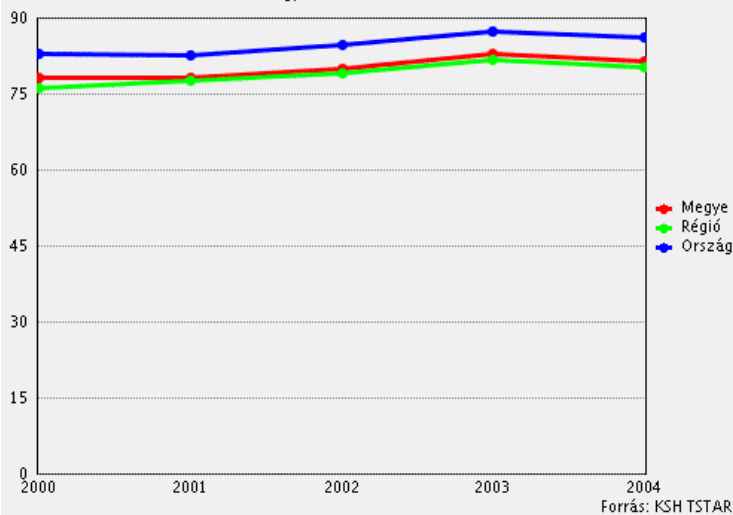
Év	Megye	Régió	Ország
1999	6.3	5.7	6.3
2000	5.1	4.9	5.9
2001	4.6	4.6	5.4
2002	4.3	4.6	5.4
2003	4.0	4.8	5.7
2004	4.6	5.2	5.9

Adófizetők aránya (%)
megyei szinten (2004)

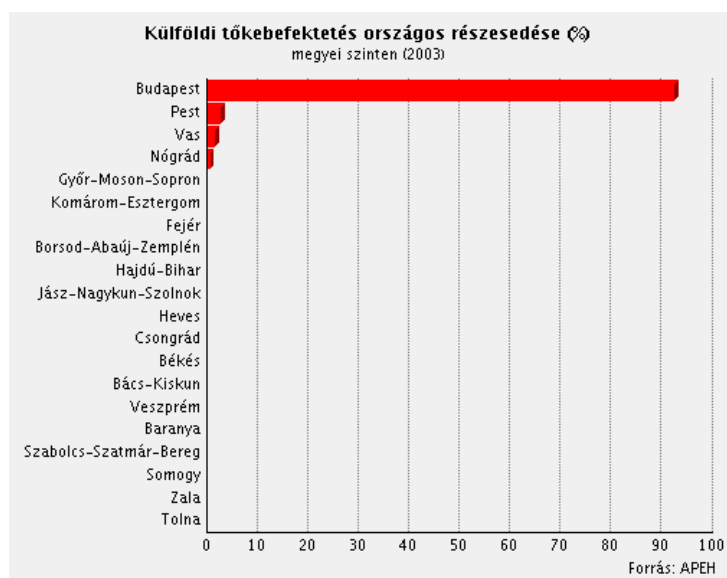

Év	Megye	Régió	Ország
2000	44.4	45.9	42.3
2004	45.6	46	42

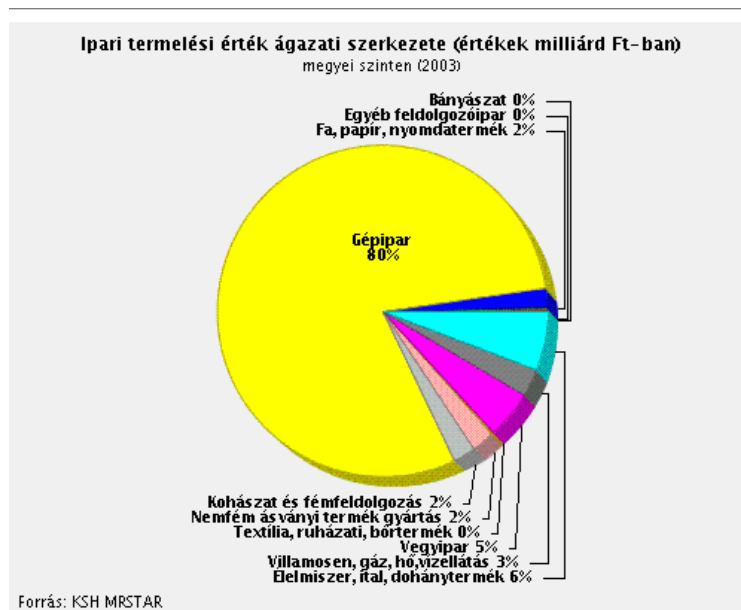
Vállalkozói aktivitás
(Működő vállalkozás / ezer fő)
megyei szinten (2004)

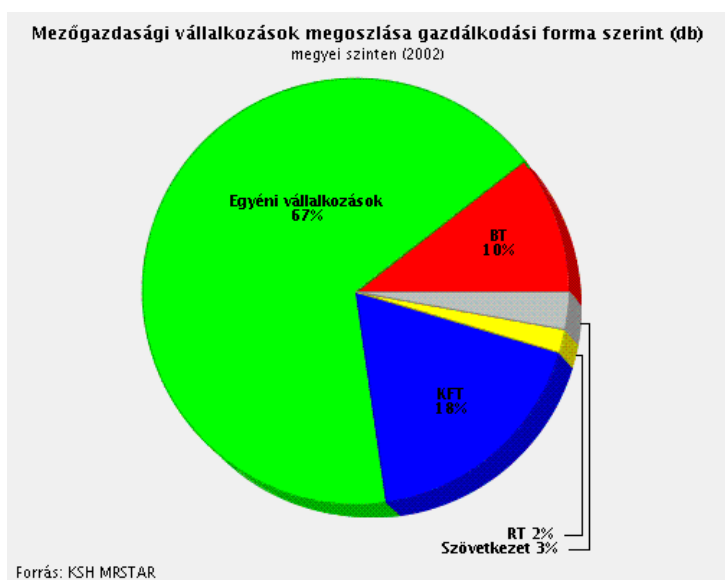
Év	Megye	Régió	Ország
2000	78.36	76.31	83.01
2001	78.32	77.53	82.58
2002	79.92	79.18	84.77
2003	83	81.76	87.28
2004	81.54	80.23	86.32

Név	Százalék
Budapest	92.532
Pest	2.945
Vas	1.675
Nógrád	.929
Győr-Moson-Sopron	.379
Komárom-Esztergom	.31
Fejér	.26
Borsod-Abaúj-Zemplén	.213
Hajdú-Bihar	.153
Jász-Nagykun-Szolnok	.104
Heves	.099
Csongrád	.094
Békés	.057
Bács-Kiskun	.053
Veszprém	.047
Baranya	.045
Szabolcs-Szatmár-Bereg	.033
Somogy	.03
Zala	.029
Tolna	.012

Iparág	Érték
Bányászat	2.93
Egyéb feldolgozóipar	1.86
Fa, papír, nyomdatermék	27.08
Gépipar	1159.92
Kohászat és fémfeldolgozás	33.17
Nemfém ásványi termékgyártás	31.09
Textília, ruházati, bőrtermék	3.04
Vegyipar	68.97
Villamosenergia, gáz, hő, vízellátás	38.44
Élelmiszer, ital, dohánytermék	84.39

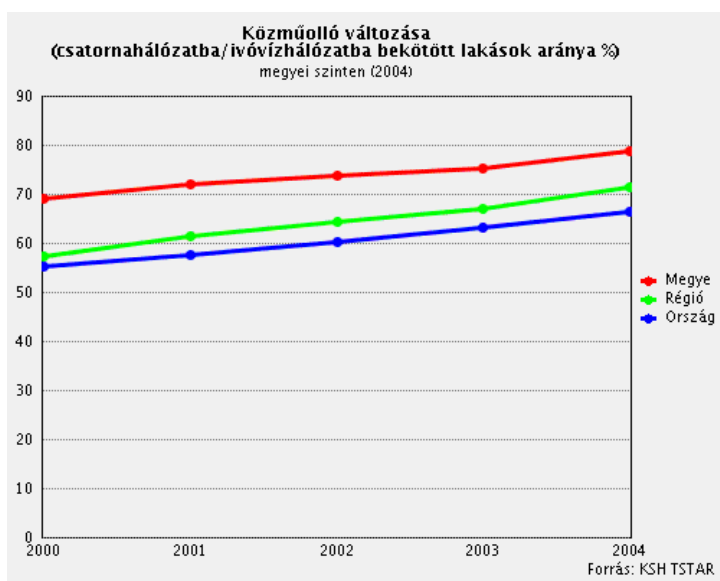

Társ. forma	db
BT	95
Egyéni vállalkozások	606
KFT	164
RT	16
Szövetkezet	26

**Vendégéjszakák száma a kereskedelmiszálláshelyeken (ezer db) 2004-ben
megyei szinten**

Név	Ezer db
Budapest	6039
Baranya	655
Bács-Kiskun	346
Békés	334
Borsod-Abaúj-Zemplén	692
Csongrád	347
Fejér	289
Győr-Moson-Sopron	913
Hajdú-Bihar	1016
Heves	645
Komárom-Esztergom	361
Nógrád	123
Pest	548
Somogy	1467
Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Jász-Nagykun-Szolnok	435
Tolna	127
Vas	868
Veszprém	1640
Zala	1810

Forrás: KSH TSTAR

Év	Megye	Régió	Ország
2000	69	57.5	55.4
2001	72.1	61.5	57.6
2002	73.8	64.4	60.2
2003	75.4	67.2	63.3
2004	78.9	71.5	66.4

Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004-ben megyei szinten

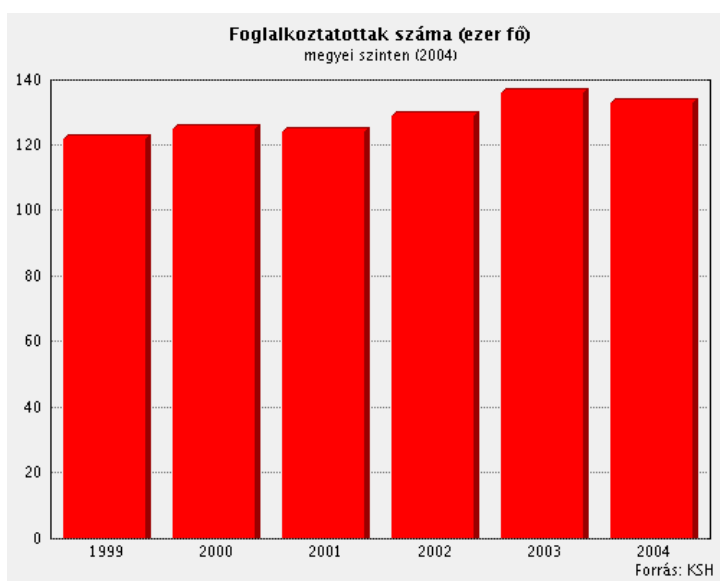
Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

Forrás: KSH MRSTAR

**Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma)
2004-ben megyei szinten**

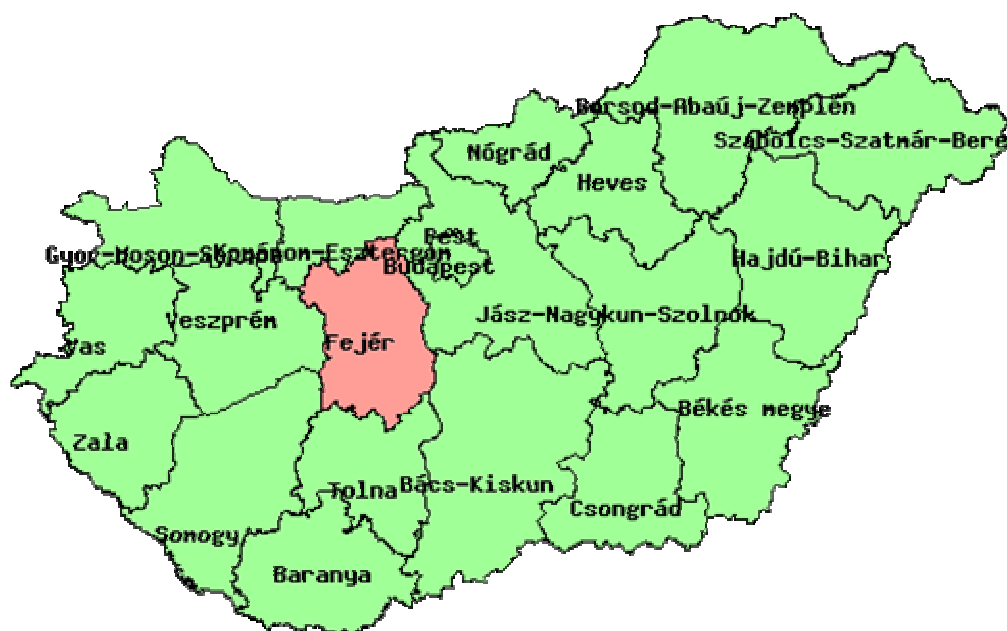
Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

Forrás: KSH TSTAR

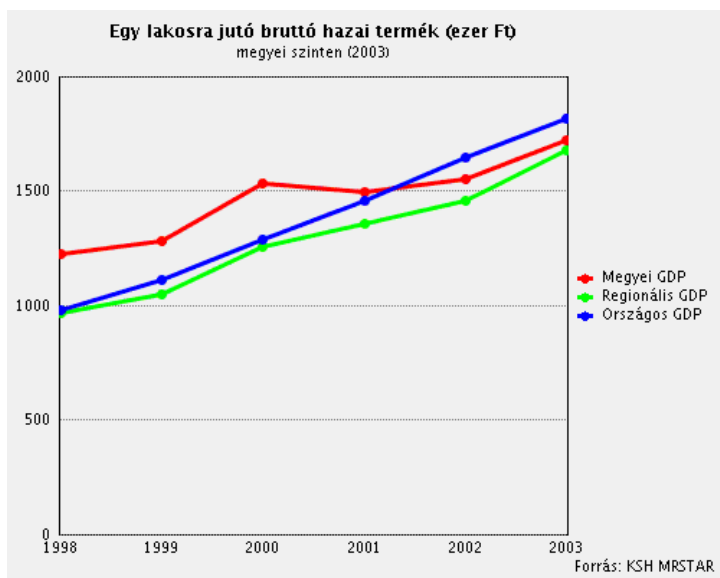

Év	Ezer fő
1999	122
2000	125
2001	124
2002	129
2003	136
2004	133

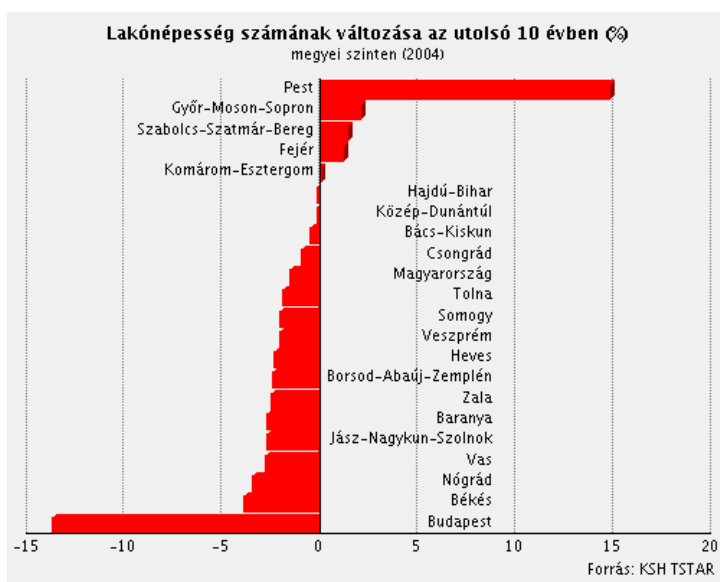
1.1.2. Fejér megye

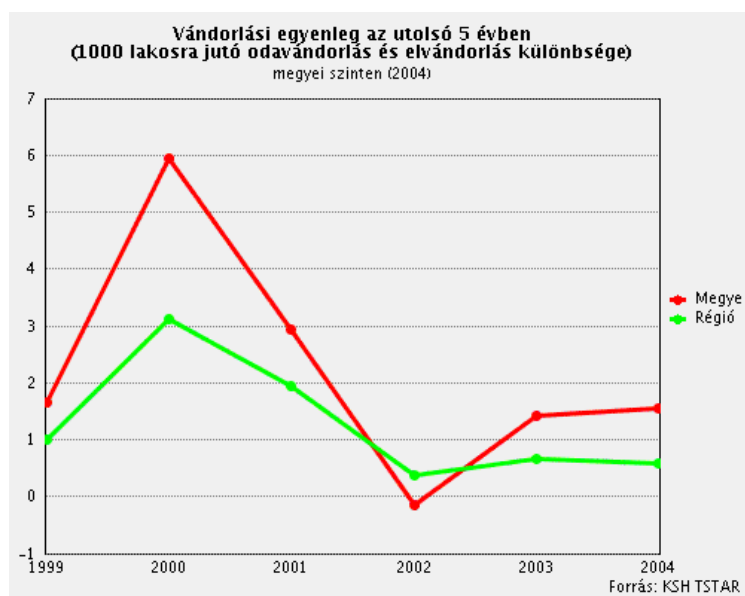
Terület (km²)		4359
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		428798
Kistérségek száma		10
Kedvezményezett kistérségek száma		3
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	3
	Ipari szerkezetátalakítási	0
	Vidékfejlesztési	3
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	3
	Leghátrányosabb helyzetű	0
Települések száma		107
Jogállás szerint	Város	9
	Község	98
Kedvezményezett települések száma		8
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	6
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	3
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	0

Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	1228	969	983
1999	1283	1051	1113
2000	1535	1255	1290
2001	1497	1360	1458
2002	1551	1462	1648
2003	1721	1679	1817

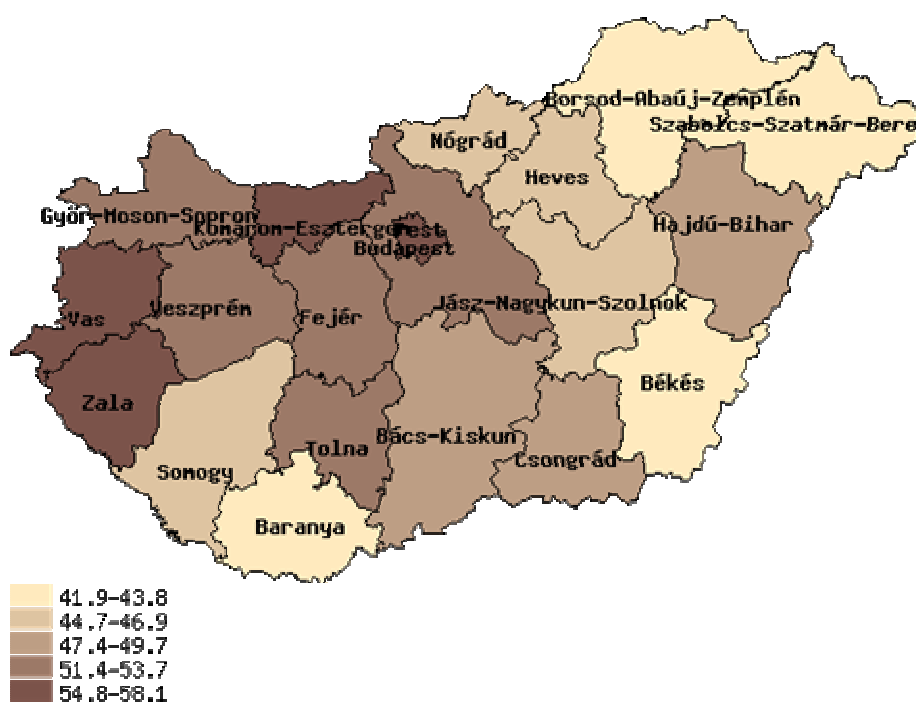

Név	Százalék
Pest	14.9
Győr-Moson-Sopron	2.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.5
Fejér	1.3
Komárom-Esztergom	.2
Hajdú-Bihar	-.1
Közép-Dunántúl	-.1
Bács-Kiskun	-.5
Csongrád	-.9
Magyarország	-1.5
Tolna	-1.9
Somogy	-2
Veszprém	-2
Heves	-2.3
Borsod-Abaúj-Zemplén	-2.4
Zala	-2.5
Baranya	-2.7
Jász-Nagykun-Szolnok	-2.7
Vas	-2.8
Nógrád	-3.4
Békés	-3.9
Budapest	-13.7

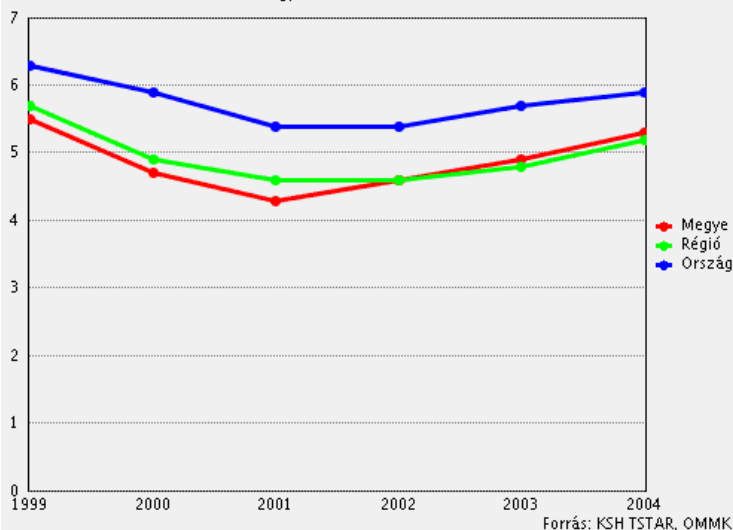
Év	Megye	Régió
1999	1.66	1.01
2000	5.95	3.14
2001	2.95	1.95
2002	-.14	.38
2003	1.42	.67
2004	1.56	.6

Aktív korú népességben belül a foglalkoztatottak aránya (%) 2004-ben megyei szinten

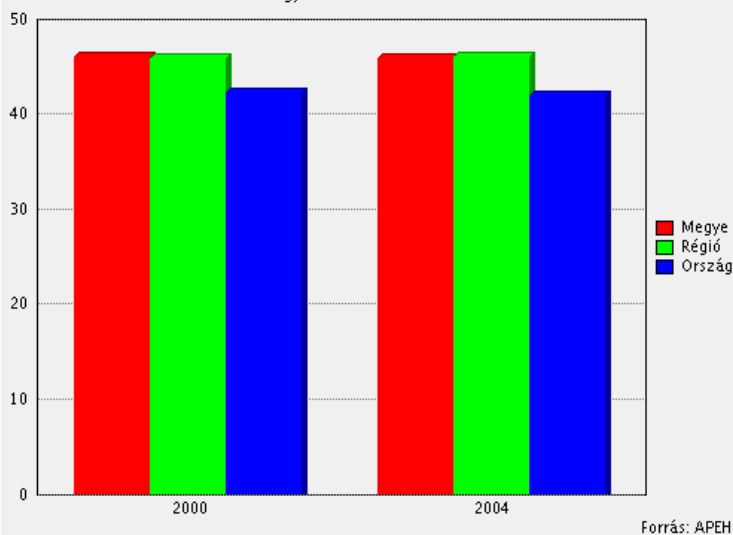
Név	%
Budapest	58.1
Vas	56.3
Zala	55.1
Komárom-Esztergom	54.8
Pest	53.7
Fejér	53.4
Veszprém	53.1
Győr-Moson-Sopron	53.1
Tolna	51.4
Bács-Kiskun	49.7
Csongrád	47.6
Hajdú-Bihar	47.4
Heves	46.9
Somogy	46.8
Jász-Nagykun-Szolnok	46.2
Nógrád	44.7
Békés	43.8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43.5
Baranya	43.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41.9

Munkanélküliségi ráta alakulása az utolsó 5 évben (%)
megyei szinten (2004)

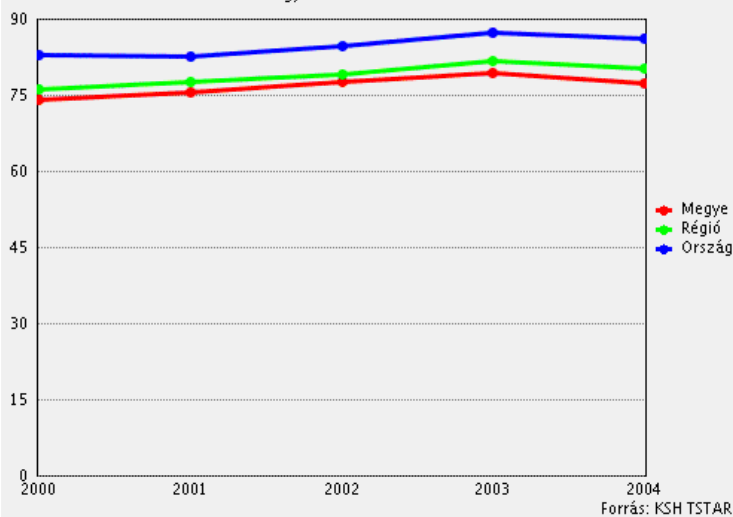
Év	Megye	Régió	Ország
1999	5.5	5.7	6.3
2000	4.7	4.9	5.9
2001	4.3	4.6	5.4
2002	4.6	4.6	5.4
2003	4.9	4.8	5.7
2004	5.3	5.2	5.9

Adófizetők aránya (%)
megyei szinten (2004)

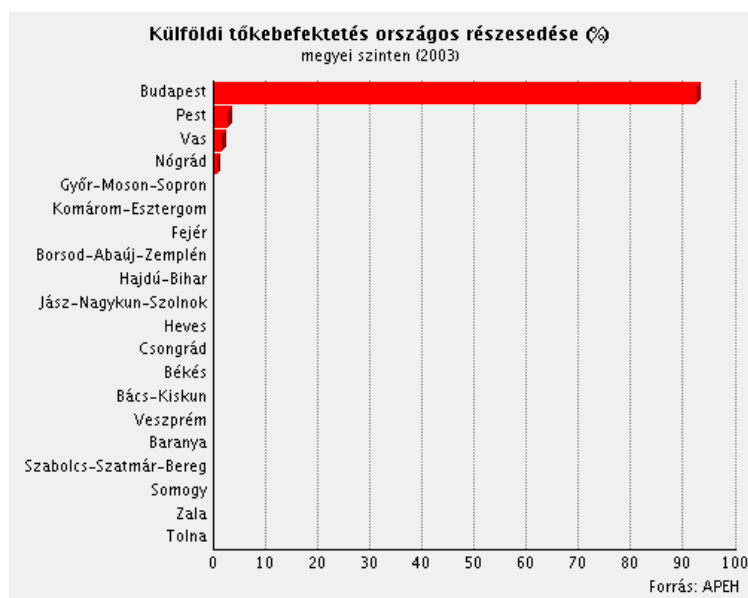

Év	Megye	Régió	Ország
2000	46.1	45.9	42.3
2004	45.9	46	42

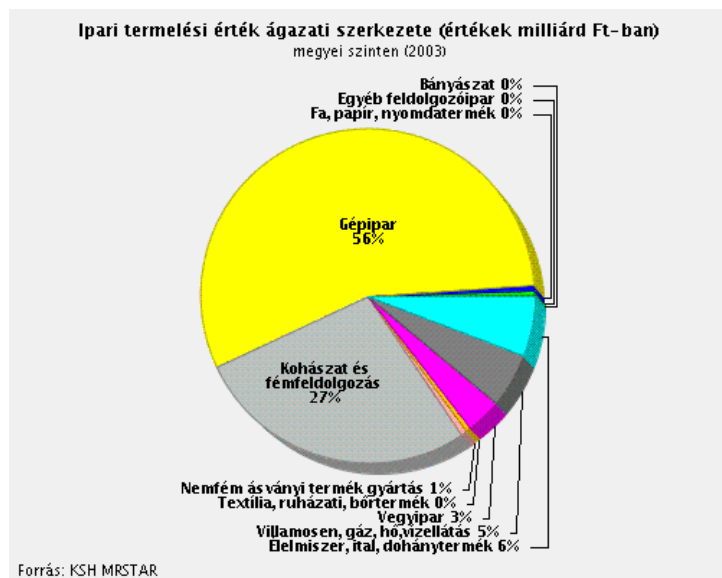
Vállalkozói aktivitás
(Működő vállalkozás / ezer fő)
megyei szinten (2004)

Év	Megye	Régió	Ország
2000	74.06	76.31	83.01
2001	75.62	77.53	82.58
2002	77.75	79.18	84.77
2003	79.46	81.76	87.28
2004	77.44	80.23	86.32

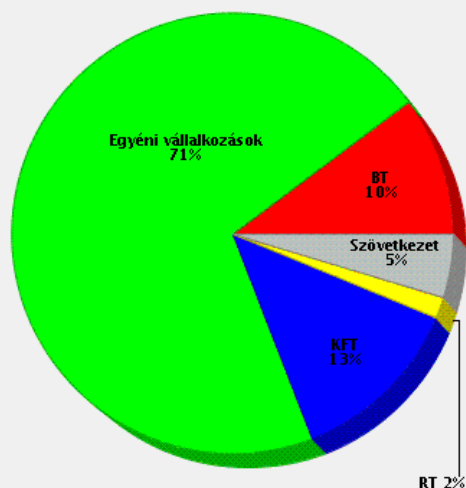

Név	Százalék
Budapest	92.532
Pest	2.945
Vas	1.675
Nógrád	.929
Győr-Moson-Sopron	.379
Komárom-Esztergom	.31
Fejér	.26
Borsod-Abaúj-Zemplén	.213
Hajdú-Bihar	.153
Jász-Nagykun-Szolnok	.104
Heves	.099
Csongrád	.094
Békés	.057
Bács-Kiskun	.053
Veszprém	.047
Baranya	.045
Szabolcs-Szatmár-Bereg	.033
Somogy	.03
Zala	.029
Tolna	.012

Iparág	Érték
Bányászat	1.1
Egyéb feldolgozóipar	5.17
Fa, papír, nyomdatermék	5.75
Gépipar	652.66
Kohászat és fémfeldolgozás	320.45
Nemfém ásványi termék gyártás	6.5
Textília, ruházati, bőrtermék	5.36
Vegyipar	40.29
Villamosen, gáz, hő, vízellátás	60.47
Élelmiszer, ital, dohánytermék	68.42

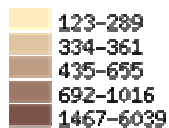
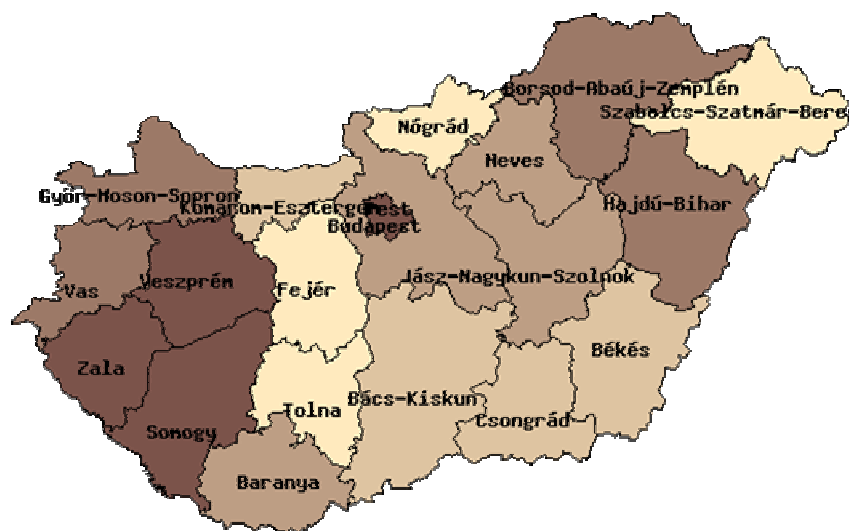
Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása gazdálkodási forma szerint (db)
megyei szinten (2002)

Forrás: KSH MRSTAR

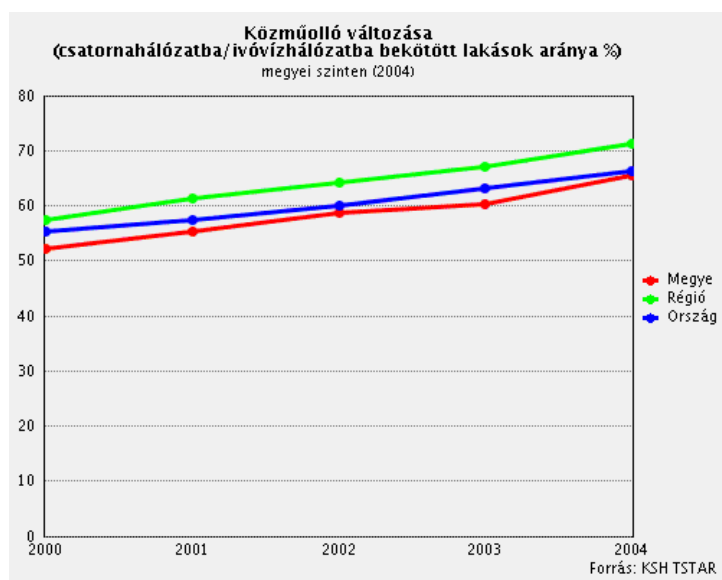
Társ. forma	db
BT	170
Egyéni vállalkozások	1185
KFT	215
RT	27
Szövetkezet	78

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2004-ben megyei szinten

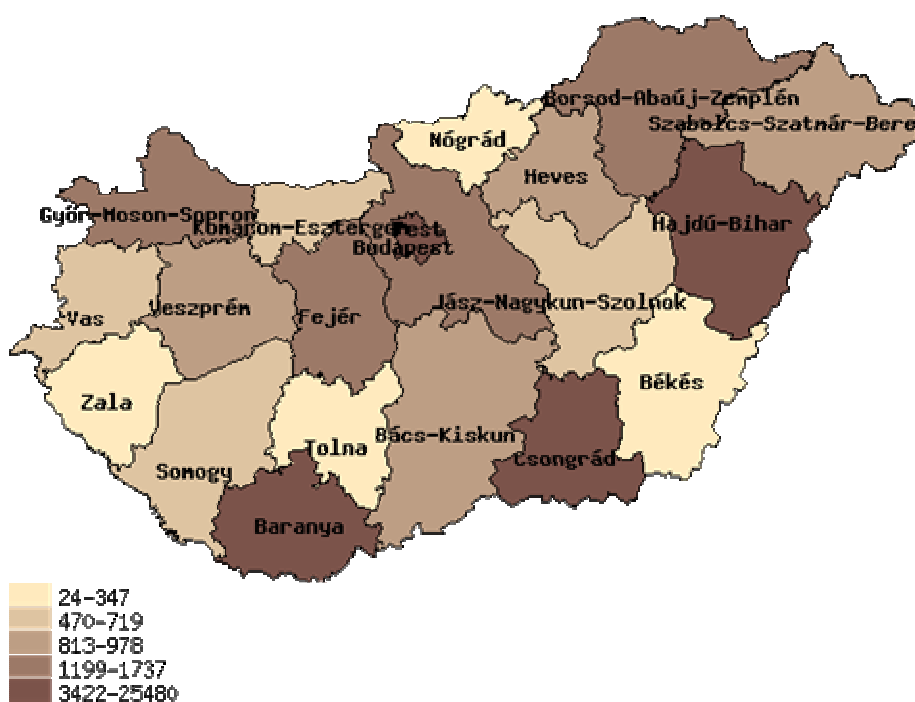
Forrás: KSH TSTAR

Név	Ezer db
Budapest	6039
Baranya	655
Bács-Kiskun	346
Békés	334
Borsod-Abaúj-Zemplén	692
Csongrád	347
Fejér	289
Győr-Moson-Sopron	913
Hajdú-Bihar	1016
Heves	645
Komárom-Esztergom	361
Nógrád	123
Pest	548
Somogy	1467
Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Jász-Nagykun-Szolnok	435
Tolna	127
Vas	868
Veszprém	1640
Zala	1810

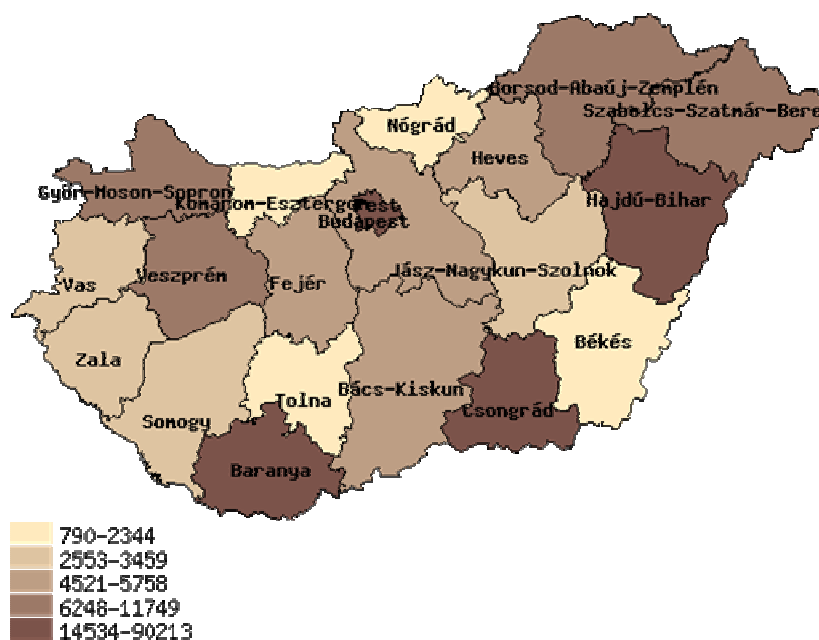
Év	Megye	Régió	Ország
2000	52.4	57.5	55.4
2001	55.5	61.5	57.6
2002	58.9	64.4	60.2
2003	60.5	67.2	63.3
2004	65.6	71.5	66.4

Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004-ben megyei szinten

Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma) 2004-ben megyei szinten

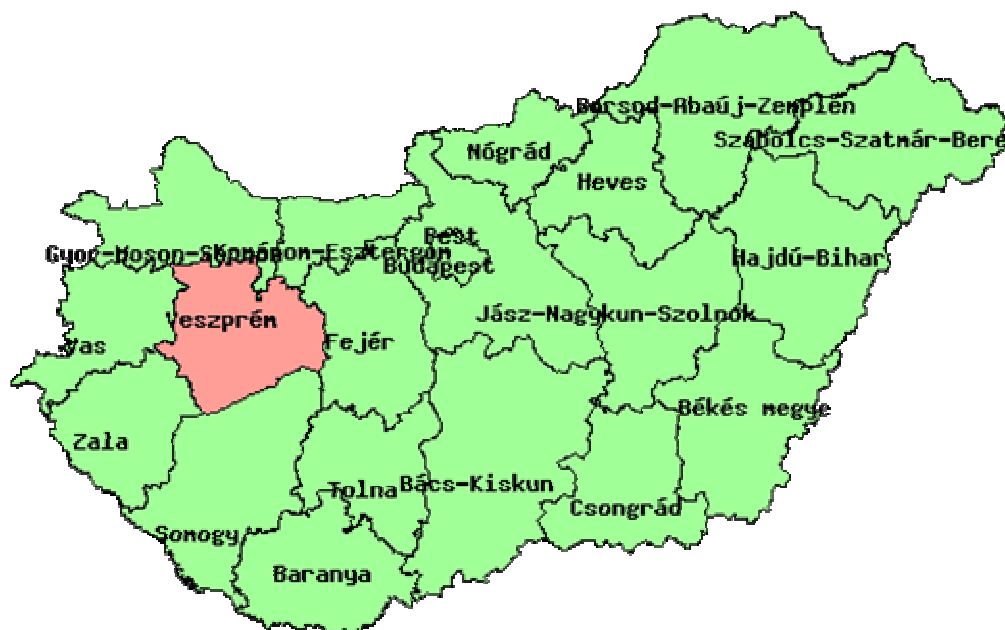
Forrás: KSH TSTAR

Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

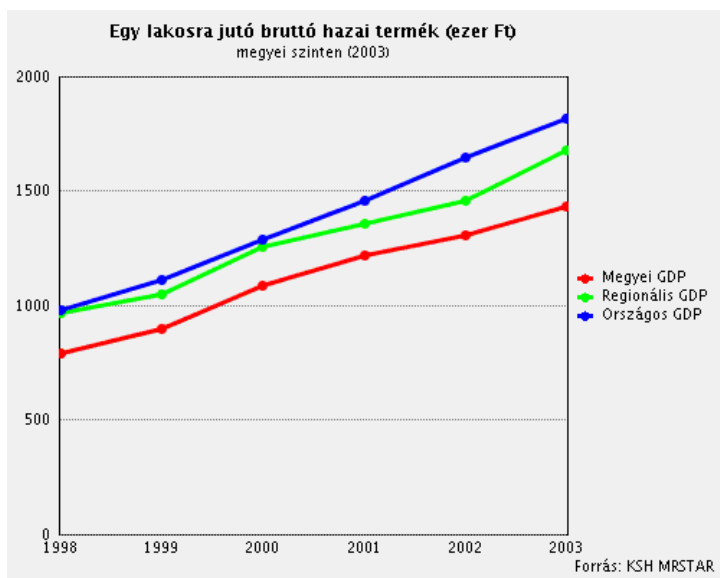

Év	Ezer fő
1999	168
2000	168
2001	173
2002	174
2003	184
2004	174

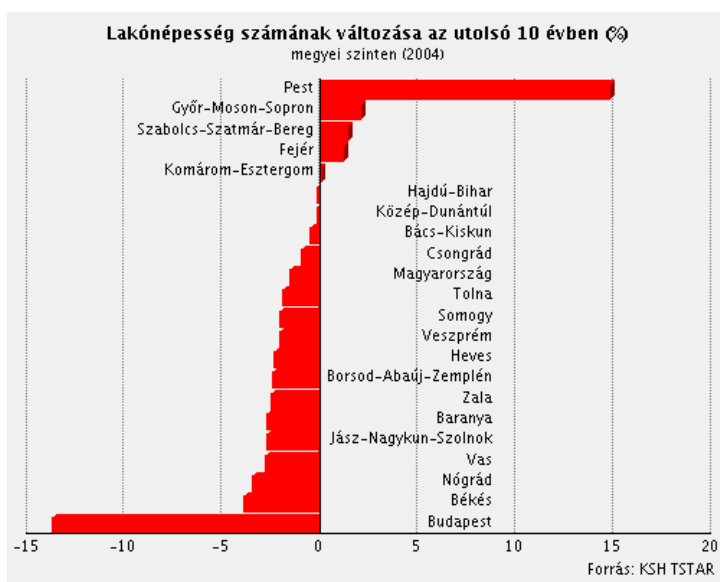
1.1.3. Veszprém megye

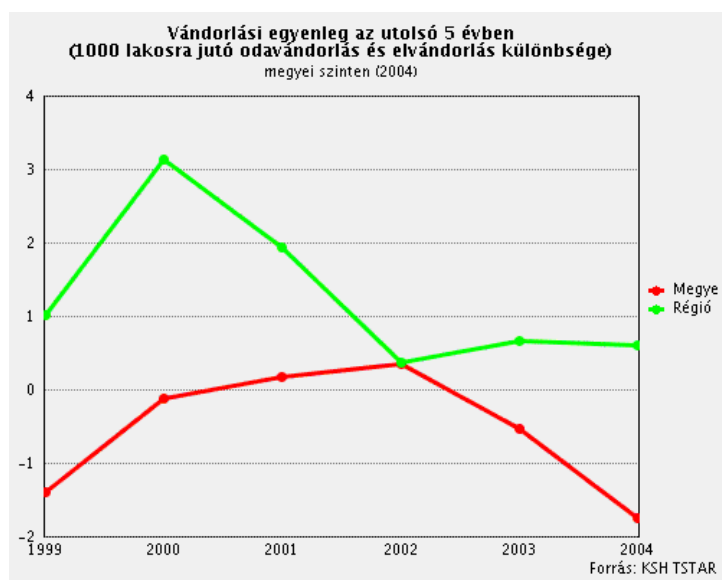
Terület (km²)		4493
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		366555
Kistérségek száma		9
Kedvezményezett kistérségek száma		2
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	4
	Ipari szerkezetátalakítási	0
	Vidékfejlesztési	2
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	2
	Leghátrányosabb helyzetű	0
Települések száma		223
Jogállás szerint	Város	12
	Község	211
Kedvezményezett települések száma		60
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	58
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	23
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	21

Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	795	969	983
1999	901	1051	1113
2000	1086	1255	1290
2001	1218	1360	1458
2002	1307	1462	1648
2003	1433	1679	1817

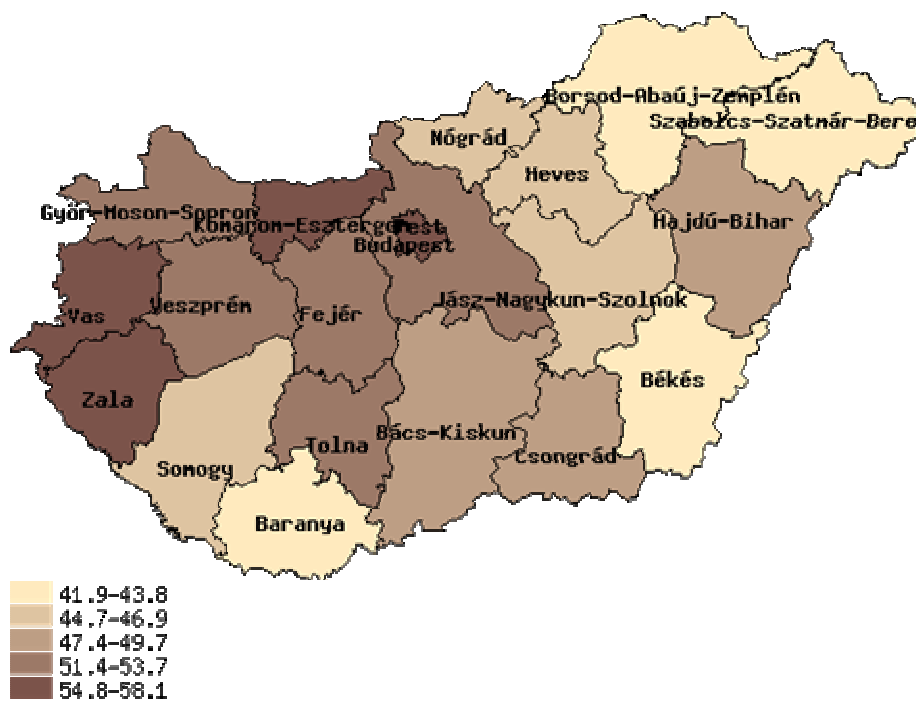

Név	Százalék
Pest	14.9
Győr-Moson-Sopron	2.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.5
Fejér	1.3
Komárom-Esztergom	.2
Hajdú-Bihar	-.1
Közép-Dunántúl	-.1
Bács-Kiskun	-.5
Csongrád	-.9
Magyarország	-1.5
Tolna	-1.9
Somogy	-2
Veszprém	-2
Heves	-2.3
Borsod-Abaúj-Zemplén	-2.4
Zala	-2.5
Baranya	-2.7
Jász-Nagykun-Szolnok	-2.7
Vas	-2.8
Nógrád	-3.4
Békés	-3.9
Budapest	-13.7

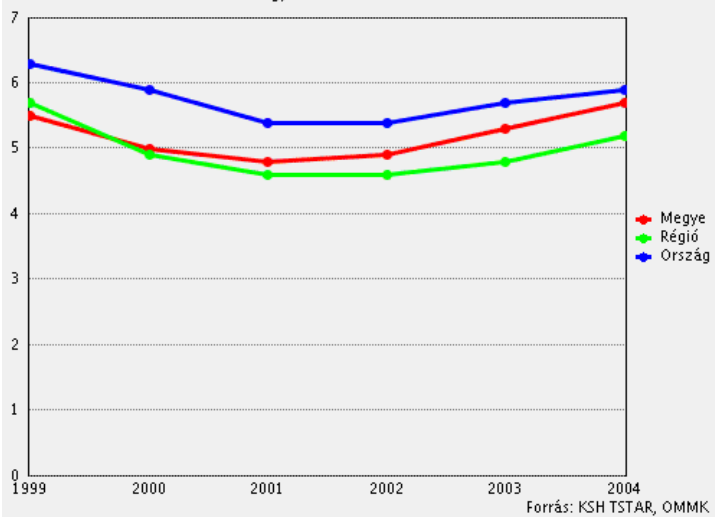
Év	Megye	Régió
1999	-1.39	1.01
2000	-.11	3.14
2001	.18	1.95
2002	.35	.38
2003	-.52	.67
2004	-1.75	.6

Aktív korú népességén belül a foglalkoztatottak aránya (%) 2004-ben megyei szinten

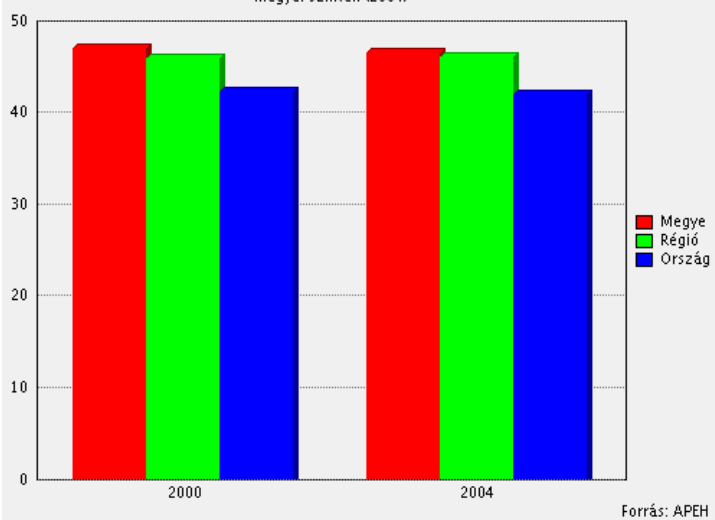
Név	%
Budapest	58.1
Vas	56.3
Zala	55.1
Komárom-Esztergom	54.8
Pest	53.7
Fejér	53.4
Veszprém	53.1
Győr-Moson-Sopron	53.1
Tolna	51.4
Bács-Kiskun	49.7
Csongrád	47.6
Hajdú-Bihar	47.4
Heves	46.9
Somogy	46.8
Jász-Nagykun-Szolnok	46.2
Nógrád	44.7
Békés	43.8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43.5
Baranya	43.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41.9

Munkanélküliségi ráta alakulása az utolsó 5 évben (%)
megyei szinten (2004)

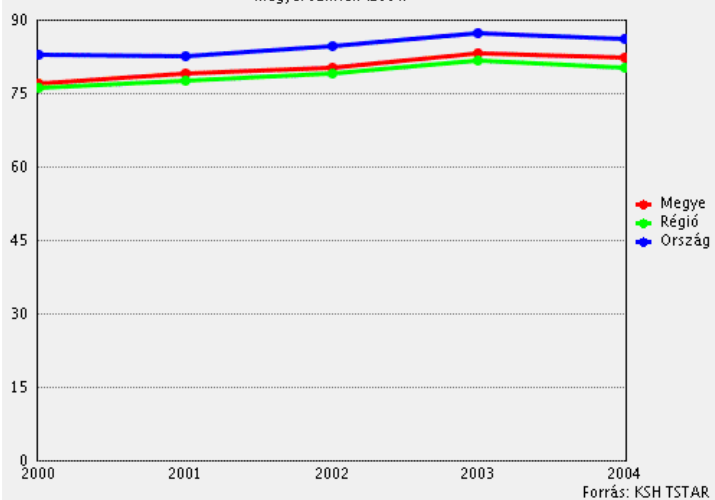
Év	Megye	Régió	Ország
1999	5.5	5.7	6.3
2000	5	4.9	5.9
2001	4.8	4.6	5.4
2002	4.9	4.6	5.4
2003	5.3	4.8	5.7
2004	5.7	5.2	5.9

Adófizetők aránya (%)
megyei szinten (2004)

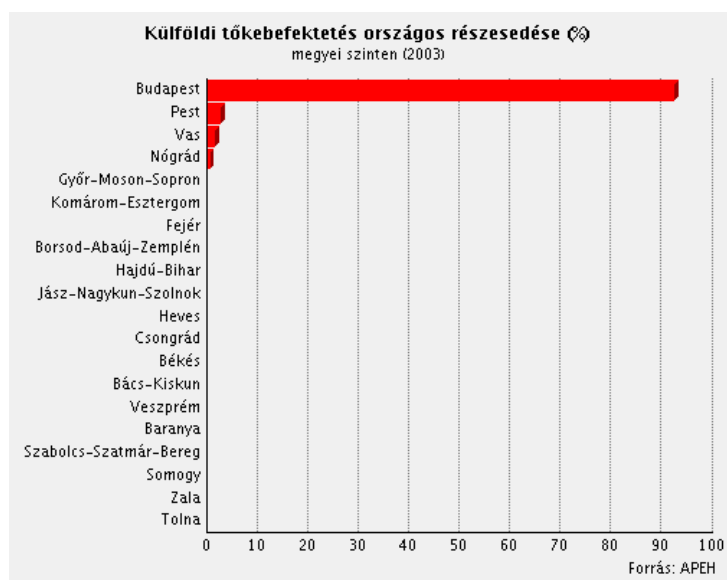

Év	Megye	Régió	Ország
2000	47	45.9	42.3
2004	46.5	46	42

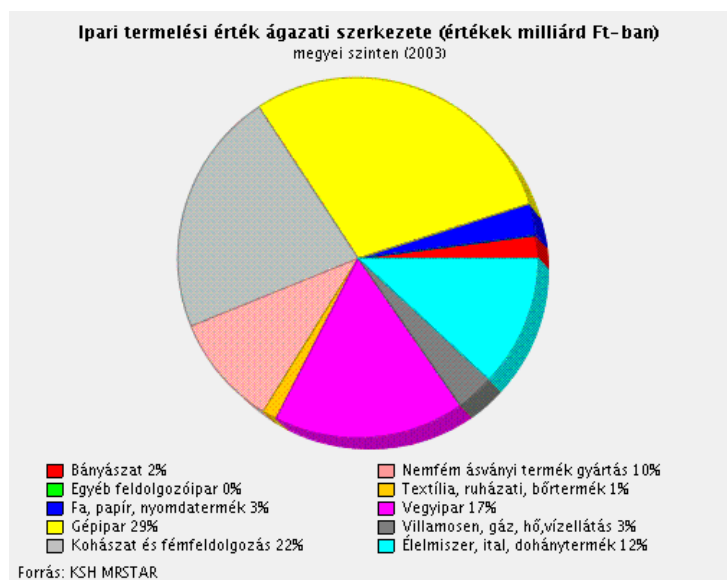
Vállalkozói aktivitás
(Működő vállalkozás / ezer fő)
megyei szinten (2004)

Év	Megye	Régió	Ország
2000	77.15	76.31	83.01
2001	79.04	77.53	82.58
2002	80.2	79.18	84.77
2003	83.37	81.76	87.28
2004	82.36	80.23	86.32

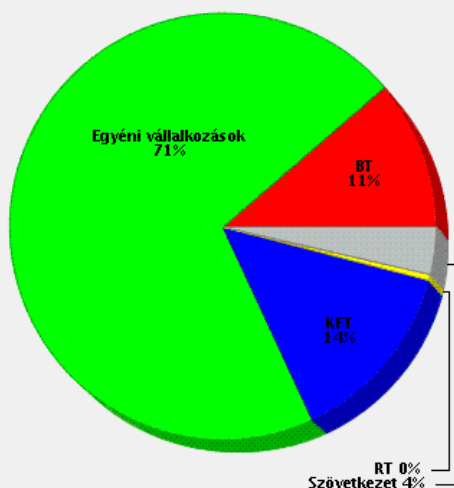

Név	Százalék
Budapest	92.532
Pest	2.945
Vas	1.675
Nógrád	.929
Győr-Moson-Sopron	.379
Komárom-Esztergom	.31
Fejér	.26
Borsod-Abaúj-Zemplén	.213
Hajdú-Bihar	.153
Jász-Nagykun-Szolnok	.104
Heves	.099
Csongrád	.094
Békés	.057
Bács-Kiskun	.053
Veszprém	.047
Baranya	.045
Szabolcs-Szatmár-Bereg	.033
Somogy	.03
Zala	.029
Tolna	.012

Iparág	Érték
Bányászat	6.8
Egyéb feldolgozóipar	0
Fa, papír, nyomdatermék	9.5
Gépipar	97.91
Kohászat és fémfeldolgozás	72.89
Nemfém ásványi termék gyártás	33.6
Textília, ruházati, bőrtermék	4.36
Vegyipar	56.88
Villamosen, gáz, hő, vízellátás	11.53
Élelmiszer, ital, dohánytermék	39.52

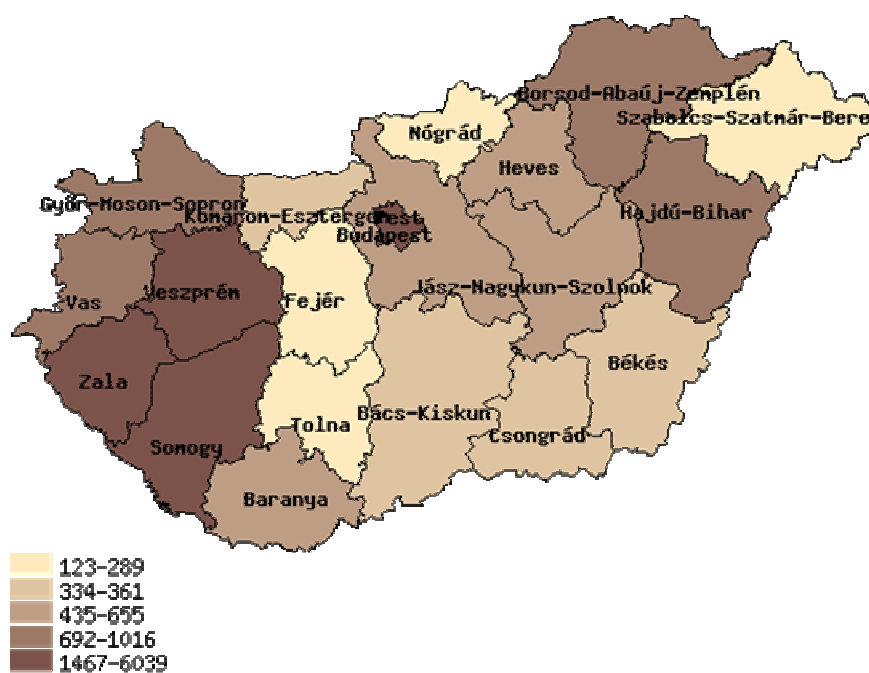
Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása gazdálkodási forma szerint (db)
megyei szinten (2002)

Forrás: KSH MRSTAR

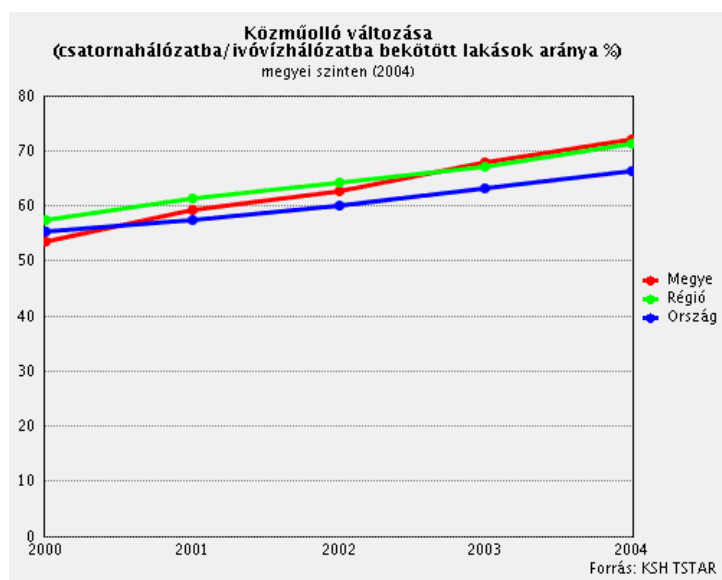
Társ. forma	db
BT	149
Egyéni vállalkozások	932
KFT	184
RT	6
Szövetkezet	48

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2004-ben megyei szinten

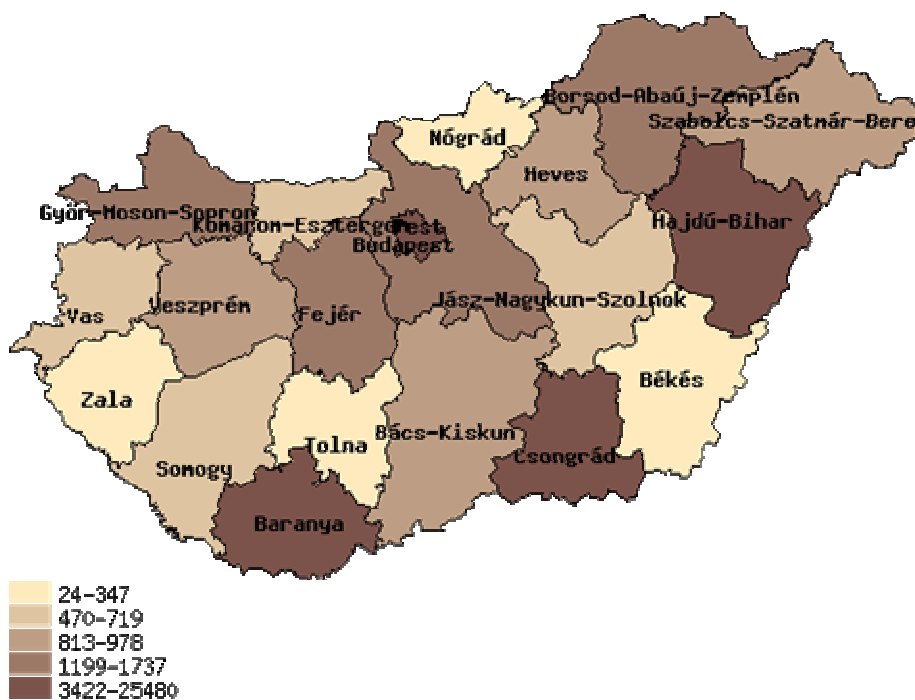
Forrás: KSH TSTAR

Név	Ezer db
Budapest	6039
Baranya	655
Bács-Kiskun	346
Békés	334
Borsod-Abaúj-Zemplén	692
Csongrád	347
Fejér	289
Győr-Moson-Sopron	913
Hajdú-Bihar	1016
Heves	645
Komárom-Esztergom	361
Nógrád	123
Pest	548
Somogy	1467
Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Jász-Nagykun-Szolnok	435
Tolna	127
Vas	868
Veszprém	1640
Zala	1810

Év	Megye	Régió	Ország
2000	53.6	57.5	55.4
2001	59.4	61.5	57.6
2002	62.8	64.4	60.2
2003	67.9	67.2	63.3
2004	72.1	71.5	66.4

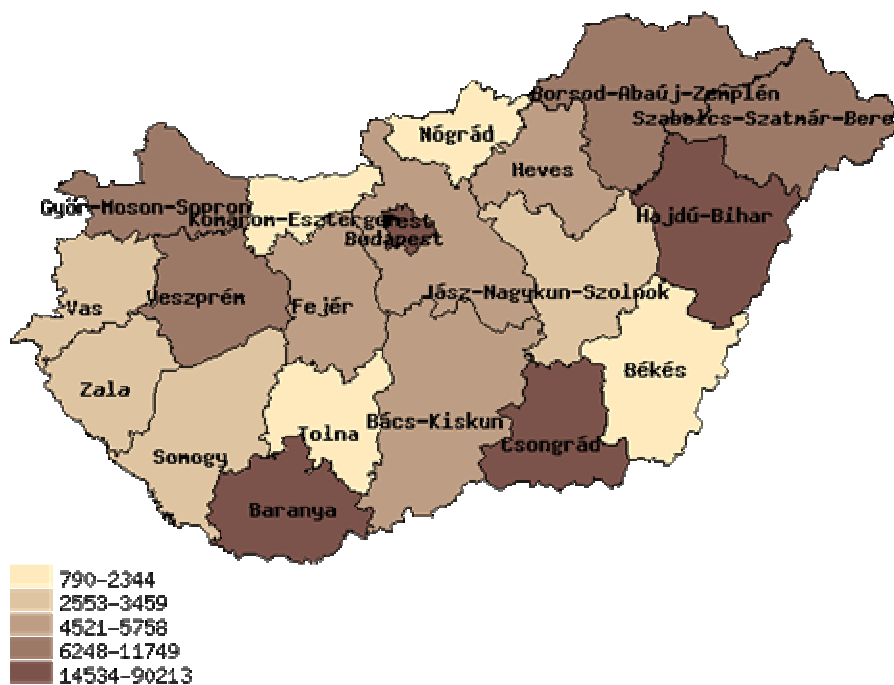
Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004-ben megyei szinten

Forrás: KSH MRSTAR

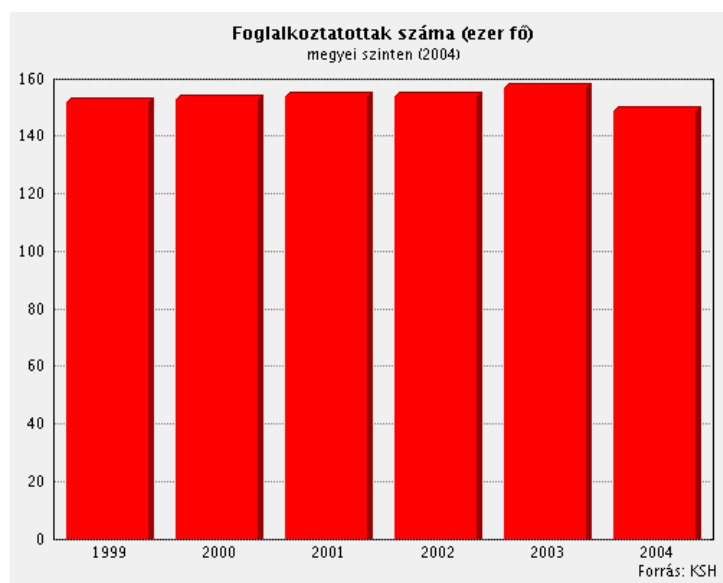
Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

**Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma)
2004-ben megyei szinten**

Forrás: KSH TSTAR

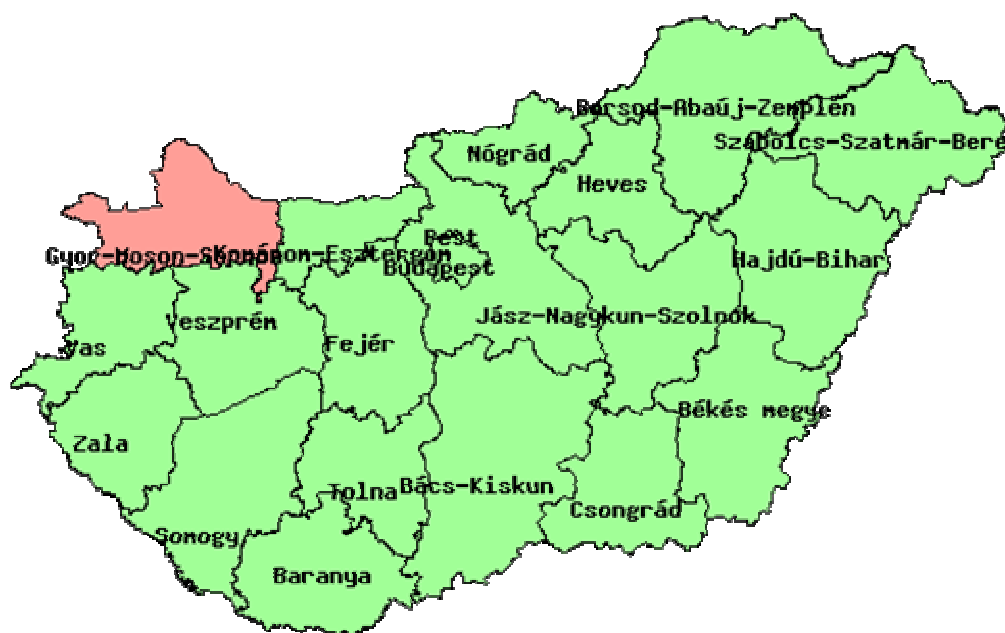
Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

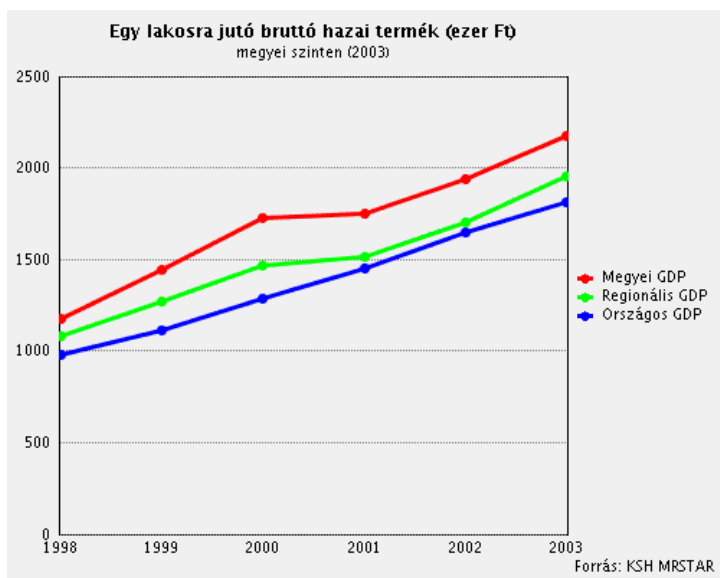
Év	Ezer fő
1999	152
2000	153
2001	154
2002	154
2003	157
2004	149

1.2. NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ

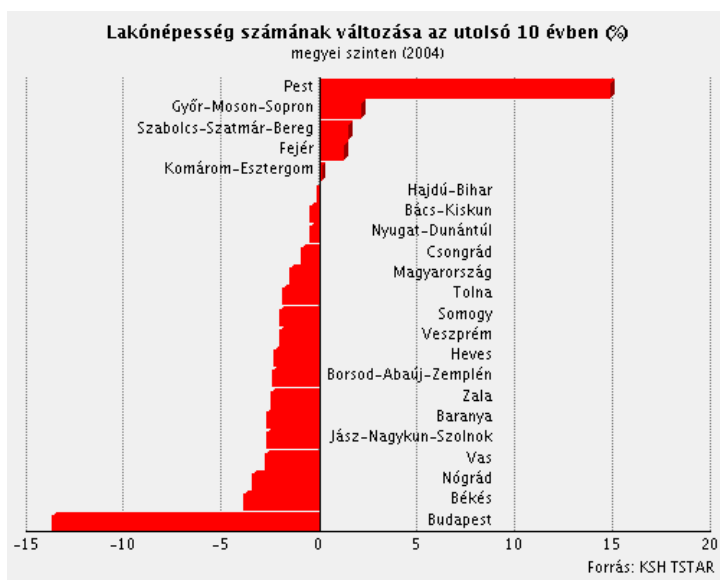
1.2.1. Győr-Moson-Sopron megye

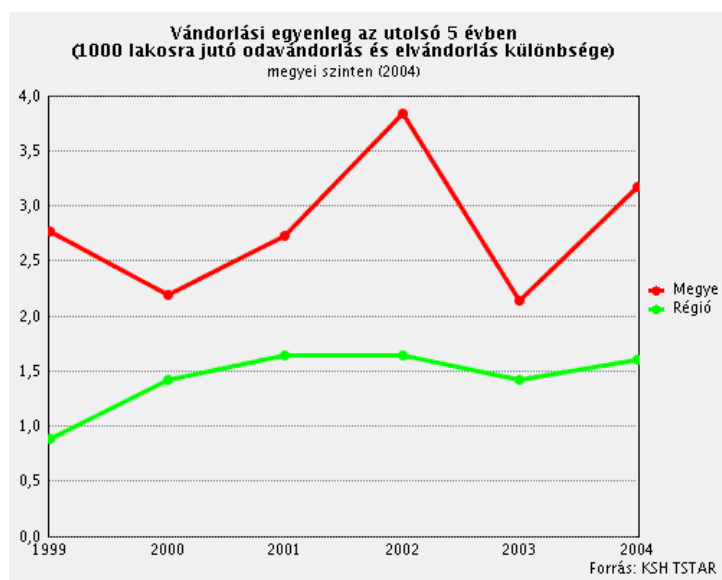
Terület (km ²)		4208
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		439922
Kistérségek száma		7
Kedvezményezett kistérségek száma		2
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	3
	Ipari szerkezetátalakítási	0
	Vidékfejlesztési	0
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	2
	Leghátrányosabb helyzetű	0
Települések száma		175
Jogállás szerint	Város	8
	Község	167
Kedvezményezett települések száma		7
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	7
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	0
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	0

Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	1182	1083	983
1999	1449	1275	1113
2000	1731	1468	1290
2001	1750	1518	1458
2002	1938	1703	1648
2003	2176	1955	1817

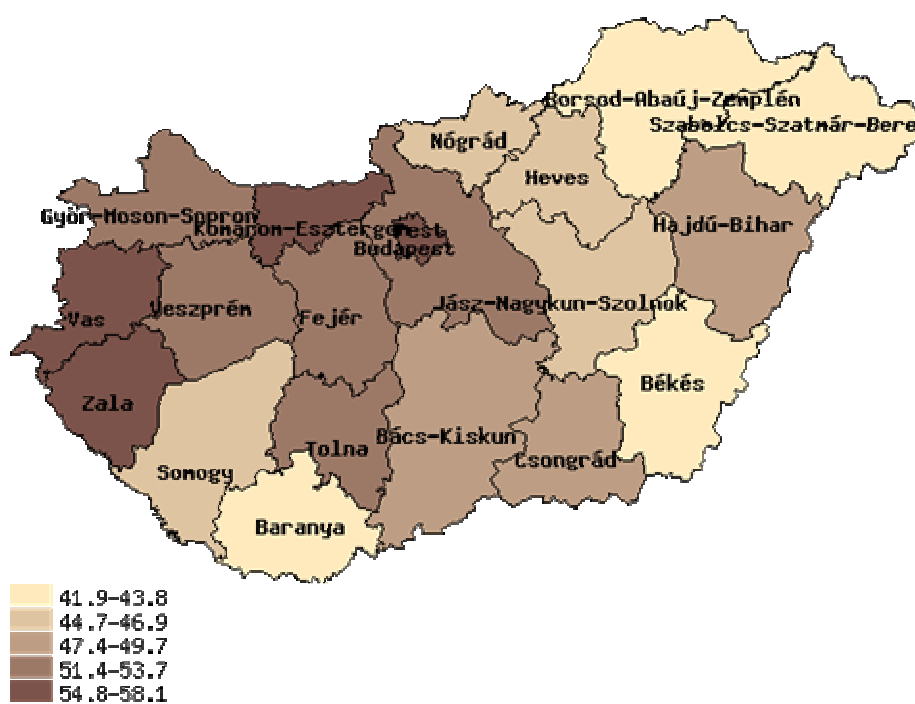

Név	Százalék
Pest	14.9
Győr-Moson-Sopron	2.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.5
Fejér	1.3
Komárom-Esztergom	.2
Hajdú-Bihar	-1
Bács-Kiskun	-1.5
Nyugat-Dunántúl	-1.5
Csongrád	-1.9
Magyarország	-1.9
Tolna	-2
Somogy	-2
Veszprém	-2.3
Heves	-2.3
Borsod-Abaúj-Zemplén	-2.4
Zala	-2.5
Baranya	-2.7
Jász-Nagykun-Szolnok	-2.7
Vas	-2.8
Nógrád	-3.4
Békés	-3.9
Budapest	-13.7

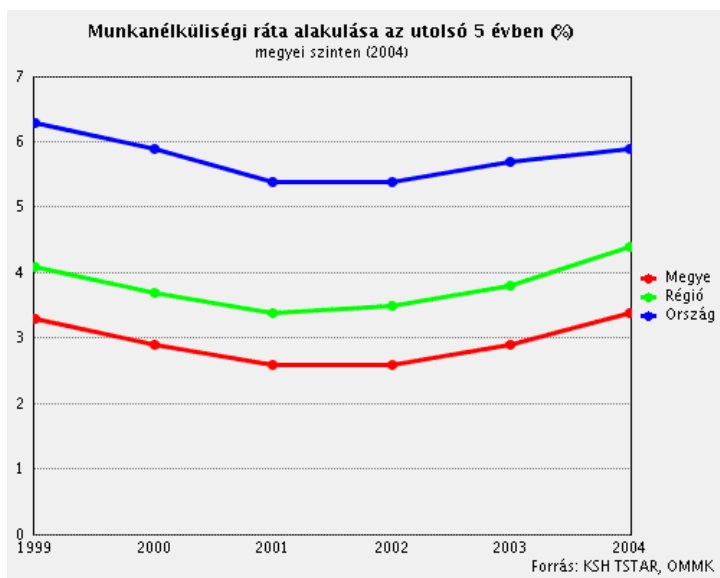
Év	Megye	Régió
1999	2.77	.89
2000	2.19	1.43
2001	2.73	1.65
2002	3.84	1.65
2003	2.15	1.42
2004	3.18	1.61

**Aktív korú népességén belül a foglalkoztatottak aránya (%) 2004-ben
megyei szinten**

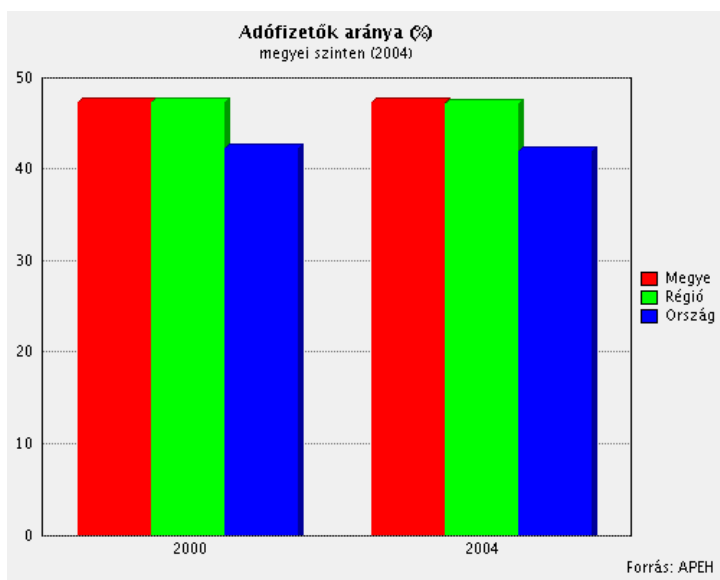

Forrás: KSH MRSTAR

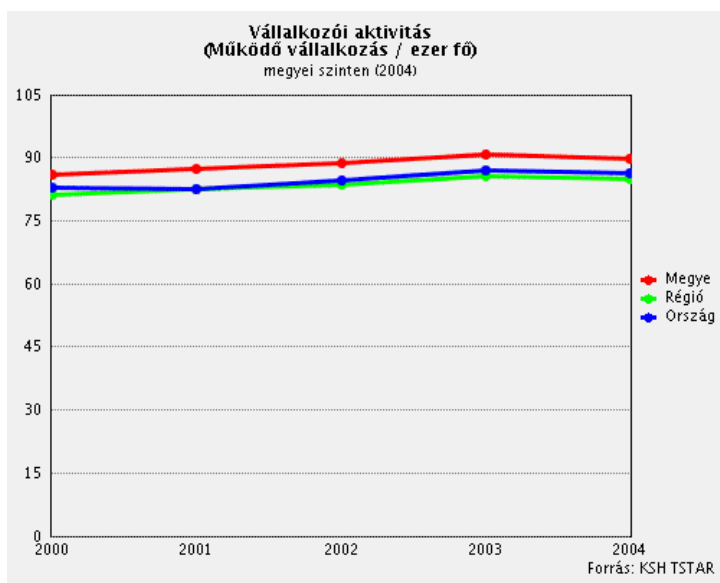
Név	%
Budapest	58.1
Vas	56.3
Zala	55.1
Komárom-Esztergom	54.8
Pest	53.7
Fejér	53.4
Veszprém	53.1
Győr-Moson-Sopron	53.1
Tolna	51.4
Bács-Kiskun	49.7
Csongrád	47.6
Hajdú-Bihar	47.4
Heves	46.9
Somogy	46.8
Jász-Nagykun-Szolnok	46.2
Nógrád	44.7
Békés	43.8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43.5
Baranya	43.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41.9

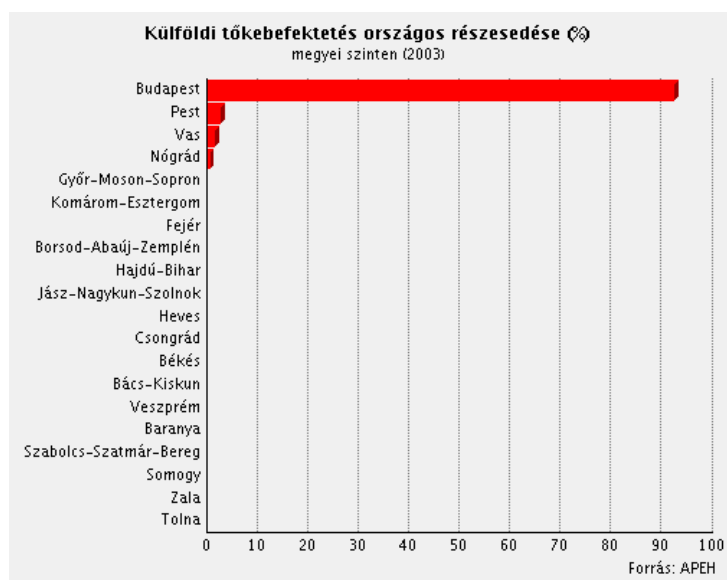
Év	Megye	Régió	Ország
1999	3.3	4.1	6.3
2000	2.9	3.7	5.9
2001	2.6	3.4	5.4
2002	2.6	3.5	5.4
2003	2.9	3.8	5.7
2004	3.4	4.4	5.9

Év	Megye	Régió	Ország
2000	47.4	47.4	42.3
2004	47.3	47.2	42

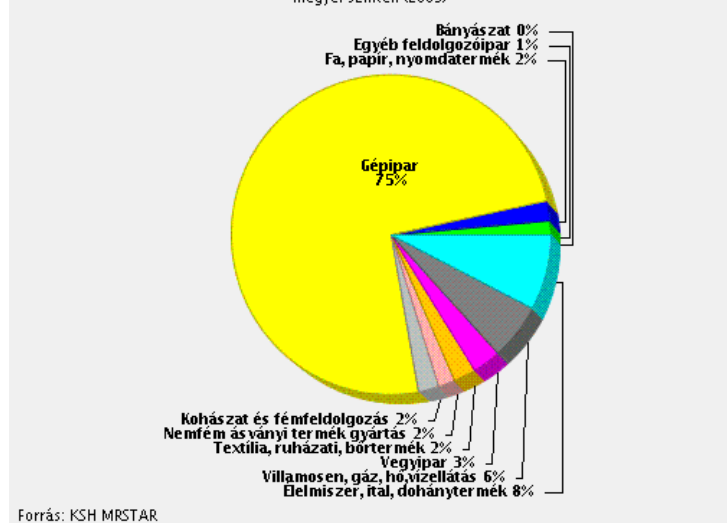

Év	Megye	Régió	Ország
2000	86.2	81.34	83.01
2001	87.65	82.73	82.58
2002	88.91	83.8	84.77
2003	90.85	85.9	87.28
2004	90.06	85.12	86.32

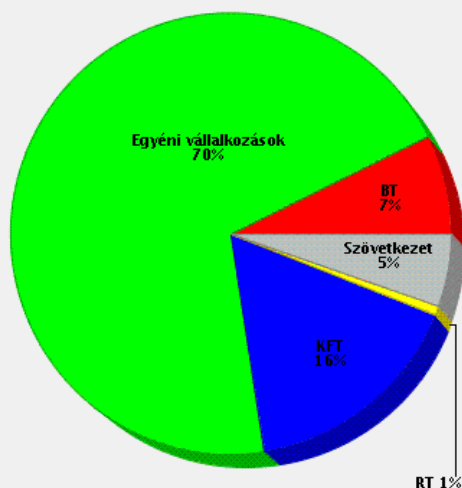
Név	Százalék
Budapest	92.532
Pest	2.945
Vas	1.675
Nógrád	.929
Győr-Moson-Sopron	.379
Komárom-Esztergom	.31
Fejér	.26
Borsod-Abaúj-Zemplén	.213
Hajdú-Bihar	.153
Jász-Nagykun-Szolnok	.104
Heves	.099
Csongrád	.094
Békés	.057
Bács-Kiskun	.053
Veszprém	.047
Baranya	.045
Szabolcs-Szatmár-Bereg	.033
Somogy	.03
Zala	.029
Tolna	.012

Ipari termelési érték ágazati szerkezete (értékek milliárd Ft-ban)
megyei szinten (2003)

Iparág	Érték
Bányászat	0
Egyéb feldolgozóipar	20.72
Fa, papír, nyomdatermék	29
Gépipar	1113.64
Kohászat és fémfeldolgozás	29.76
Nemfém ásványi termék gyártás	25.06
Textília, ruházati, bőrtermék	33.2
Vegyipar	44.12
Villamosenergia, gáz, hő, vízellátás	84.68
Élelmiszer, ital, dohánytermék	113.59

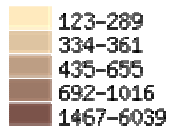
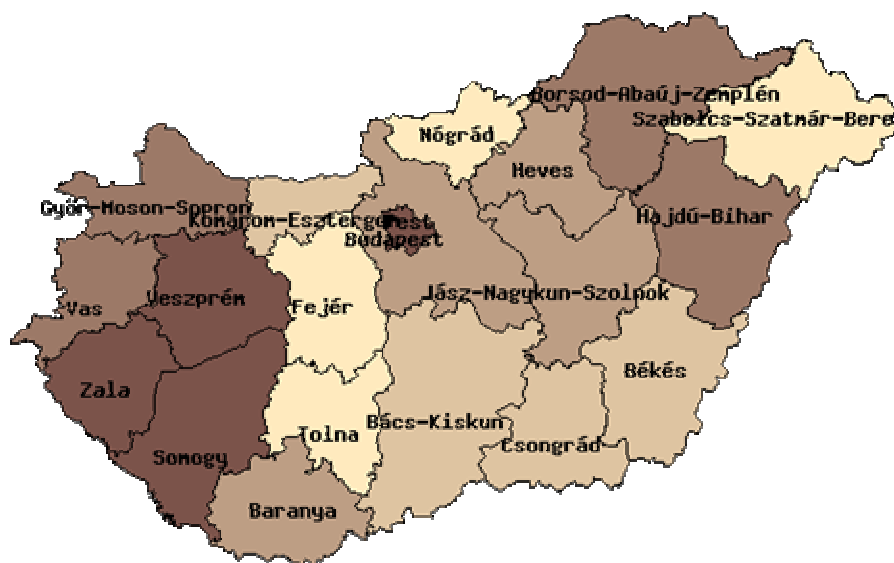
Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása gazdálkodási forma szerint (db)
megyei szinten (2002)

Forrás: KSH MRSTAR

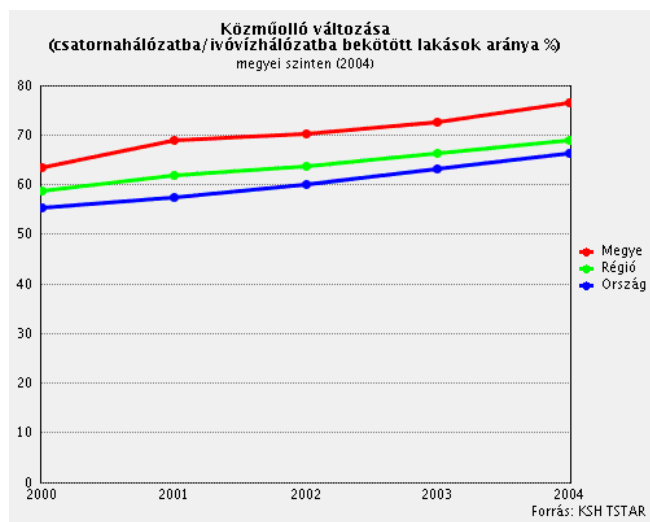
Társ. forma	db
BT	135
Egyéni vállalkozások	1295
KFT	303
RT	14
Szövetkezet	98

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db)
2004-ben megyei szinten

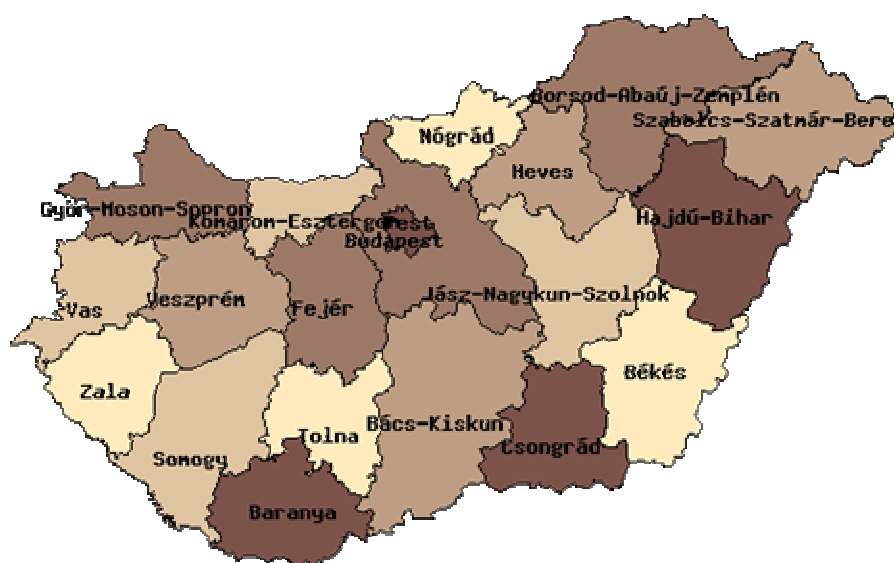
Forrás: KSH TSTAR

Név	Ezer db
Budapest	6039
Baranya	655
Bács-Kiskun	346
Békés	334
Borsod-Abaúj-Zemplén	692
Csongrád	347
Fejér	289
Győr-Moson-Sopron	913
Hajdú-Bihar	1016
Heves	645
Komárom-Esztergom	361
Nógrád	123
Pest	548
Somogy	1467
Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Jász-Nagykun-Szolnok	435
Tolna	127
Vas	868
Veszprém	1640
Zala	1810

Év	Megye	Régió	Ország
2000	63.4	58.7	55.4
2001	69.1	62	57.6
2002	70.2	63.7	60.2
2003	72.8	66.3	63.3
2004	76.5	69.1	66.4

Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004-ben megyei szinten

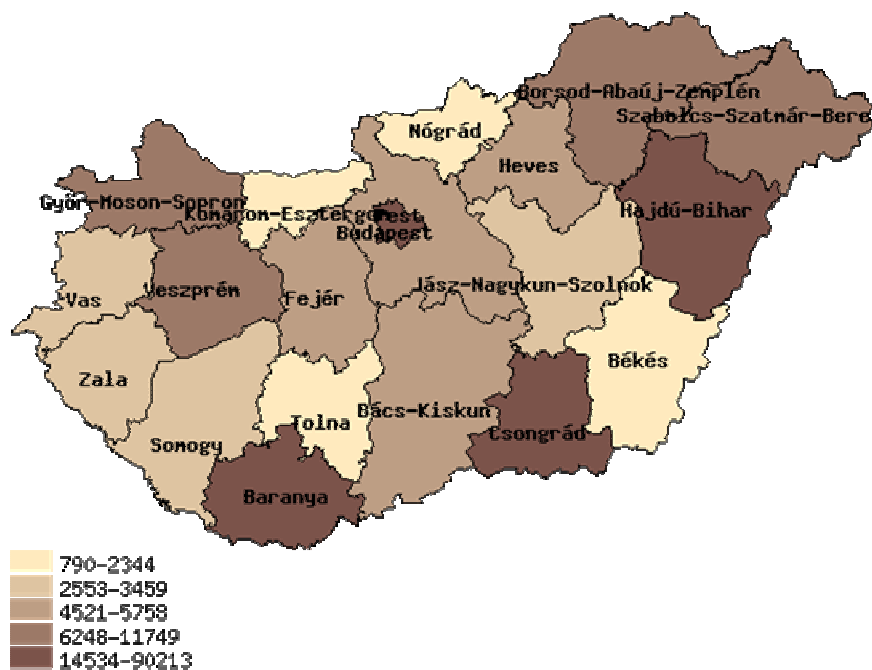

24-347
470-719
813-978
1199-1737
3422-25480

Forrás: KSH MRSTAR

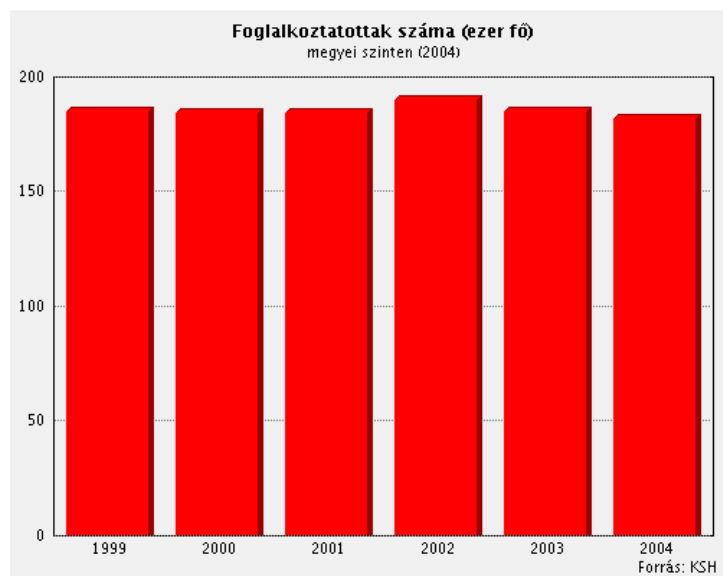
Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

**Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma) 2004-ben
megyei szinten**

Forrás: KSH TSTAR

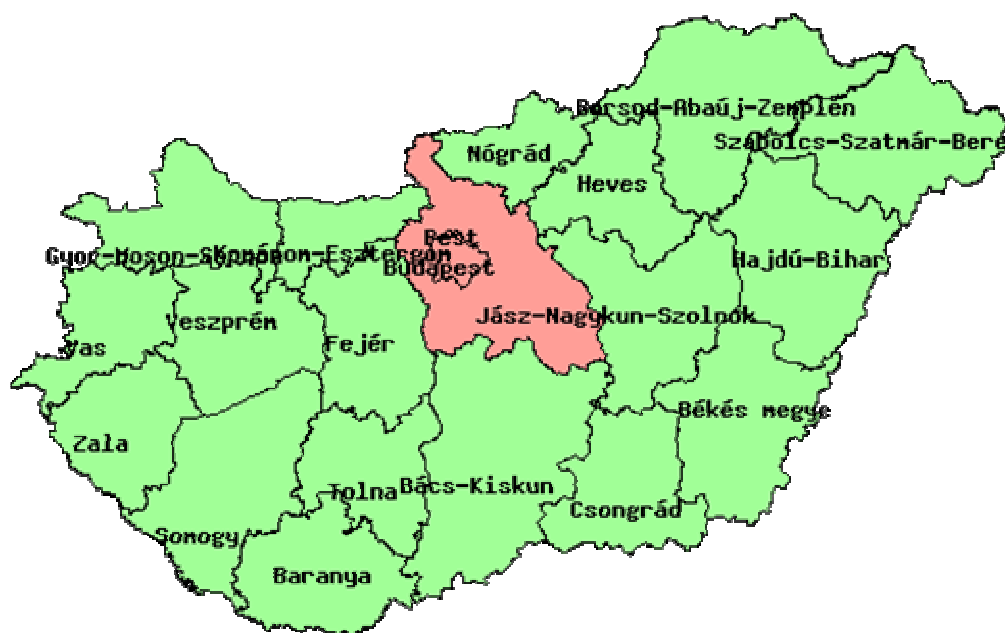
Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

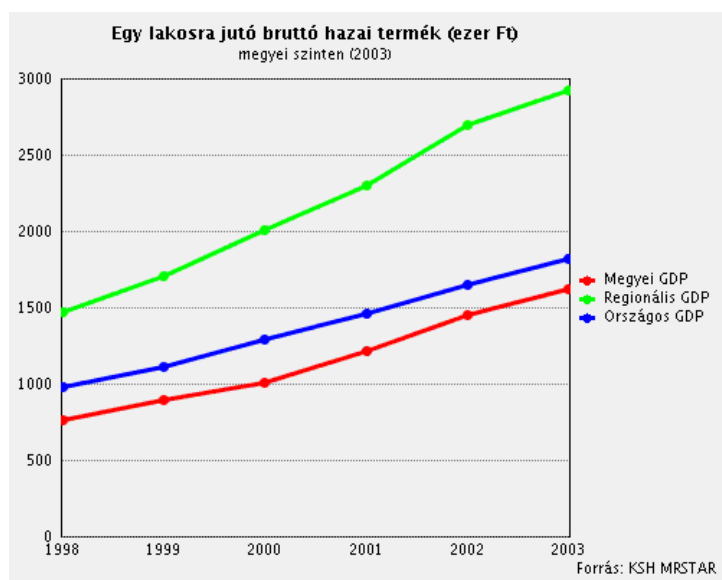
Év	Ezer fő
1999	185
2000	184
2001	184
2002	190
2003	185
2004	182

1.3. KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ

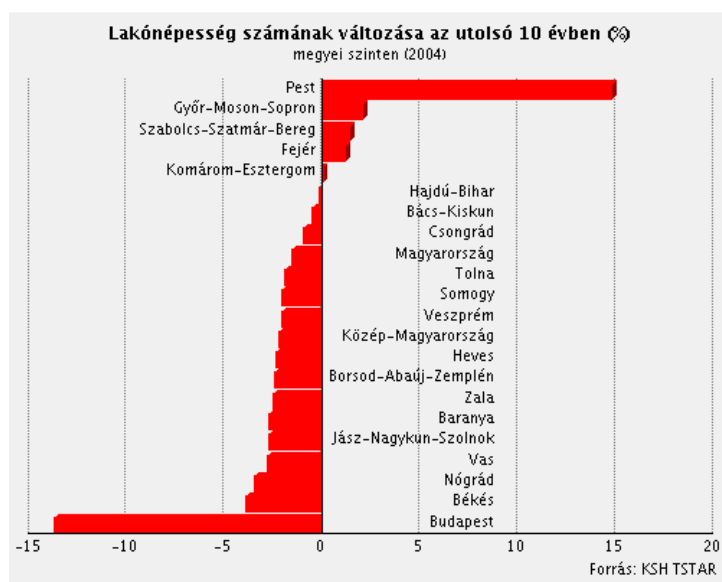
1.3.1. Pest megye

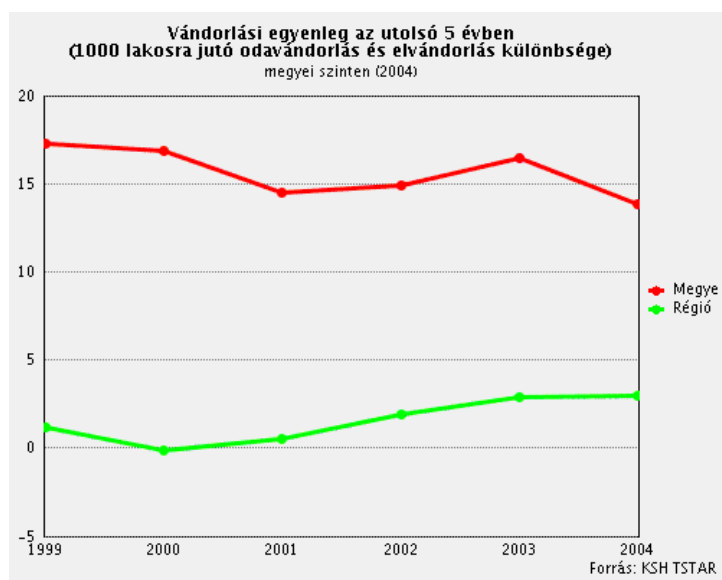
Terület (km²)		6393
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		1143629
Kistérségek száma		15
Kedvezményezett kistérségek száma		1
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	3
	Ipari szerkezetátalakítási	0
	Vidékfejlesztési	0
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	1
	Leghátrányosabb helyzetű	0
Települések száma		184
Jogállás szerint	Város	31
	Község	153
Kedvezményezett települések száma		6
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	6
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	0
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	0

Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	760	1473	983
1999	894	1710	1113
2000	1010	2014	1290
2001	1213	2304	1458
2002	1452	2701	1648
2003	1620	2927	1817

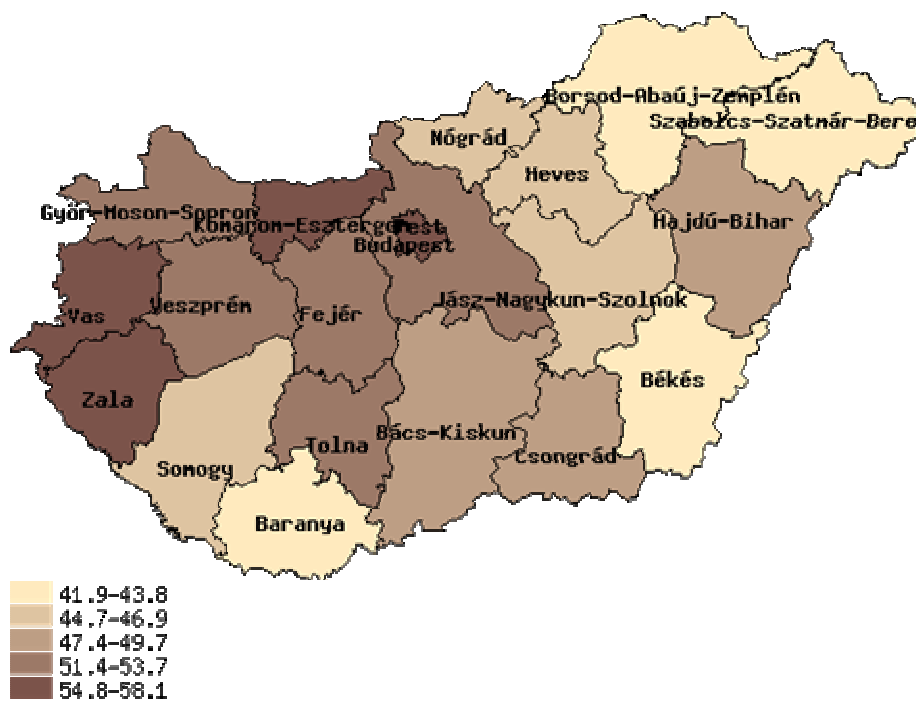

Név	Százalék
Pest	14.9
Győr-Moson-Sopron	2.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.5
Fejér	1.3
Komárom-Esztergom	.2
Hajdú-Bihar	-.1
Bács-Kiskun	-.5
Csongrád	-.9
Magyarország	-1.5
Tolna	-1.9
Somogy	-2
Veszprém	-2
Közép-Magyarország	-2.2
Heves	-2.3
Borsod-Abaúj-Zemplén	-2.4
Zala	-2.5
Baranya	-2.7
Jász-Nagykun-Szolnok	-2.7
Vas	-2.8
Nógrád	-3.4
Békés	-3.9
Budapest	-13.7

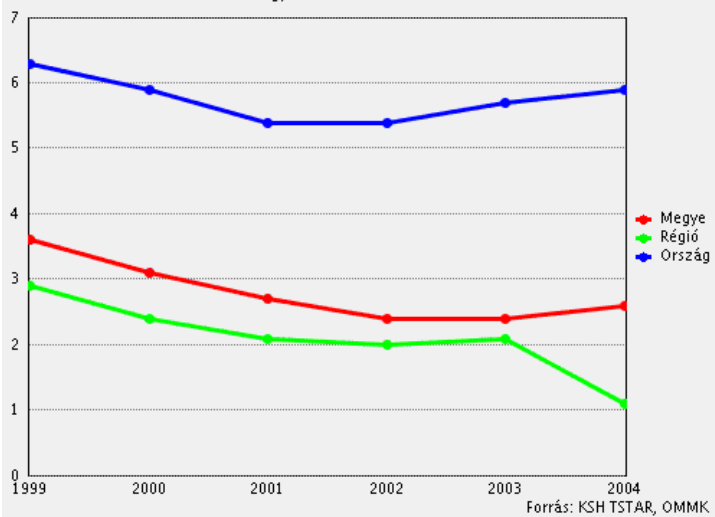
Év	Megye	Régió
1999	17.32	1.22
2000	16.89	-.1
2001	14.53	.58
2002	14.97	1.94
2003	16.51	2.93
2004	13.86	3.03

Aktív korú népességén belül a foglalkoztatottak aránya (%) 2004-ben megyei szinten

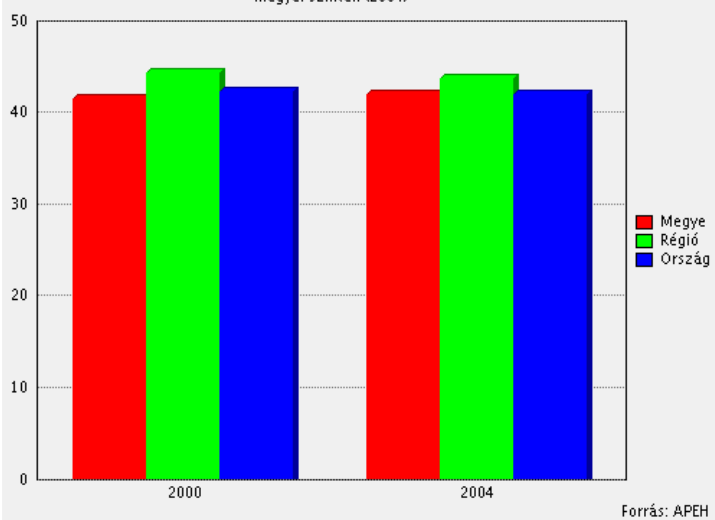
Név	%
Budapest	58.1
Vas	56.3
Zala	55.1
Komárom-Esztergom	54.8
Pest	53.7
Fejér	53.4
Veszprém	53.1
Győr-Moson-Sopron	53.1
Tolna	51.4
Bács-Kiskun	49.7
Csongrád	47.6
Hajdú-Bihar	47.4
Heves	46.9
Somogy	46.8
Jász-Nagykun-Szolnok	46.2
Nógrád	44.7
Békés	43.8
Borsod-Abaúj-Zemplén	43.5
Baranya	43.2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41.9

Munkanélküliségi ráta alakulása az utolsó 5 évben (%)
megyei szinten (2004)

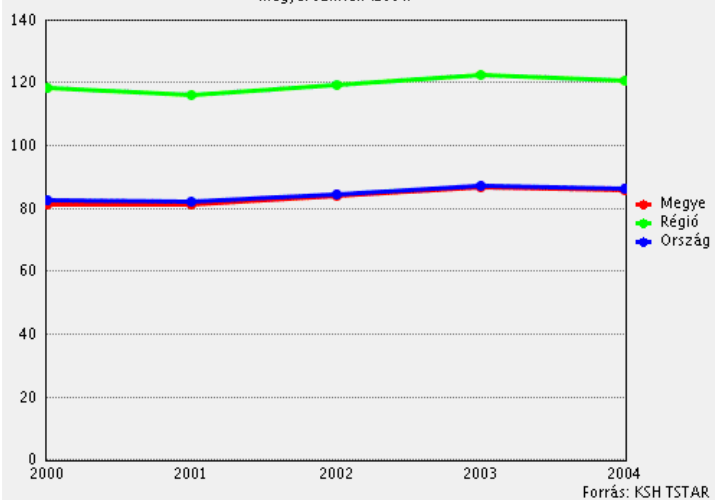
Év	Megye	Régió	Ország
1999	3.6	2.9	6.3
2000	3.1	2.4	5.9
2001	2.7	2.1	5.4
2002	2.4	2	5.4
2003	2.4	2.1	5.7
2004	2.6	1.1	5.9

Adófizetők aránya (%)
megyei szinten (2004)

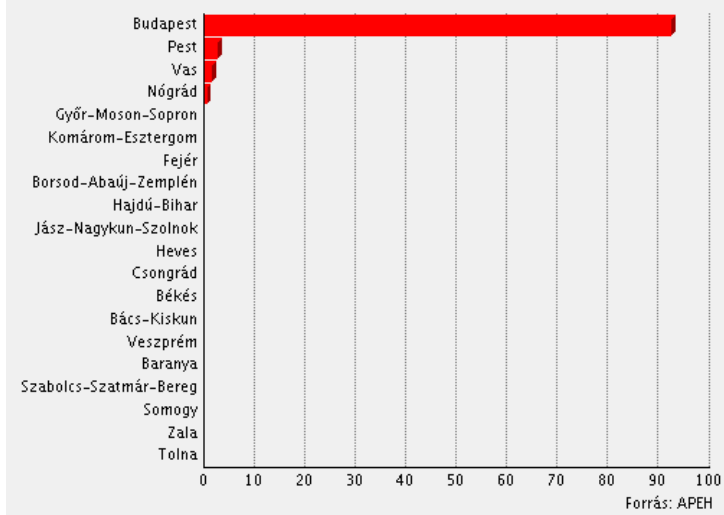
Év	Megye	Régió	Ország
2000	41.5	44.4	42.3
2004	42	43.7	42

Vállalkozói aktivitás
(Működő vállalkozás / ezer fő)
megyei szinten (2004)

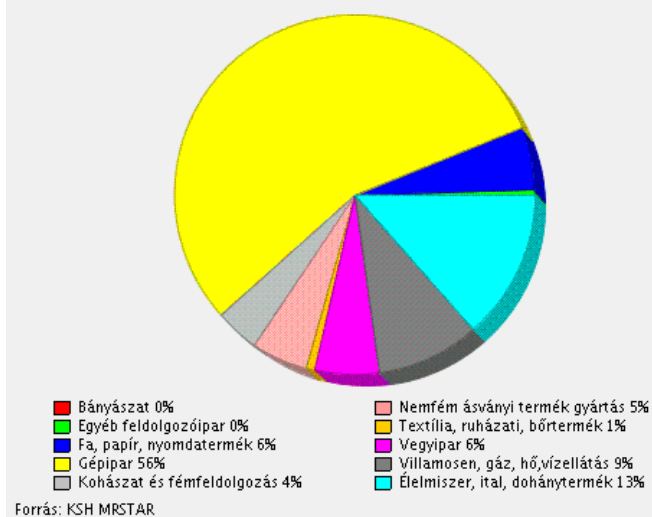
Év	Megye	Régió	Ország
2000	81.47	118.68	83.01
2001	81.65	116.07	82.58
2002	84.15	119.28	84.77
2003	86.72	122.69	87.28
2004	85.88	120.56	86.32

Külföldi tőkebefektetés országos részesedése (%)
megyei szinten (2003)

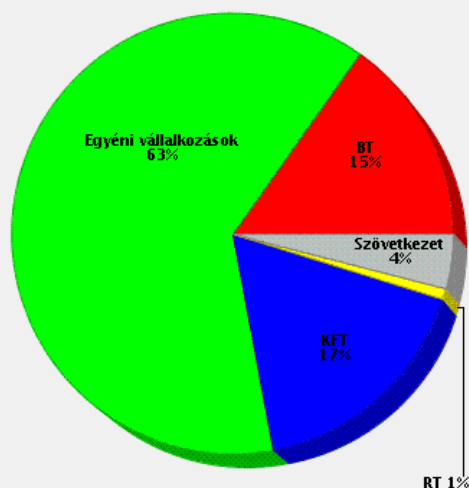
Név	Százalék
Budapest	92.532
Pest	2.945
Vas	1.675
Nógrád	.929
Győr-Moson-Sopron	.379
Komárom-Esztergom	.31
Fejér	.26
Borsod-Abaúj-Zemplén	.213
Hajdú-Bihar	.153
Jász-Nagykun-Szolnok	.104
Heves	.099
Csongrád	.094
Békés	.057
Bács-Kiskun	.053
Veszprém	.047
Baranya	.045
Szabolcs-Szatmár-Bereg	.033
Somogy	.03
Zala	.029
Tolna	.012

Ipari termelési érték ágazati szerkezete (értékek milliárd Ft-ban)
megyei szinten (2003)

Iparág	Érték
Bányászat	0
Egyéb feldolgozóipar	3.65
Fa, papír, nyomdatermék	50.6
Gépipar	499.2
Kohászat és fémfeldolgozás	35.45
Nemfém ásványi termék gyártás	45.37
Textília, ruházati, bőrtermék	6.68
Vegyipar	51.55
Villamosen, gáz, hő, vízellátás	83.64
Élelmiszer, ital, dohánytermék	120.69

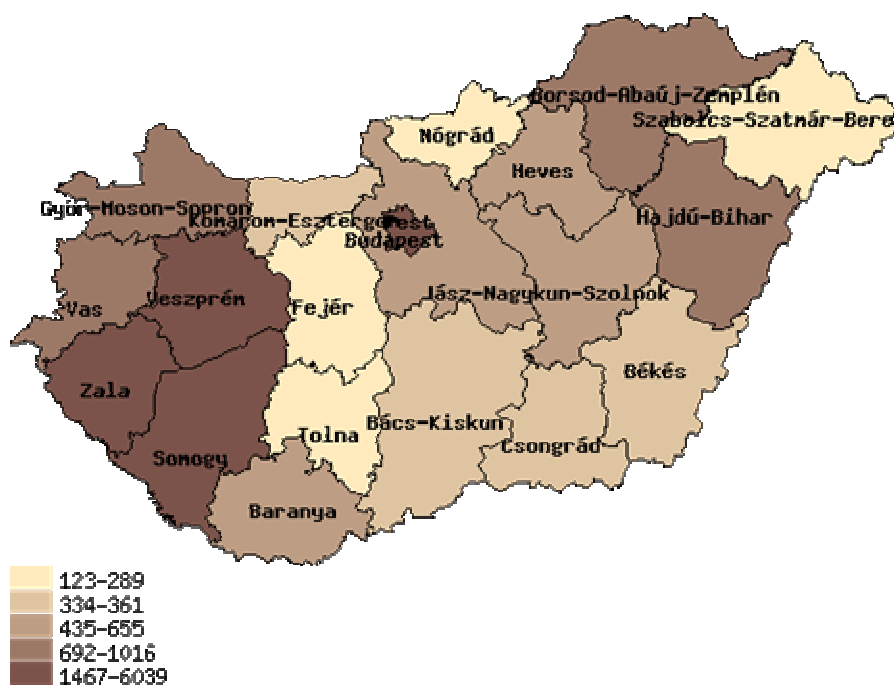
Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása gazdálkodási forma szerint (db)
megyei szinten (2002)

Forrás: KSH MRSTAR

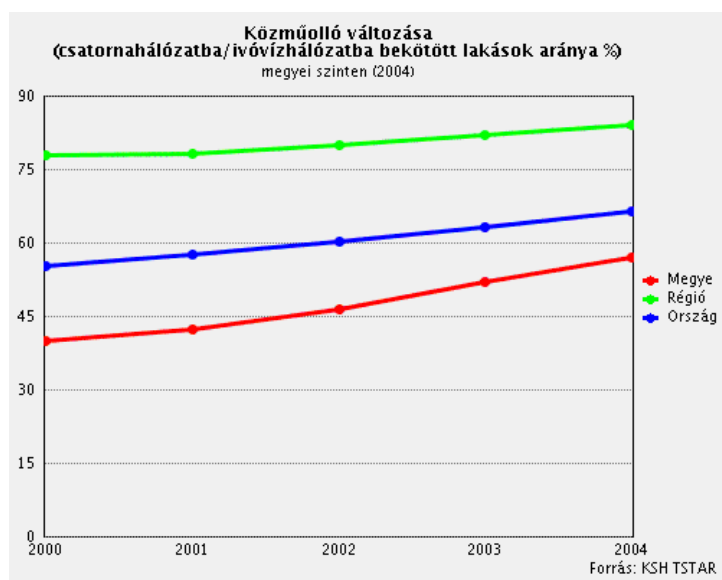
Társ. forma	db
BT	428
Egyéni vállalkozások	1767
KFT	483
RT	23
Szövetkezet	113

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2004-ben megyei szinten

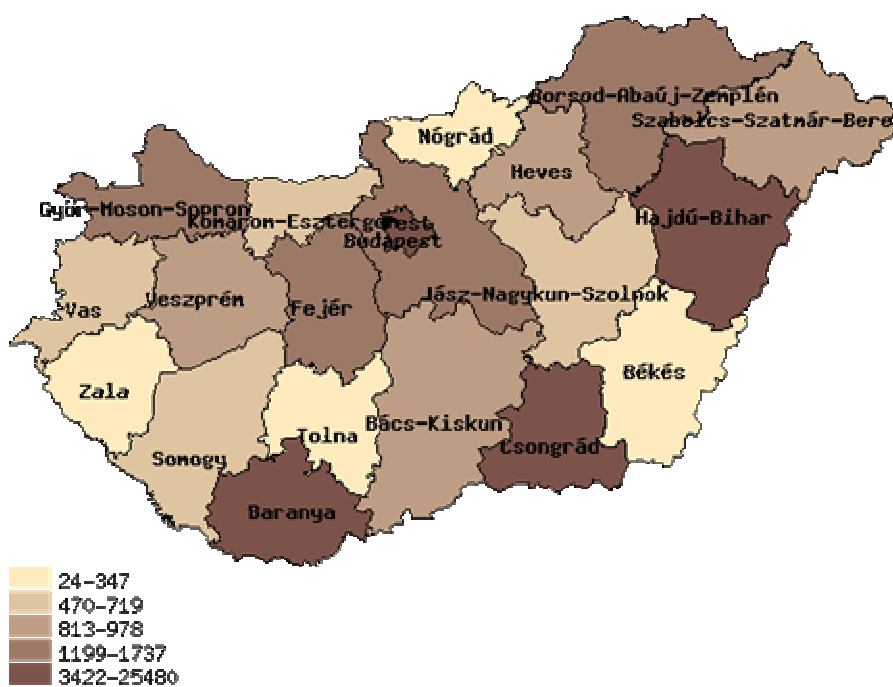
Forrás: KSH TSTAR

Név	Ezer db
Budapest	6039
Baranya	655
Bács-Kiskun	346
Békés	334
Borsod-Abaúj-Zemplén	692
Csongrád	347
Fejér	289
Győr-Moson-Sopron	913
Hajdú-Bihar	1016
Heves	645
Komárom-Esztergom	361
Nógrád	123
Pest	548
Somogy	1467
Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Jász-Nagykun-Szolnok	435
Tolna	127
Vas	868
Veszprém	1640
Zala	1810

Év	Megye	Régió	Ország
2000	40.1	77.8	55.4
2001	42.3	78.3	57.6
2002	46.6	80	60.2
2003	52.2	82.1	63.3
2004	57.2	84.1	66.4

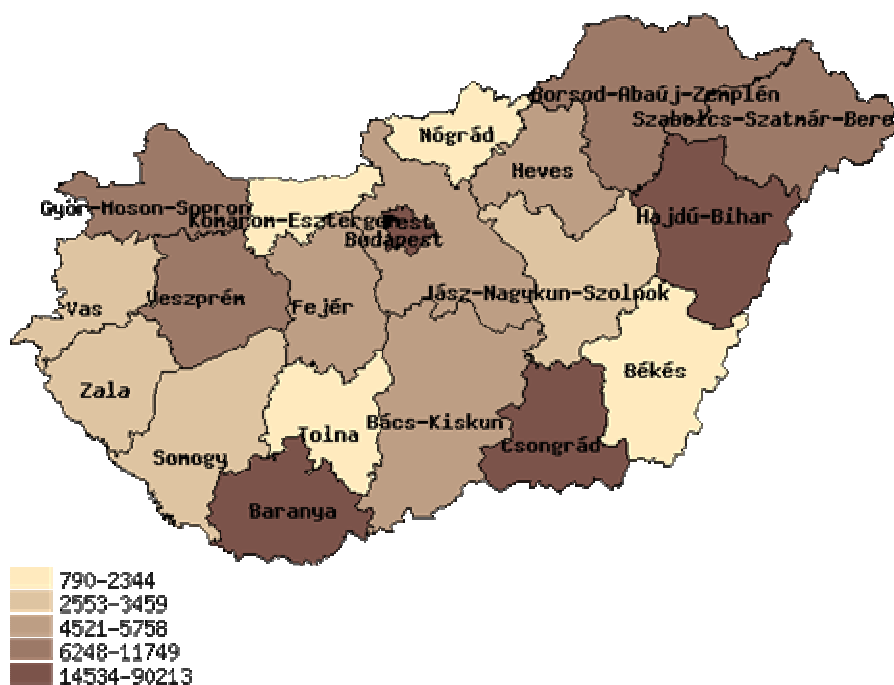
Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004-ben megyei szinten

Forrás: KSH MRSTAR

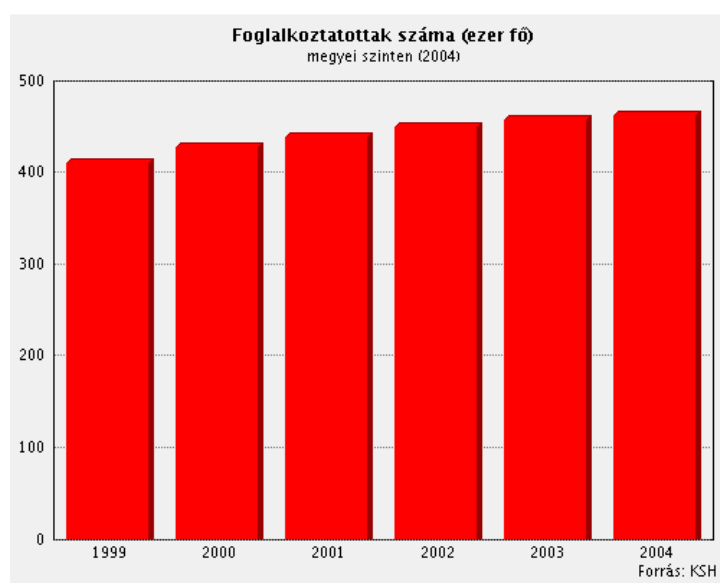
Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

**Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma)
2004-ben megyei szinten**

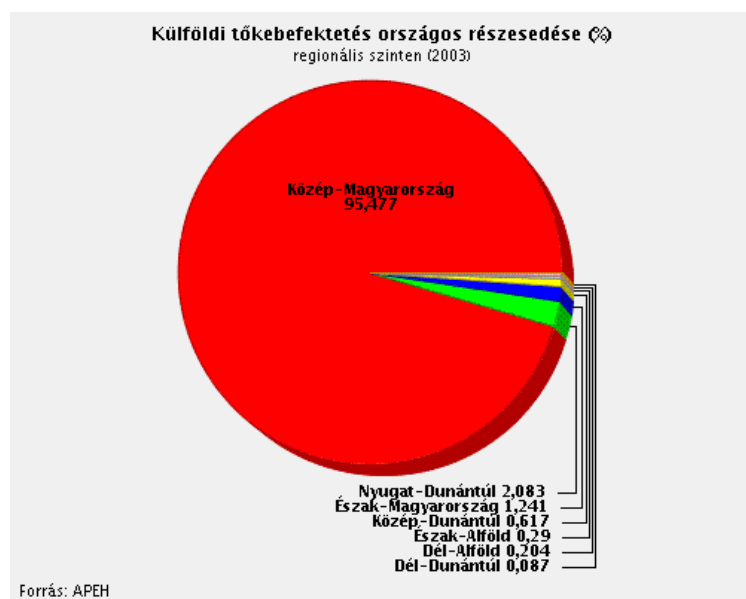
Forrás: KSH TSTAR

Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

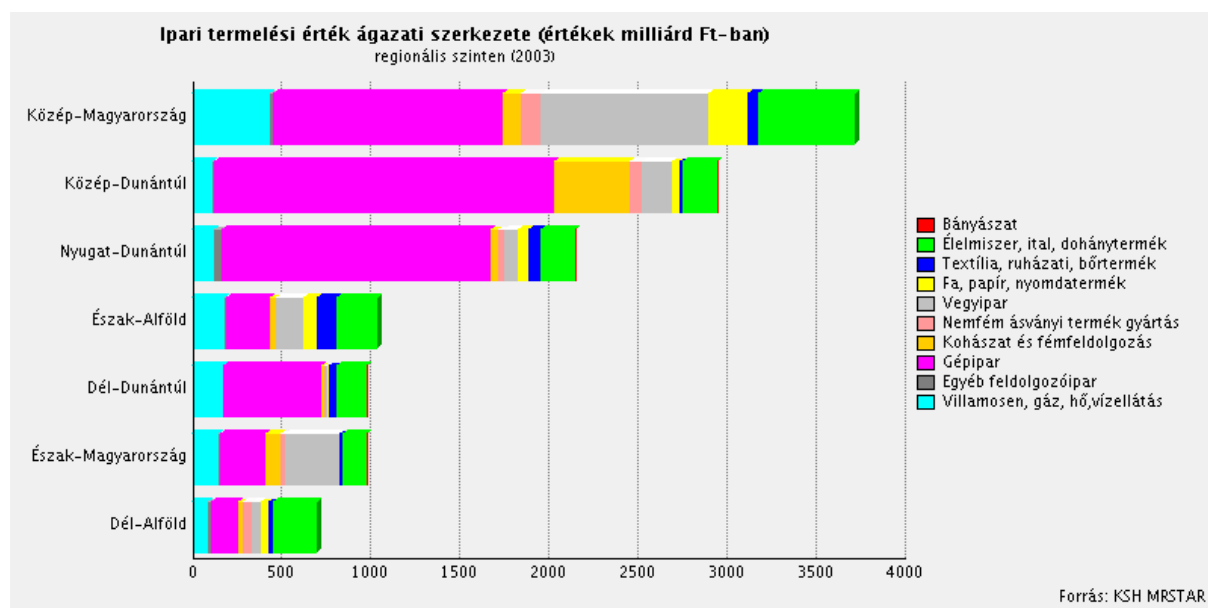

Év	Ezer fő
1999	411
2000	427
2001	439
2002	449
2003	457
2004	463

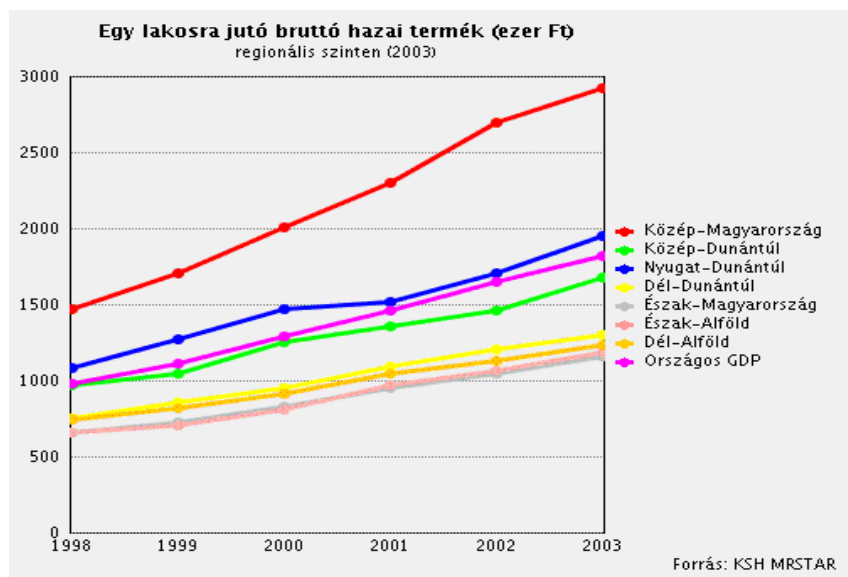
2. ADATOK, TÁBLÁZATOK, ÉS GRAFIKONOK AZ ELSŐ KÖTETHEZ

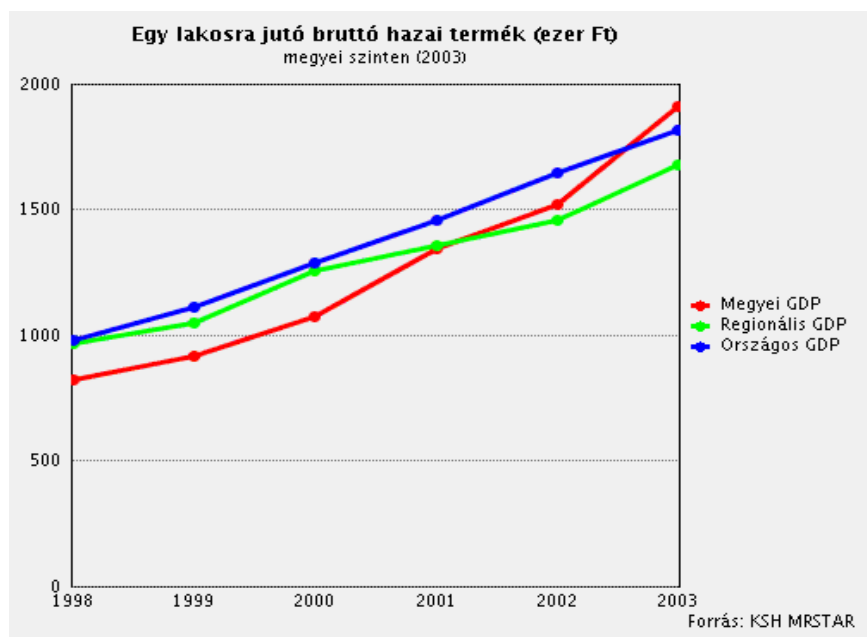
Név	Százalék
Közép-Magyarország	95.477
Nyugat-Dunántúl	2.083
Észak-Magyarország	1.241
Közép-Dunántúl	.617
Észak-Alföld	.29
Dél-Alföld	.204
Dél-Dunántúl	.087

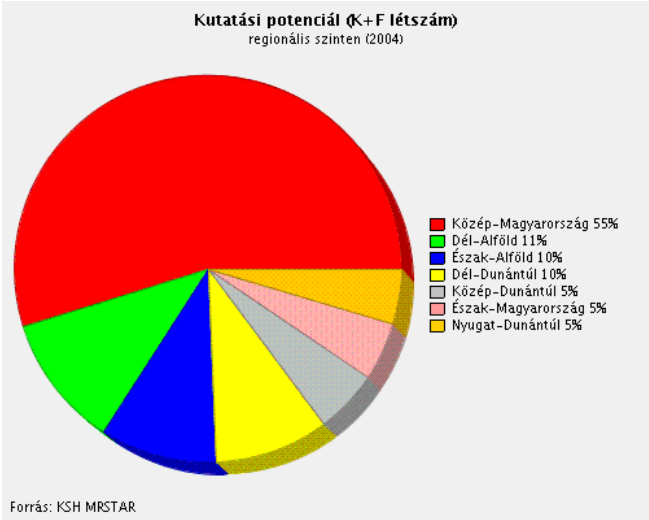
Név	Bányászat	Élelmiszer, ital, dohánytermék	Textília, ruházati, bőrtermék	Fa, papír, nyomdatermék	Vegyipar	Nemfém ásványi termék gyártás	Kohászat és fémfeldolgozás	Gépipar	Egyéb feldolgozóipar	Villamos, gáz, hő, vízellátás
Közép-Mo	0	542.6	55.7	220.3	940.3	106.8	104.8	1291.2	12.8	431.2
Közép-Dunántúl	10.8	192.3	12.8	42.3	166.1	71.2	426.5	1910.5	7	110.4
Nyugat-Dunántúl	9.6	198.9	69.1	56.8	77.2	35	44.1	1515.4	43.2	120.2
Észak-Alföld	3.1	232.6	106.5	78.5	152.1	2.4	35.9	245.2	5.6	178.4
Dél-Dunántúl	5.8	166.9	41.5	11.5	7.7	11	21	552.3	2.8	173.5
Észak-Mo	5.2	136.9	13.7	4.1	309	22.3	86.7	252.5	7.9	146.6
Dél-Alföld	0	248.5	22.1	41.7	49.7	48.2	25.5	156.7	14	86.1

Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Országos GDP
1998	1473	969	1083	754	662	660	742	983
1999	1710	1051	1275	859	731	707	819	1113
2000	2014	1255	1468	957	827	815	918	1290
2001	2304	1360	1518	1097	956	967	1045	1458
2002	2701	1462	1703	1204	1050	1062	1136	1648
2003	2927	1679	1955	1301	1162	1187	1236	1817

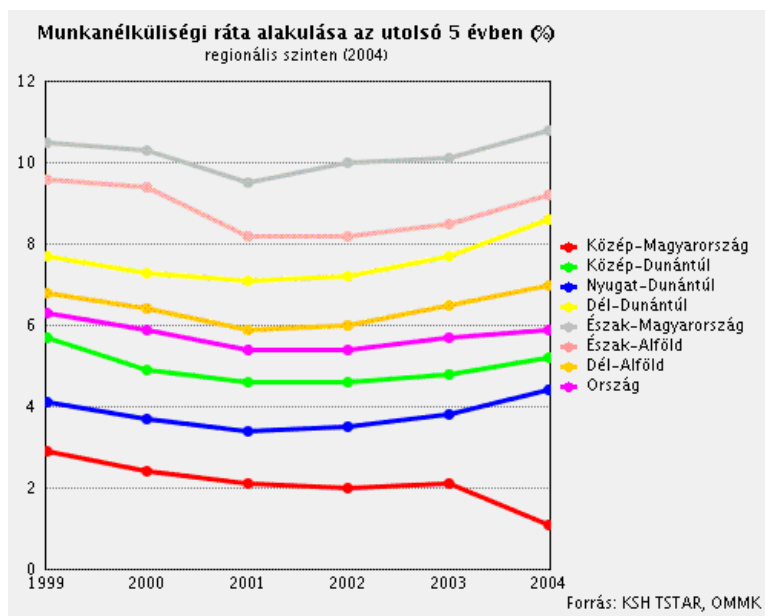
Év	Megyei GDP	Regionális GDP	Országos GDP
1998	827	969	983
1999	918	1051	1113
2000	1077	1255	1290
2001	1343	1360	1458
2002	1525	1462	1648
2003	1910	1679	1817

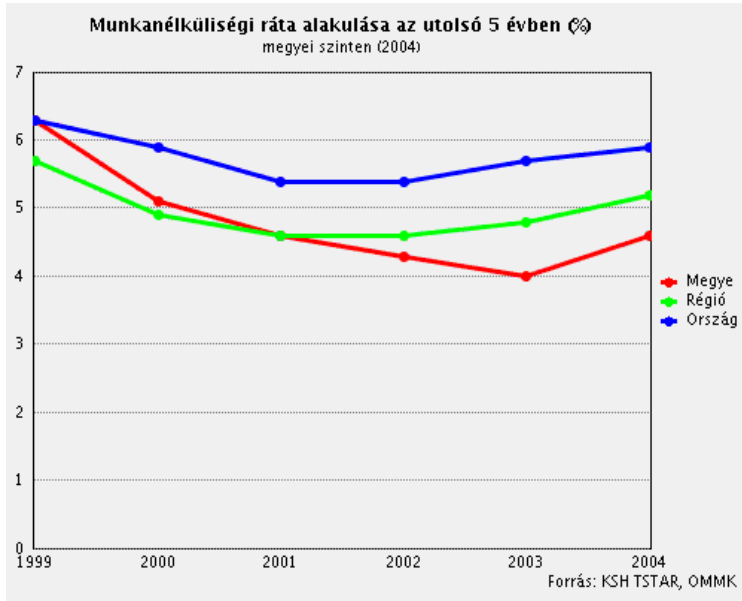
Név	Létszám
Közép-Magyarország	27217
Dél-Alföld	5507
Észak-Alföld	4810
Dél-Dunántúl	4774
Közép-Dunántúl	2615
Észak-Magyarország	2419
Nyugat-Dunántúl	2273

Kutatási potenciál (K+F létszám) 2004

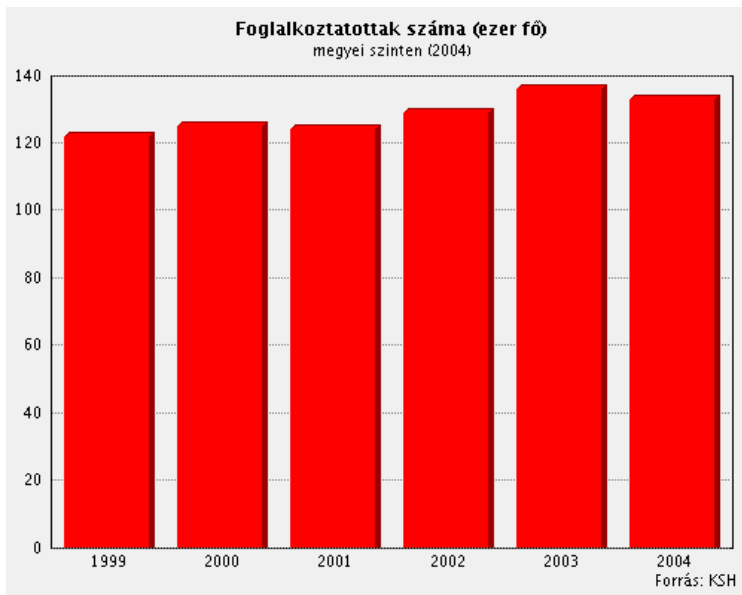
Név	Fő
Budapest	25480
Baranya	3928
Bács-Kiskun	978
Békés	347
Borsod-Abaúj-Zemplén	1582
Csongrád	4182
Fejér	1199
Győr-Moson-Sopron	1483
Hajdú-Bihar	3422
Heves	813
Komárom-Esztergom	470
Nógrád	24
Pest	1737
Somogy	719
Szabolcs-Szatmár-Bereg	914
Jász-Nagykun-Szolnok	474
Tolna	127
Vas	495
Veszprém	946
Zala	295

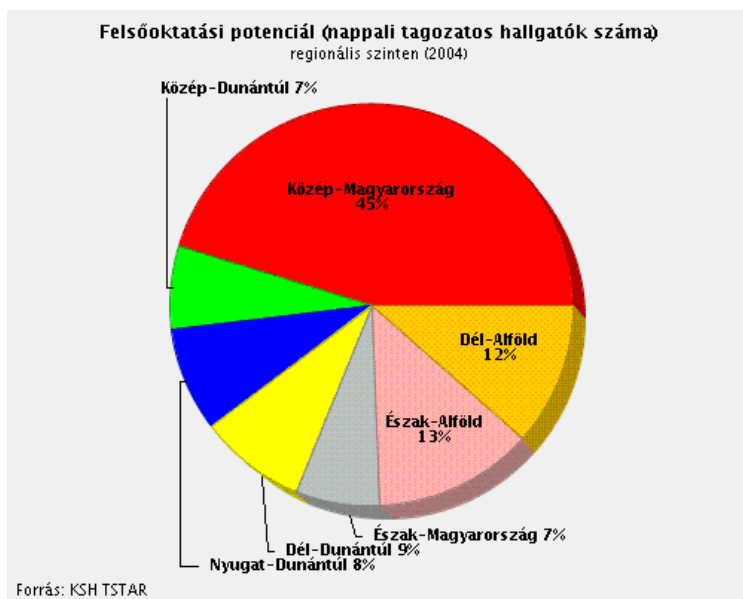
Év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Ország
1999	2.9	5.7	4.1	7.7	10.5	9.6	6.8	6.3
2000	2.4	4.9	3.7	7.3	10.3	9.4	6.4	5.9
2001	2.1	4.6	3.4	7.1	9.5	8.2	5.9	5.4
2002	2	4.6	3.5	7.2	10	8.2	6	5.4
2003	2.1	4.8	3.8	7.7	10.1	8.5	6.5	5.7
2004	1.1	5.2	4.4	8.6	10.8	9.2	7	5.9

Év	Megye	Régió	Ország
1999	6.3	5.7	6.3
2000	5.1	4.9	5.9
2001	4.6	4.6	5.4
2002	4.3	4.6	5.4
2003	4	4.8	5.7
2004	4.6	5.2	5.9

Év	Ezer fő
1999	122
2000	125
2001	124
2002	129
2003	136
2004	133

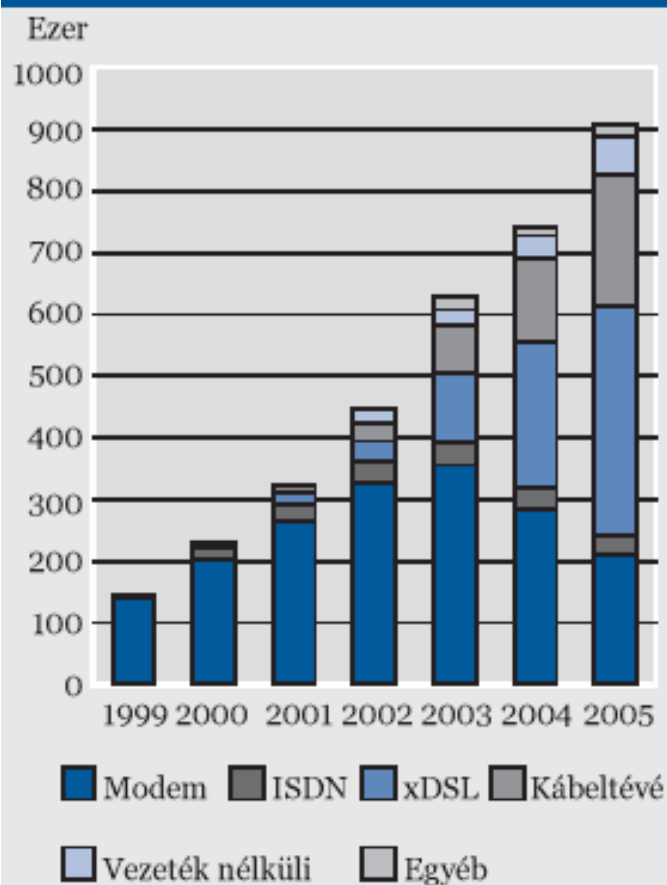

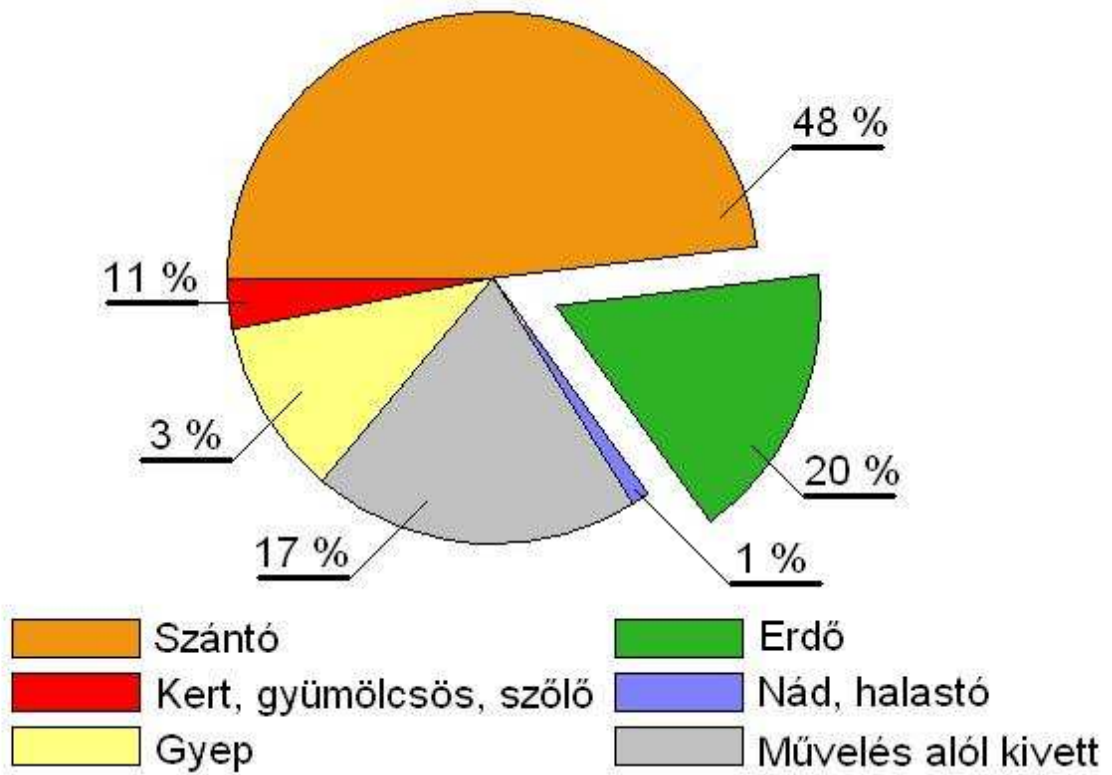
Név	Kihelyezett tagozat szerint
Közép-Magyarország	94734
Közép-Dunántúl	13865
Nyugat-Dunántúl	17457
Dél-Dunántúl	17923
Észak-Magyarország	14278
Észak-Alföld	26713
Dél-Alföld	24123

Felsőoktatási potenciál (nappali tagozatos hallgatók száma) 2004-ben megyei szinten

Név	Fő
Budapest	90213
Baranya	14534
Bács-Kiskun	4676
Békés	2344
Borsod-Abaúj-Zemplén	8065
Csongrád	17103
Fejér	5758
Győr-Moson-Sopron	11749
Hajdú-Bihar	16513
Heves	5423
Komárom-Esztergom	1859
Nógrád	790
Pest	4521
Somogy	2553
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6741
Jász-Nagykun-Szolnok	3459
Tolna	836
Vas	2938
Veszprém	6248
Zala	2770

Internet-előfizetők száma a kapcsolat módja szerint

Az ország területe művelési ágak szerint, 2004.

Forrás: KSH, 2004.

A földterület gazdálkodási formák szerint, 1997. május 31.

/Hektár/

Megnevezés	Összesen	Ebből:	egyéni gazdaságok
		gazdálkodó szervezetek	
Fejér megye			
Mezőgazdasági terület	312 399	175 001	137 398
Erdő	31 905	22 784	9 121
Nádas	4 073	2 878	1 195
Halastó	1 549	923	626
Termőterület	349 926	201 586	148 340
Művelés alól kivett terület	116 058	59 763	10 941
Összesen	465 984	261 349	159 281
Komárom-Esztergom megye			
Mezőgazdasági terület	133 916	78 213	55 703
Erdő	60 338	46 820	13 518
Nádas	496	164	332
Halastó	843	678	165
Termőterület	195 593	125 875	69 718
Művelés alól kivett terület	24 878	12 033	6 595
Összesen	220 471	137 908	76 313
Veszprém megye			
Mezőgazdasági terület	248 705	115 248	133 457
Erdő	77 954	61 768	16 186
Nádas	726	158	568
Halastó	108	28	80
Termőterület	327 493	177 202	150 291
Művelés alól kivett terület	41 710	15 250	17 018
Összesen	369 203	192 452	167 309
Régió összesen			
Mezőgazdasági terület	695 020	368 462	326 558
Erdő	170 197	131 372	38 825
Nádas	5 295	3 200	2 095
Halastó	2 500	1 629	871
Termőterület	873 012	504 663	368 349
Művelés alól kivett terület	182 646	87 046	34 554
Összesen	1 055 658	591 709	402 903

Forrás: KSH, Alfadat Kft.

Mezőgazdasági alkalmasság Fejér megyében

Kistérség neve	1. kategória (ha)	2. kategória (ha)	3. kategória (ha)	1. kategória (%)	2. kategória (%)	3. kategória (%)
Bicskei	16043	8924	38716	25,19	14,01	60,79
Dunaújvárosi	94	3911	71274	0,12	5,20	94,68
Enyingi	0	0	48037	0,00	0,00	100,00
Gárdonyi	3586	2344	32992	9,21	6,02	84,76
Móri	10270	15128	4331	34,55	50,89	14,57
Sárbogárdi	0	13267	52652	0,00	20,13	79,87
Székesfehérvári	6483	12448	97431	5,57	10,70	83,73

Mezőgazdasági alkalmasság Veszprém megyében

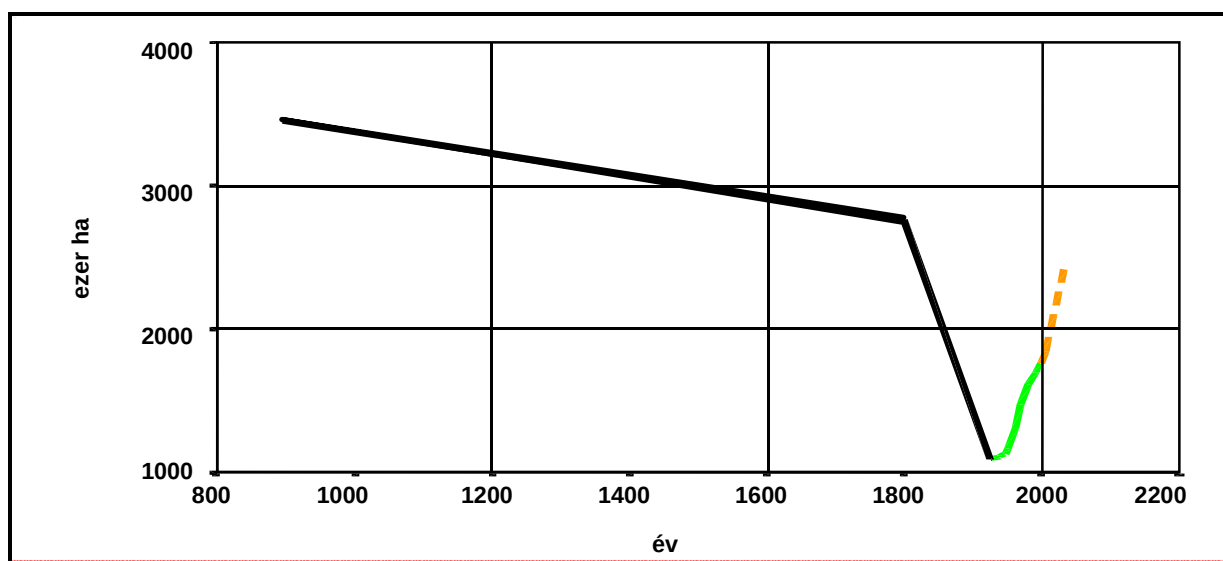
Kistérség neve	1. kategória (ha)	2. kategória (ha)	3. kategória (ha)	1. kategória (%)	2. kategória (%)	3. kategória (%)
Ajkai	44661	13617	16007	60,12	18,33	21,55
Balatonalmádi	14843	3092	10609	52,00	10,83	37,17
Balatonfüredi	19387	6904	5705	60,59	21,58	17,83
Pápai	33939	29884	36737	33,75	29,72	36,53
Sümegi	12199	8876	9655	39,70	28,88	31,42
Tapolcai	34579	13749	5398	64,36	25,59	10,05
Várpalotai	14373	6768	5801	53,35	25,12	21,53
Veszprémi	46885	7722	10612	71,89	11,84	16,27
Zirci	26936	19217	5656	51,99	37,09	10,92

Mezőgazdasági alkalmasság Komárom-Esztergom megyében

Kistérség neve	1. kategória (ha)	2. kategória (ha)	3. kategória (ha)	1. kategória (%)	2. kategória (%)	3. kategória (%)
Dorogi	4937	16683	1806	21,07	71,22	7,71
Esztergomi	16045	11074	2884	53,48	36,91	9,61
Kisbéri	2209	23527	25106	4,34	46,27	49,38
Komáromi	0	0	37671	0,00	0,00	100,00
Oroszlányi	9224	4916	5739	46,40	24,73	28,87
Tatai	5987	6039	18631	19,53	19,70	60,77
Tatabányai	11065	17020	3438	35,10	53,99	10,91

1. kategória: Az agráralkalmassági értékszám nem éri el az országos átlag 80 %-át
2. kategória: Az agráralkalmassági értékszám az országos átlag és az átlag 80 %-a közé esik
3. kategória: Az agráralkalmassági értékszám nagyobb vagy egyenlő, mint az országos átlag

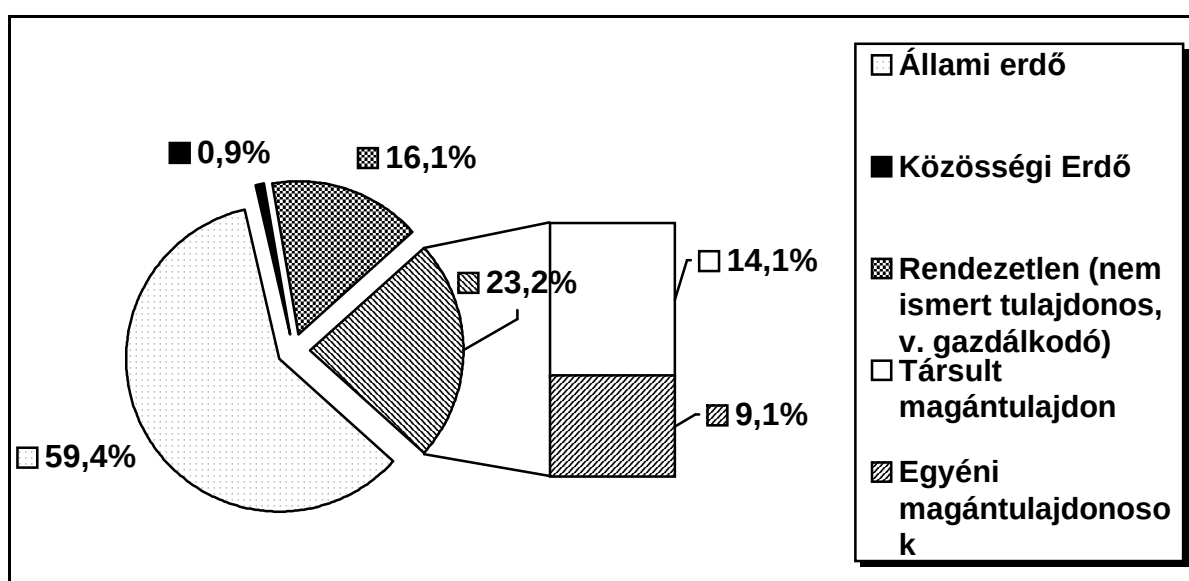
A 2002. évben készült Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram az alábbiakat tartalmazza:

Az erdők területének változása Magyarországon a jelenlegi területre számítva

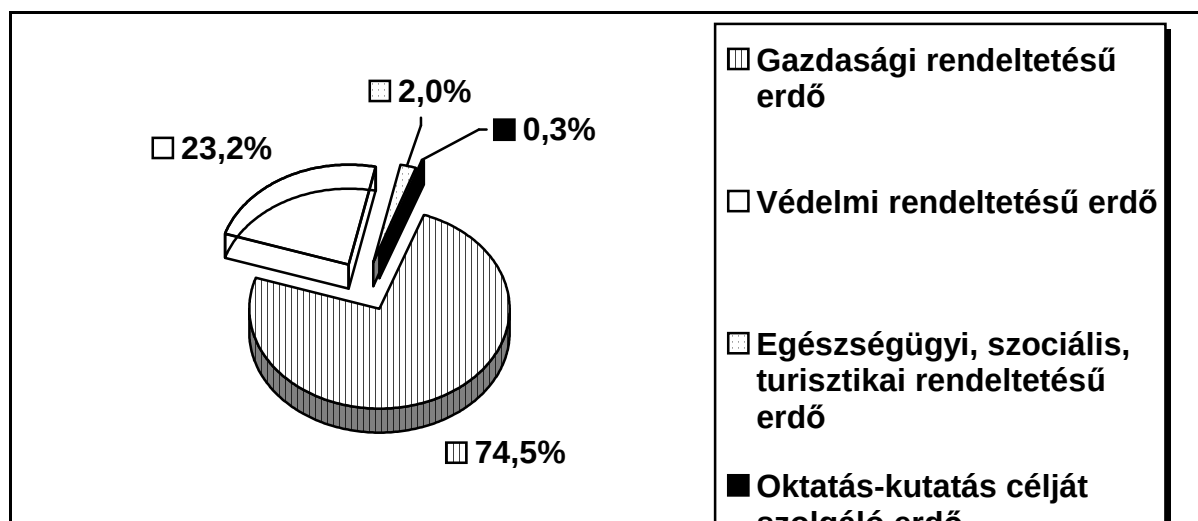
Forrás: Mészáros, 2000.

Az erdőterület változása, 1938-2004						
Táj (megyék csoportosításával)	1938.		1965.		2004.	
	erdőterület ezer ha	erdősültség %	erdőterület ezer ha	erdősültség %	erdőterület ezer ha	erdősültség %
Dunántúl	599,4	16,2	731,9	20,0	874,3	23,9
Észak- Magyarorszá g	318,4	22,6	329,4	24,5	378,5	28,2
Alföld	189,1	4,5	360,2	8,4	583,6	13,6
Összesen	1 106,9	11,9	1 421,5	15,3	1836,4	19,7
Forrás: KSH, ÁESZ Adattár						

Az erdő-tulajdonviszonyok megoszlása a terület szerint, 2001.

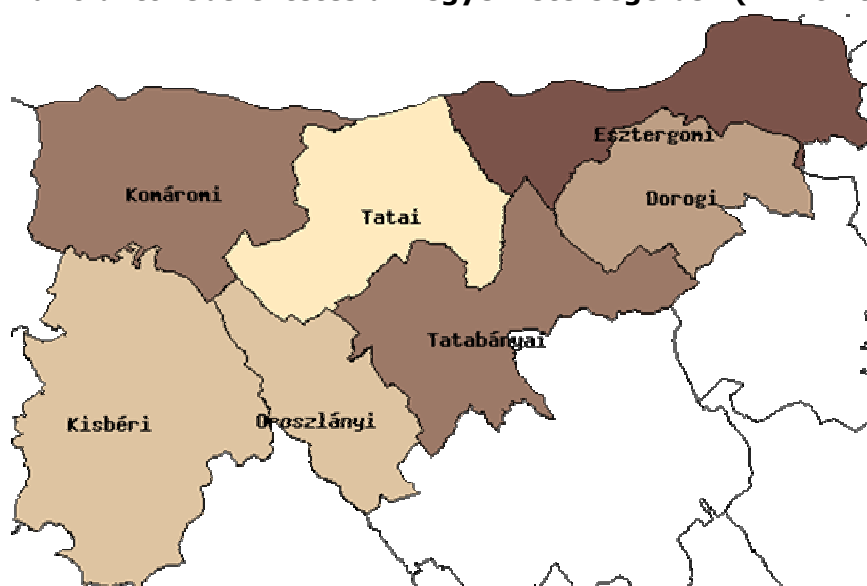
Forrás: FVM Erdészeti Hivatal, 2000.

Az erdőterület megoszlása elsődleges rendeltetés szerint, 2000. Forrás: ÁESZ, 2000.

3. ADATOK, TÁBLÁZATOK, ÉS GRAFIKONOK A MÁSODIK KÖTETHEZ

Külföldi tőkebefektetés a megye kistérségeiben (millió Ft) 2003

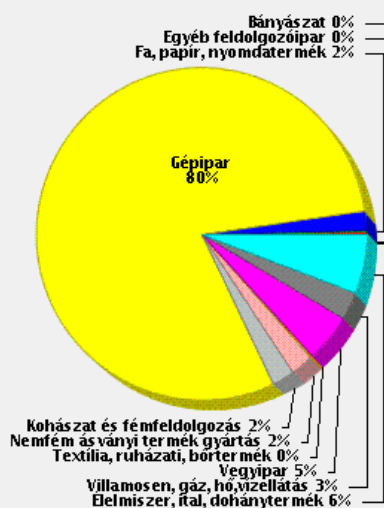

Név	M Ft
Esztergomi	99707.069
Komáromi	32663.041
Tatabányai	23099.249
Dorogi	12129.184
Kisbéri	3882.461
Oroszlányi	2069.316
Tatai	1365.157

1365–1365
2069–3882
12129–12129
23099–32663
99707–99707

Forrás: APEH

Ipari termelési érték ágazati szerkezete (értékek milliárd Ft-ban)
megyei szinten (2003)

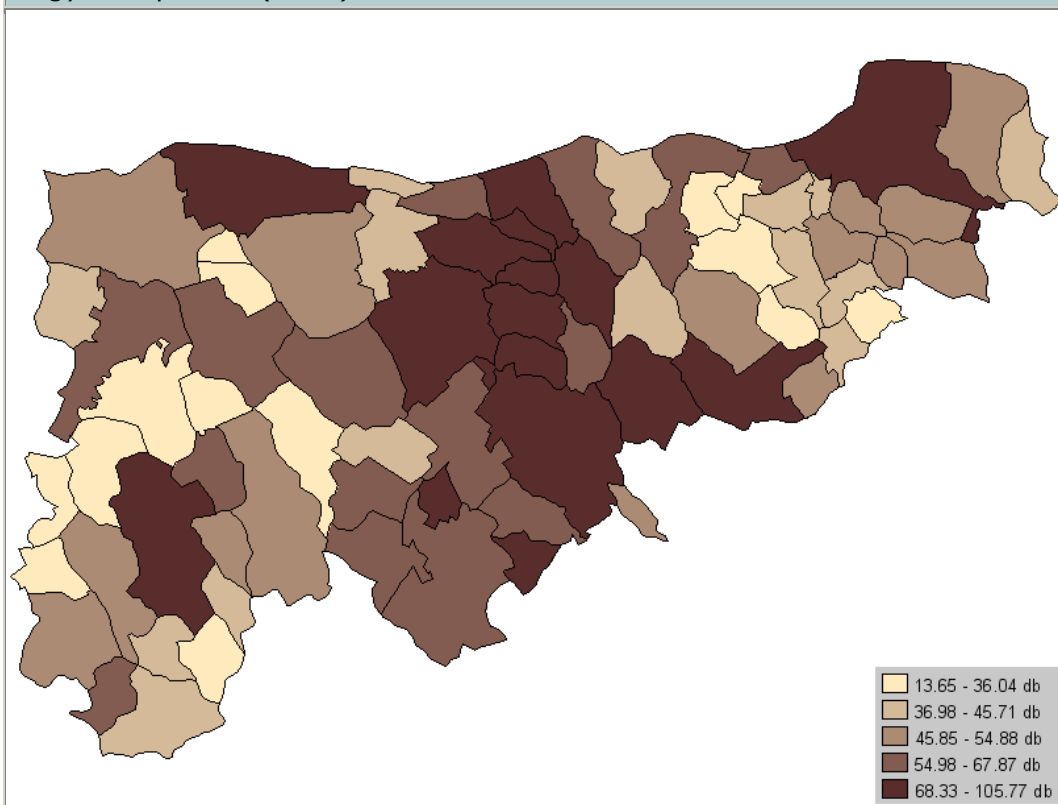

Forrás: KSH MRSTAR

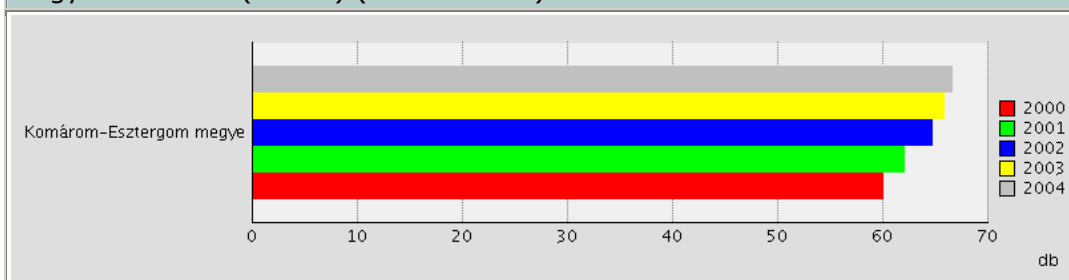
Iparág	Érték
Bányászat	2.93
Egyéb feldolgozóipar	1.86
Fa, papír, nyomdai termék	27.08
Gépipar	1159.92
Kohászat és fémfeldolgozás	33.17
Nemfém ásványi termék gyártás	31.09
Textília, ruházati, bőrtermék	3.04
Vegyipar	68.97
Villamosen, gáz, hő, vízellátás	38.44
Élelmiszer, ital, dohánytermék	84.39

Mutató: 1000 lakosra jutó regisztrált egyéni vállalkozások száma
Vizsgált időszak: 2004
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

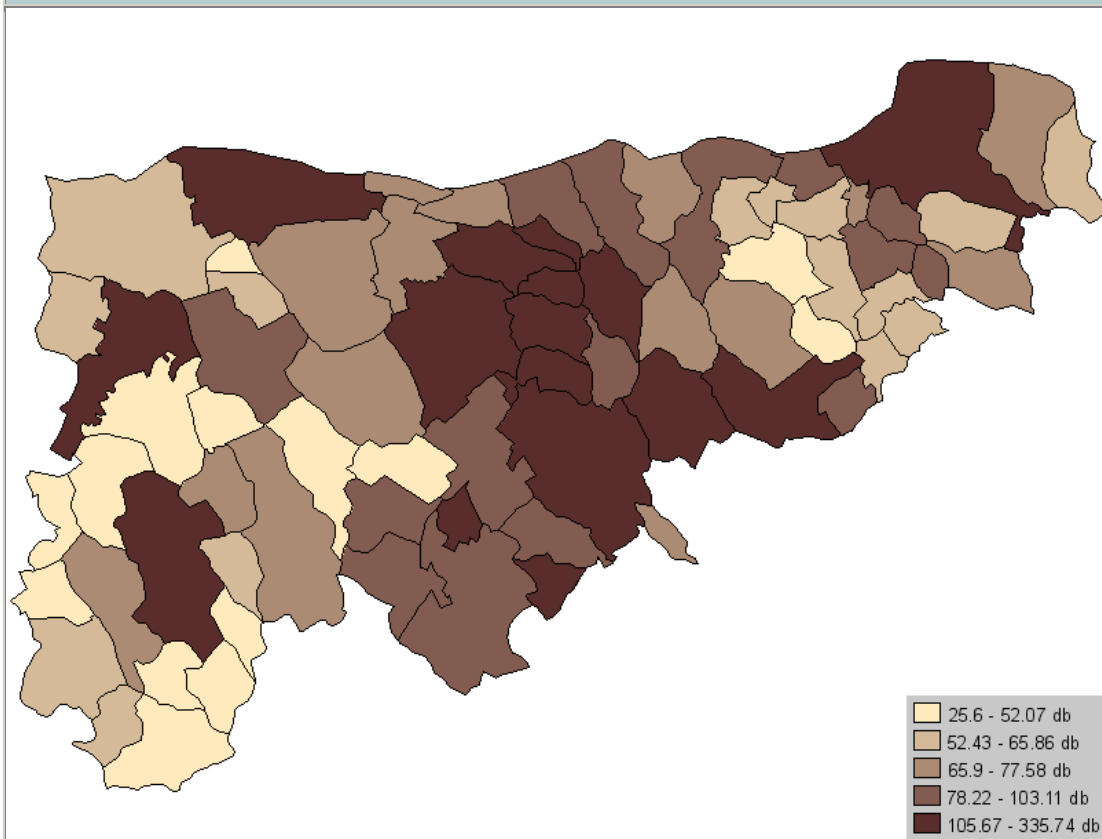

Megye évenként (idősor) (2000 - 2004)

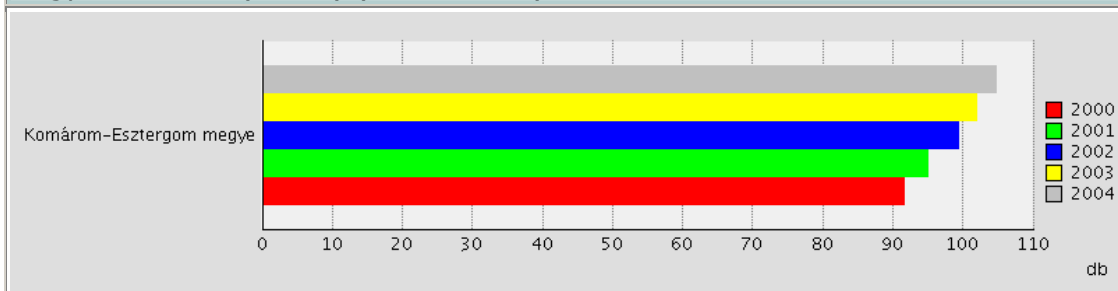

Mutató: 1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma
Vizsgált időszak: 2004
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

Megye évenként (idősor) (2000 - 2004)

**A REGISZTRÁLT GAZDASÁGI SZERVEZETEK SZÁMA
GAZDÁLKODÁSI FORMA SZERINT***

Megnevezés	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Jogi személyiségű gazdasági társaság	2 703	4 224	4 392	4 635	4 966	5 463
Ebből: korlátolt felelősségű társaság	2 596	4 114	4 282	4 527	4 863	5 360
részvénytársaság	100	106	106	105	100	100
Szövetkezet	189	165	158	151	151	152
Ebből: mezőgazdasági szövetkezet	46	43	40	39	36	34
Egyéb jogi személyiségű vállalkozás	39	70	75	78	76	74
Átalakulásra kötelezett gazdasági szervezet	21	11	10	10	7	7
<i>Jogi személyiségű társas vállalkozás</i>	<i>2 952</i>	<i>4 470</i>	<i>4 635</i>	<i>4 874</i>	<i>5 200</i>	<i>5 696</i>
Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság	2 616	4 543	4 841	5 045	5 173	5 274
Ebből: közkereseti társaság	92	169	182	180	173	168
betéti társaság	2 524	4 374	4 659	4 865	5 000	5 106
Jogi személyiség nélküli egyéb vállalkozás	1 008	915	931	975	1 009	1040
Ebből: építőközösség, társasház	997	896	915	959	984	1012
Megszűnő gazdálkodási forma	337	73	37	22	7	6
Ebből: gazdasági munkaközösség	291	63	28	14	4	4
<i>Jogi személyiség nélküli társas vállalkozás</i>	<i>3 961</i>	<i>5 531</i>	<i>5 809</i>	<i>6 042</i>	<i>6 189</i>	<i>6 320</i>
<i>Társas vállalkozás összesen</i>	<i>6 913</i>	<i>10 001</i>	<i>10 444</i>	<i>10 916</i>	<i>11 389</i>	<i>12 016</i>
Egyéni vállalkozás	22 723	19 061	19 726	20 462	20 838	21 031
Vállalkozás összesen	29 636	29 062	30 170	31 378	32 227	33 047
Költségvetési szerv ^{a/}	603	525	632	610	599	501
Nonprofit szervezet	1 470	1 920	1 905	1 956	1 999	2 027
MRP-szervezet	7	7	5	5	5	5
ÖSSZESEN	31 716	31 514	32 716	33 949	34 830	35 580

* 1998-tól az előregisztrációs nyilvántartásban szereplő szervezetek nélkül.

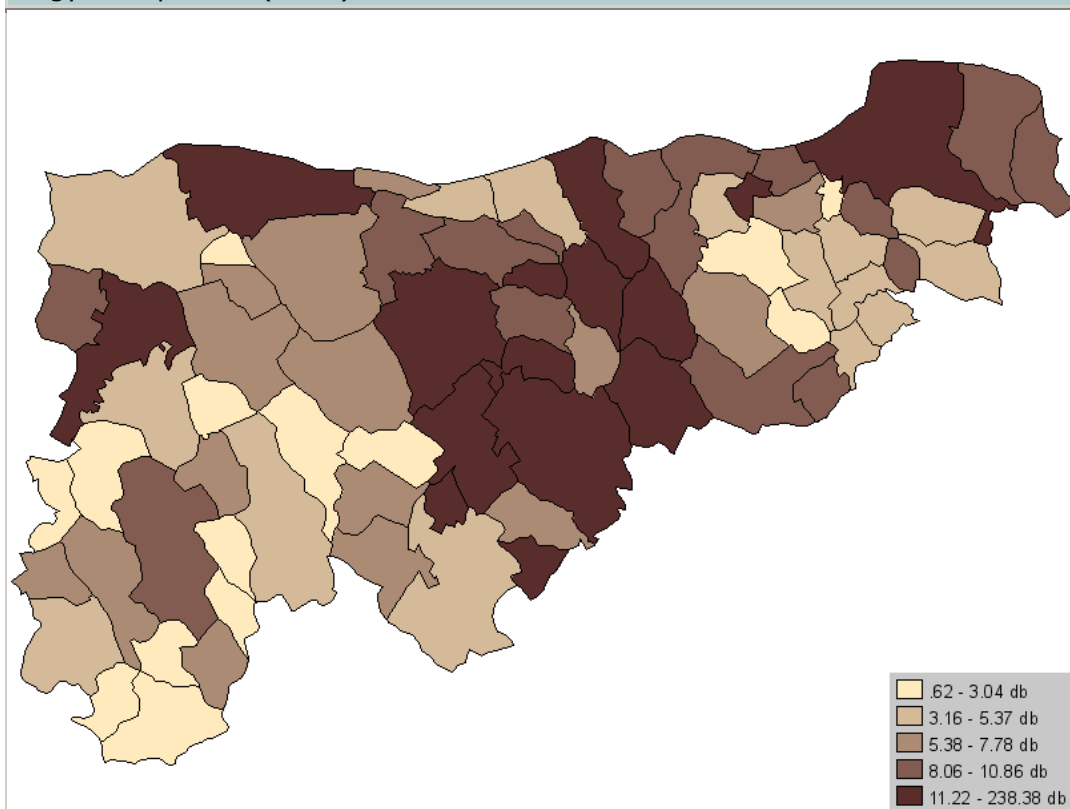
a/ 1995-ben „Költségvetési és társadalombiztosítási szervezet” elnevezéssel szerepelt.

Mutató: 1000 lakosra jutó 50 főnél kevesebbet
foglalkoztató működő jogi személyiségű
vállalkozások száma

Vizsgált időszak: 1998

Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (1998)

Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (ezer db) 2004

Név	Ezer db	Név	Ezer db
Budapest	6039	Komárom-Esztergom	361
Baranya	655	Nógrád	123
Bács-Kiskun	346	Pest	548
Békés	334	Somogy	1467
Borsod-Abaúj-Zemplén	692	Szabolcs-Szatmár-Bereg	245
Csongrád	347	Jász-Nagykun-Szolnok	435
Fejér	289	Tolna	127
Győr-Moson-Sopron	913	Vas	868
Hajdú-Bihar	1016	Veszprém	1640
Heves	645	Zala	1810

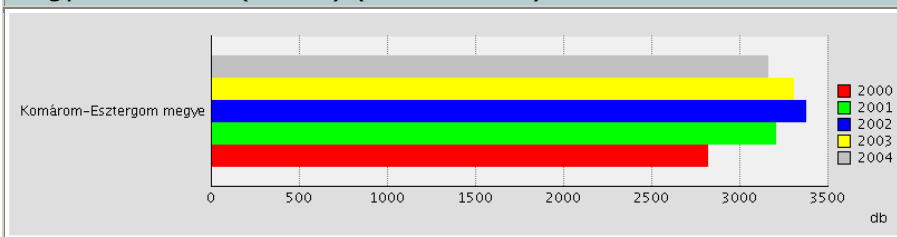
Mutató:

100000 lakosra jutó összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma (Szervezett fizetővendéglátás nélkül)

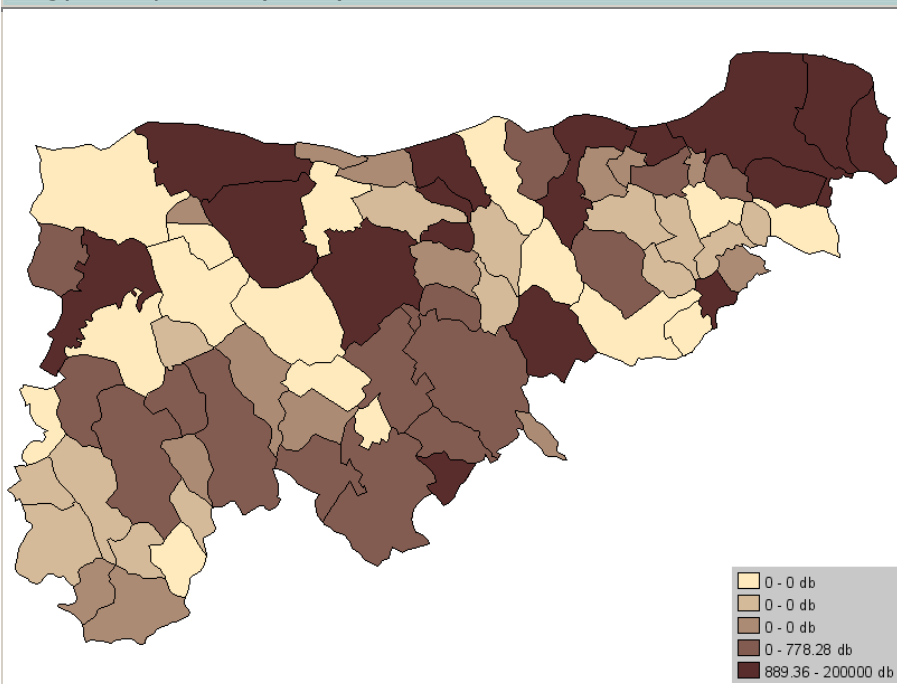
Vizsgált időszak: 2004

Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye évenként (idősor) (2000 - 2004)

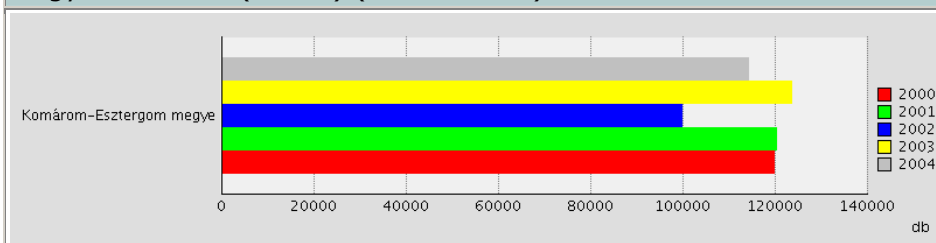

Megye települései (2004)

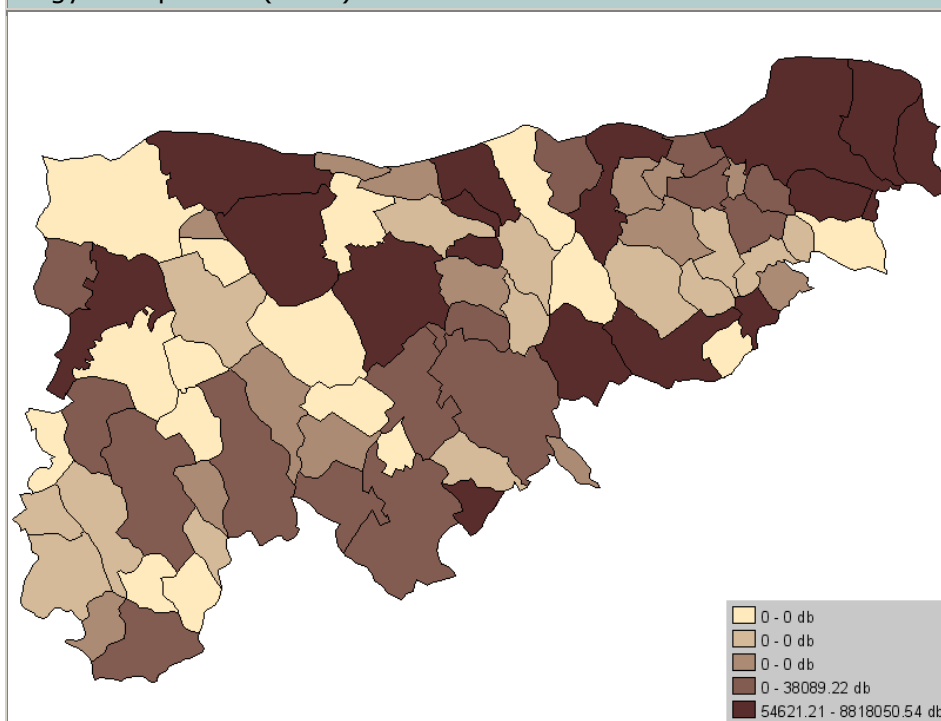

Mutató	100000 lakosra jutó vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (Szervezett fizetővendéglátás nélkül)
Vizsgált időszak:	2004
Megye:	Komárom-Esztergom megye

Megye évenként (idősor) (2000 - 2004)

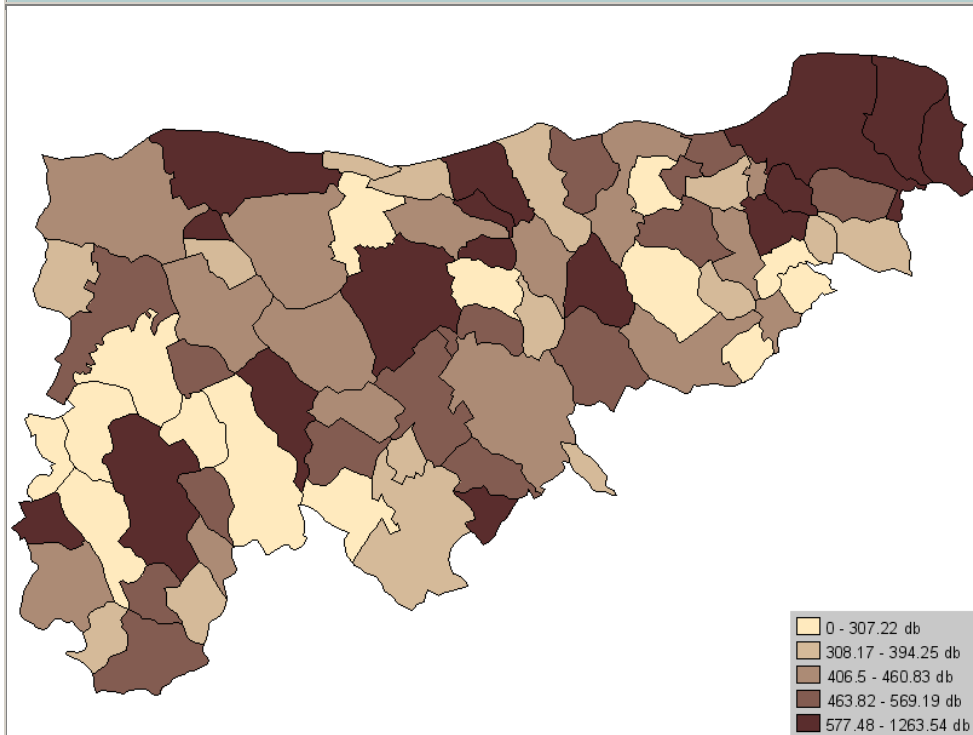

Megye települései (2004)

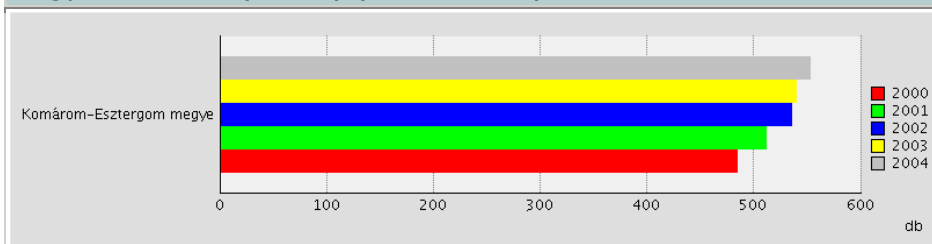

Mutató: 100000 lakosra jutó vendéglátóhelyek száma
Vizsgált időszak: 2004
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

Megye évenként (idősor) (2000 - 2004)

**A United Way által regisztrált civil szervezetek működési forma szerinti megoszlása
kistérségenként (2006.)**

Térség	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület	Egyéb	Összesen
Tatabánya	28	1	43	1	73
Komárom	4	1	9	-	14
Esztergom	13	-	8	1	22
Oroszlány	7	-	8	-	15
Tata	6	1	14	1	22
Kisbér	3	-	3	-	6
Összesen	58	3	85	3	152

Civil szerveződések Komárom-Esztergom megyében (KSH adat, 2003)

Működő non-profit szervezetek a tevékenység célja szerinti csoportosításban:

Komárom-Esztergom megye 2003	Szervezetek száma
Kultúra	85
Vallás	24
Sport	121
Szabadidő, hobbi	150
Oktatás	161
Kutatás	1
Egészségügy	28
Szociális ellátás	86
Polgárvédelem, tűzoltás	25
Környezetvédelem	18
Településfejlesztés	80
Gazdaságfejlesztés	11
Jogvédelem	2
Közbiztonság védelme	31
Többcélú adományosztás, non-profit szövetségek	8
Nemzetközi kapcsolatok	7
Szakmai, gazdasági érdekképviselő	56
Politika	1
Összesen	895

Működő non-profit szervezetek működési forma szerinti megoszlása:

Komárom-Esztergom megye 2003	Szervezetek száma
Sportegyesület	96
Vadászegyesület	26
Horgászegyesület	36
Önkéntes tűzoltó-egyesület	21
Egyéb egyesület	238
Szakszervezet	20
Egyéb munkavállalói érdekképviselő	4
Kamara	6
Egyéb köztestület	26
Közalapítvány	46
Közalapítvány intézménye	2
Egyéb alapítvány	352
Közhasznú társaság	22
Összesen	895

Működő non-profit szervezetek megoszlása kistérségenként:

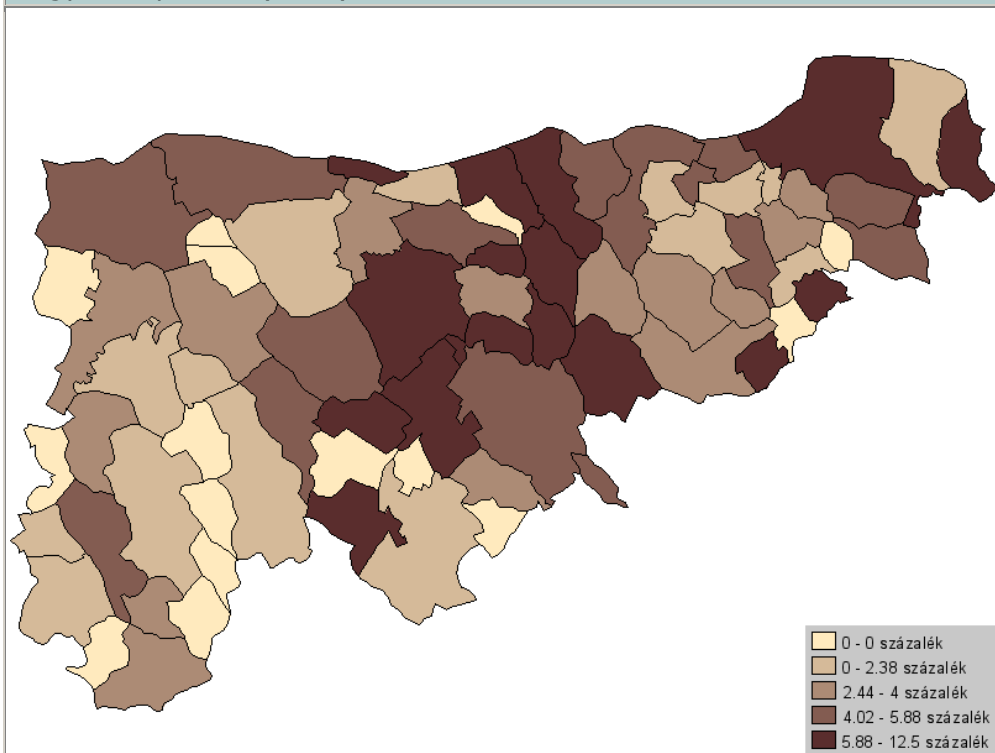
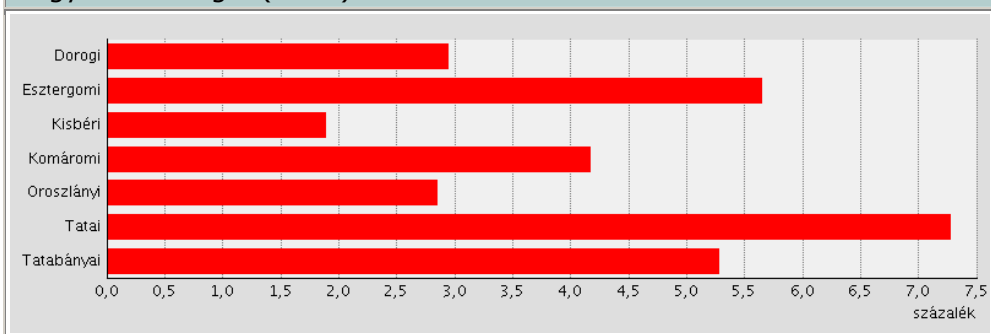
Komárom-Esztergom megye 2003	Város	község	összesen
Dorogi kistérség	39	53	92
Esztergom kistérség	137	18	155
Kisbéri kistérség	27	31	58
Komáromi kistérség	77	40	117
Oroszlányi kistérség	54	20	74
Tatai kistérség	91	42	133
Tatabányai kistérség	206	60	266
Összesen	631	264	895

Mutató:Főiskolát ill. egyetemet végzett
regisztrált munkanélküliek aránya**Vizsgált időszak:**

2004

Megye:

Komárom-Esztergom megye

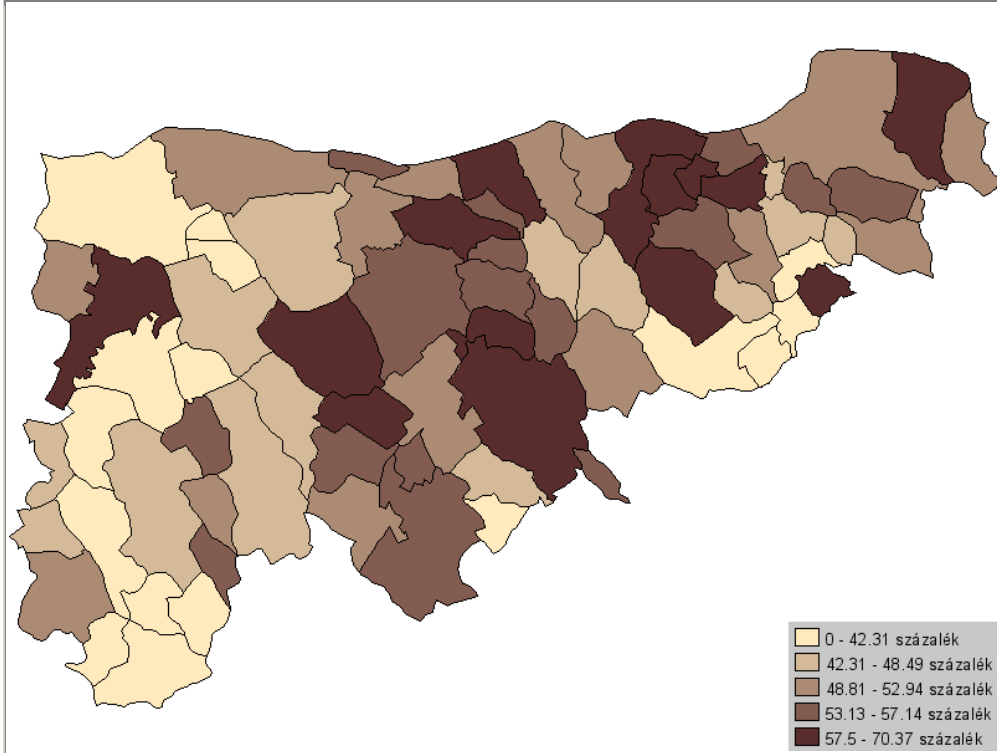
Megye települései (2004)**Megye kistérségei (2004)**

Mutató: Nők aránya a regisztrált munkanélküliekből

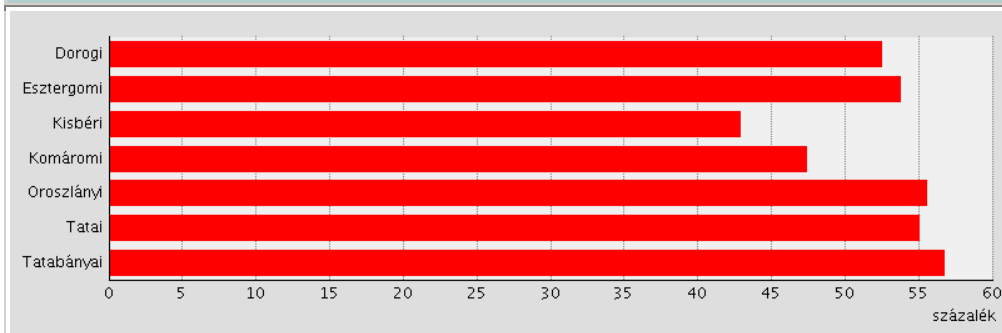
Vizsgált időszak: 2004

Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

Megye kistérségei (2004)

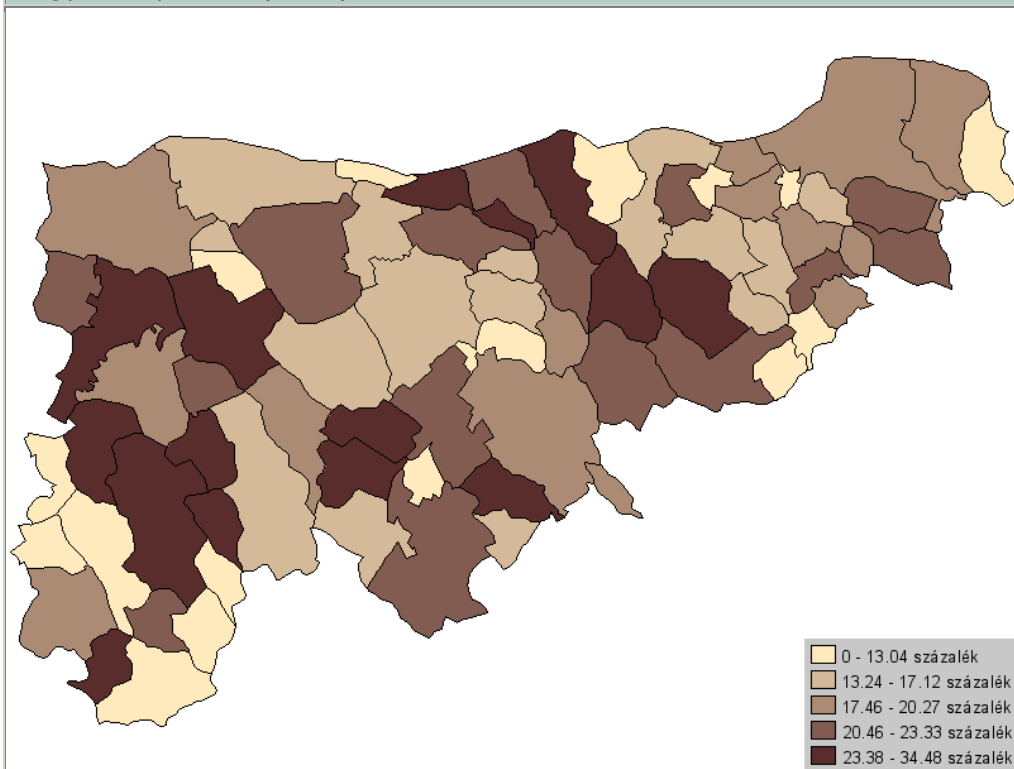

Mutató: 25 évesnél fiatalabb regisztrált munkanélküliek aránya

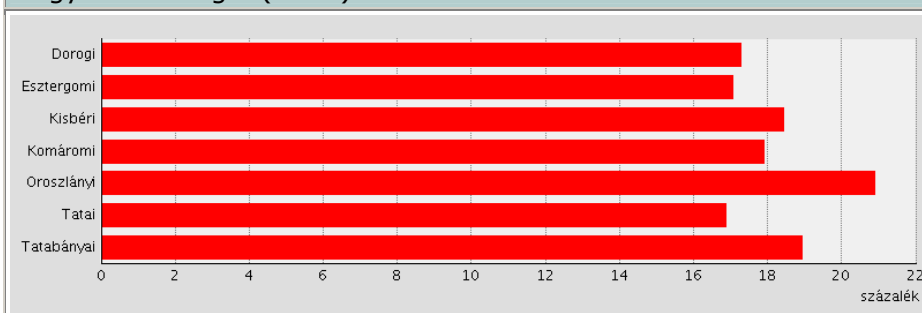
Vizsgált időszak: 2004

Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

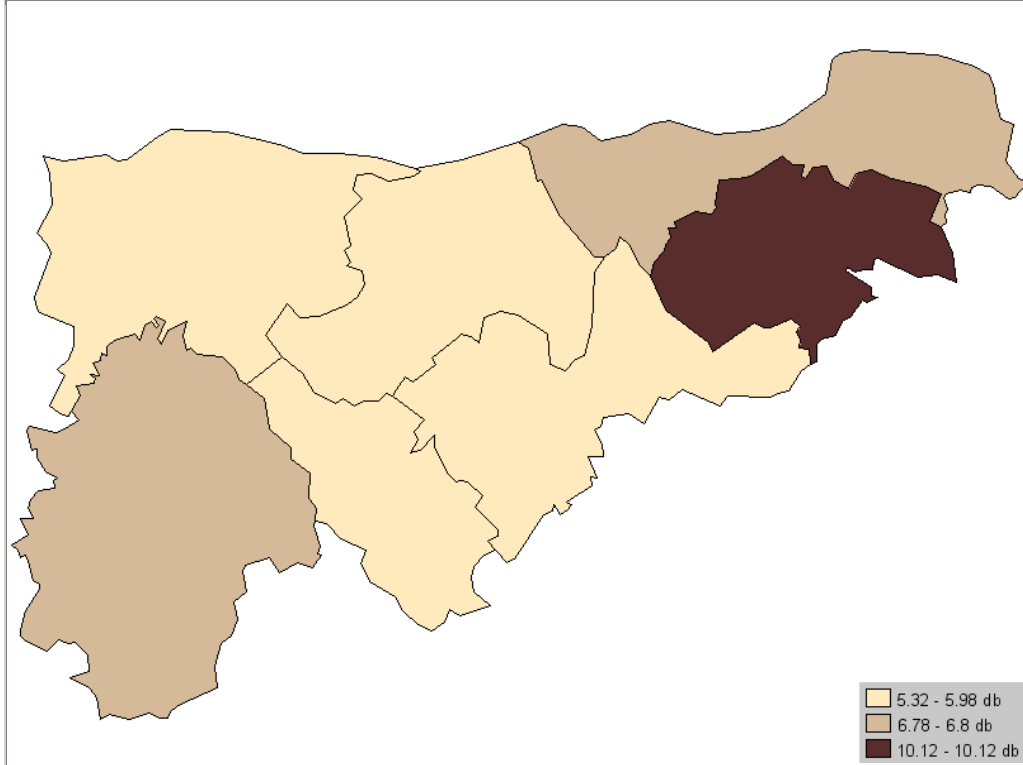

Megye kistérségei (2004)

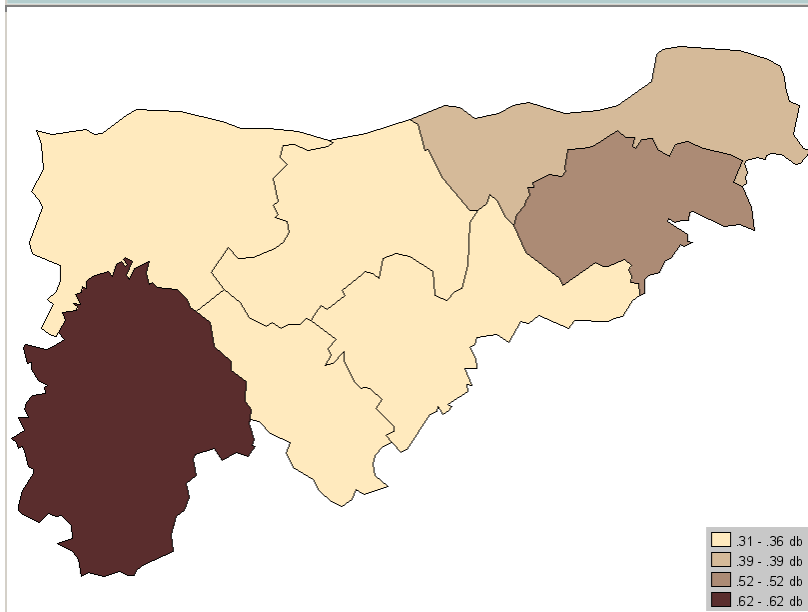
Mutató:	100 középiskolai tanulóra jutó főállású középiskolai pedagógusok száma
Vizsgált időszak:	1999
Megye:	Komárom-Esztergom megye

Megye kistérségei (1999)

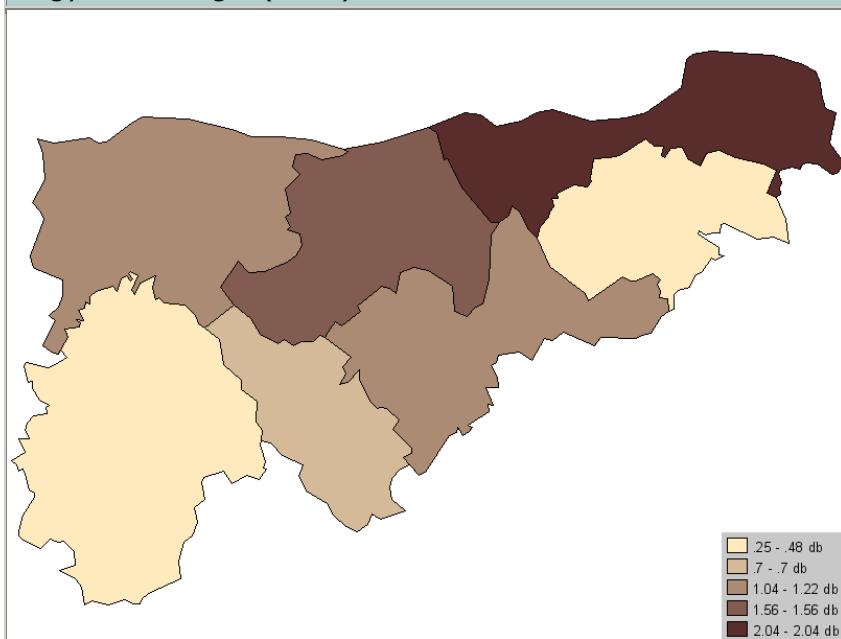
Mutató: 1000 lakosra jutó általános iskolák száma
Vizsgált időszak: 1999
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye kistérségei (1999)

Mutató: 10000 lakosra jutó középiskolák száma
Vizsgált időszak: 1999
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye kistérségei (1999)

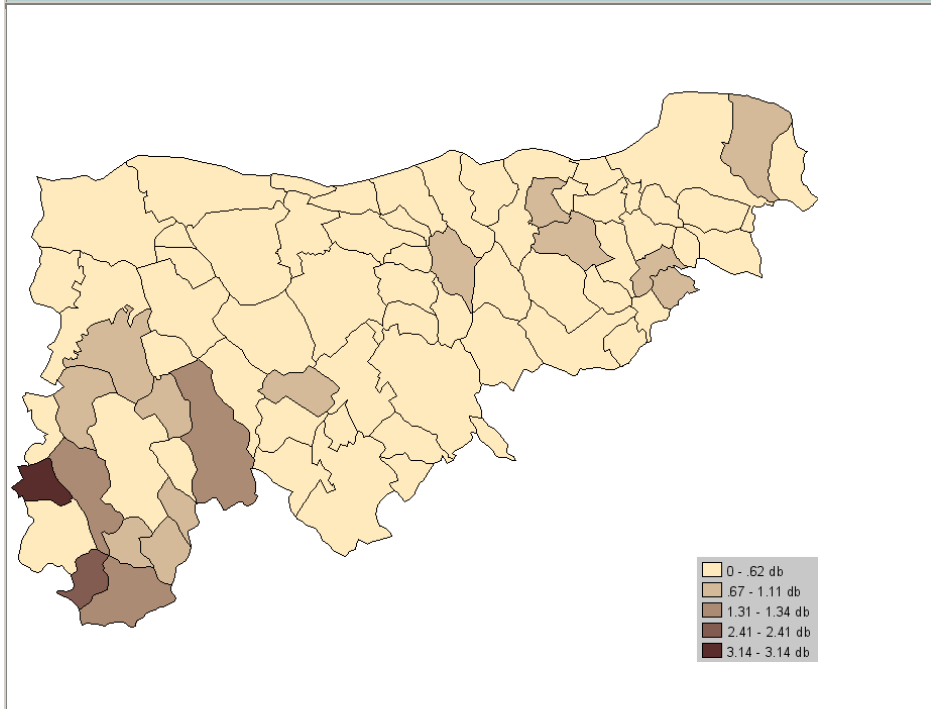

Mutató: 100 lakosra jutó önkormányzatok által rendszeres szociális segélyben részesítettek száma

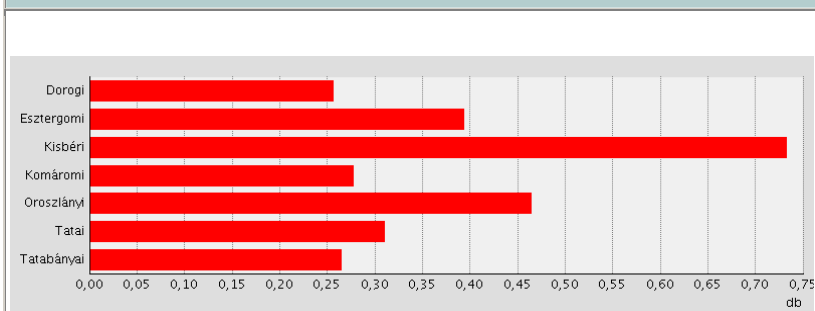
Vizsgált időszak: 2004

Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

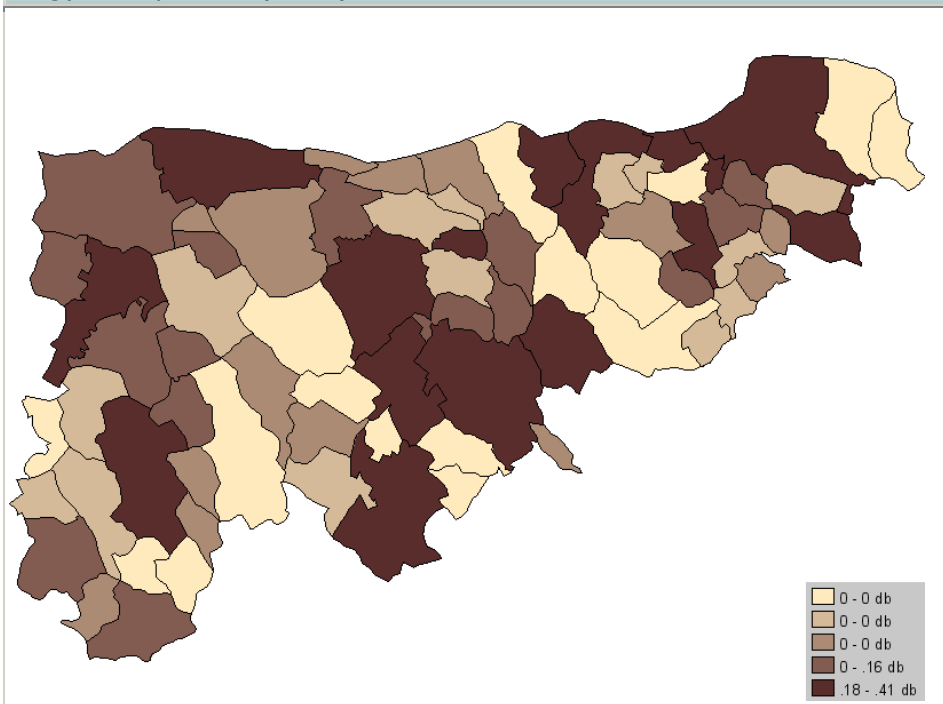

Megye kistérségei (2004)

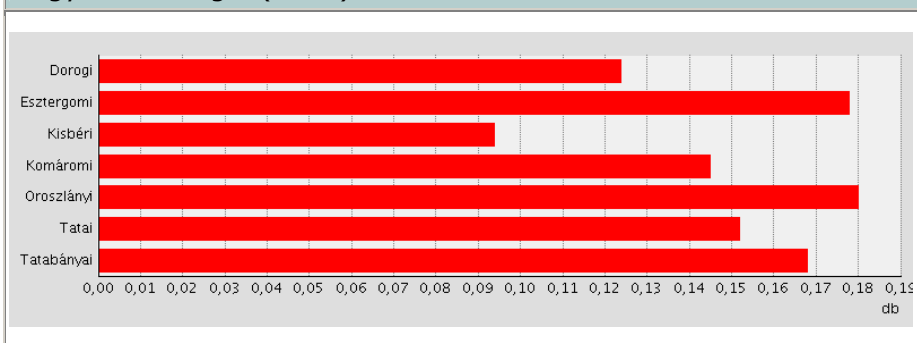

Mutató: 1000 lakosra jutó házi gyermekorvosok száma
Vizsgált időszak: 2004
Megye: Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

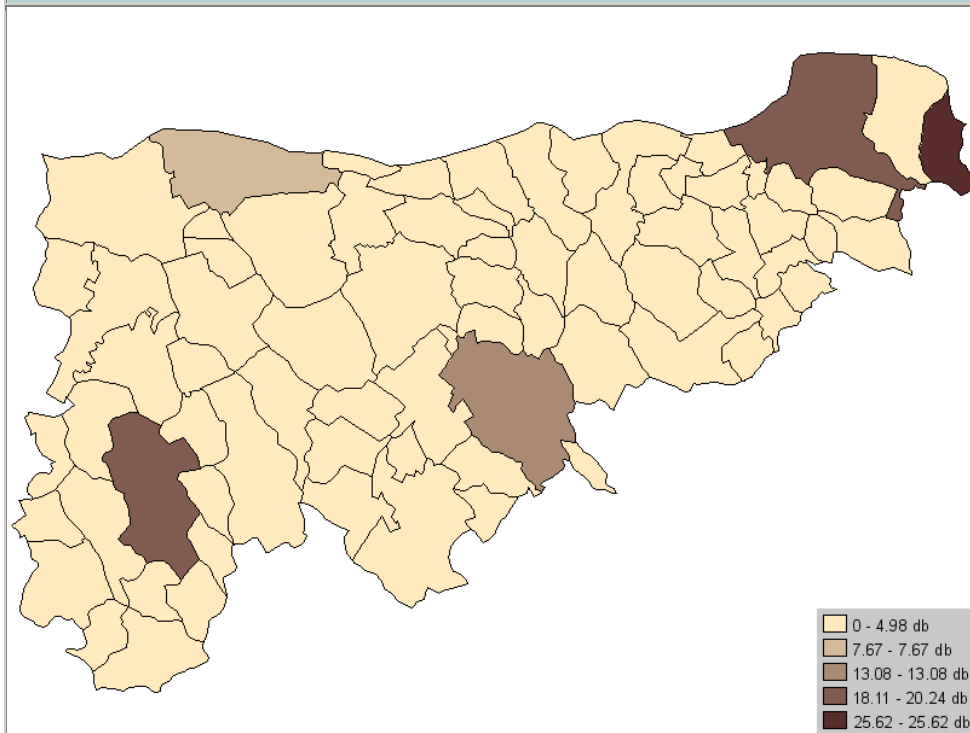

Megye kistérségei (2004)

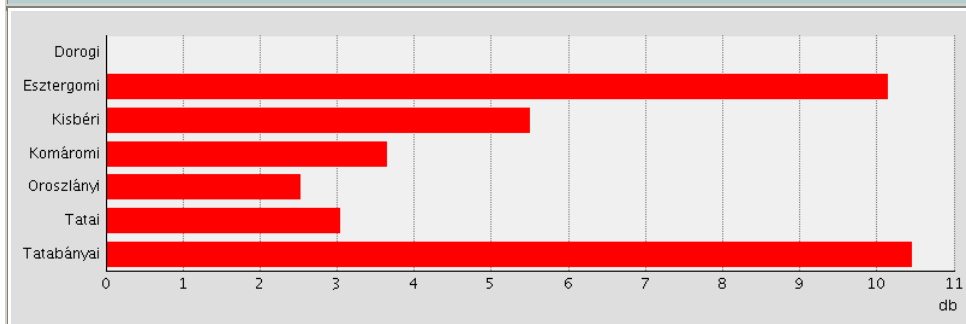

Mutató:	1000 lakosra jutó összes működő kórházi ágy száma (szülőotthonnal együtt)
Vizsgált időszak:	2004
Megye:	Komárom-Esztergom megye

Megye települései (2004)

Megye kistérségei (2004)

Komárom-Esztergom megye mezőgazdasági művelés alá vont illetve erdővel borított területeinek nagyságát és százalékát mutatja a következő táblázat:

	Komárom-Esztergom megye
<i>Összes terület</i>	221,5
<i>Erdő</i>	56,2 (~25 %)
<i>Mezőgazdasági terület</i>	127,0 (~57 %)
<i>Vetetlen</i>	36,7 (~16%)

Komárom-Esztergom megye területének használata (ezer hektár)

A megyénk mezőgazdasági hulladékból nyerhető energia elméleti értékeit felmérve az alábbi éves energia-mennyiség prognosztizálható:

Komárom-Esztergom megye:	588 TJ
---------------------------------	---------------

A fentieket szerencsére alulmúlja a tényleges kitermelésre került bruttó fa-térfogat, ami látható ezer m³-ben:

Komárom-Esztergom megye:	180.000 m³
--------------------------	------------------------------

	Összes kitermelt fa (ezer t/év)	Összes tűzifa (ezer t/év)	Energia (PJ/év)
Komárom-Esztergom megye:	109	38	0,53

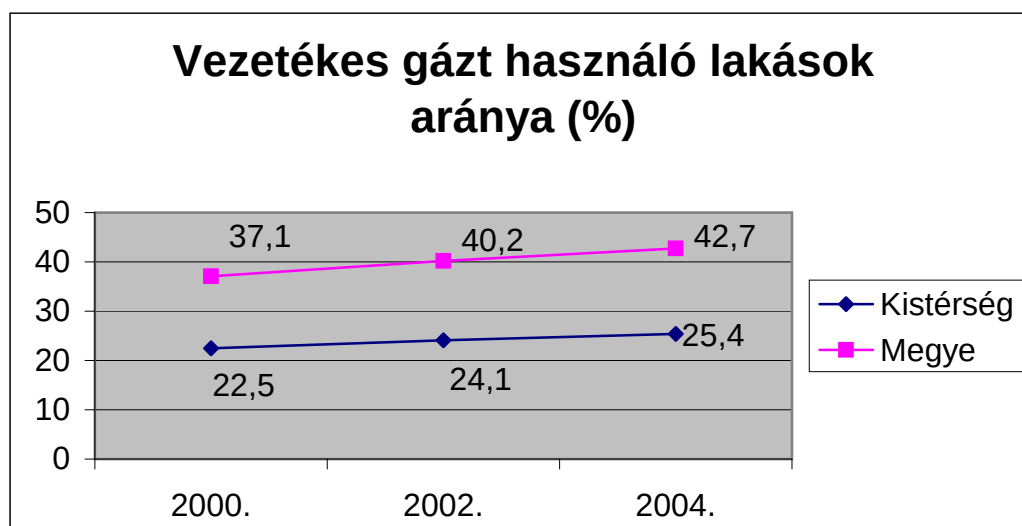
Közműellátás az esztergom-nyergesújfalui kistérségben

Forrás: KSH

Sorszám	Települések	Lakásállomány az év végén	Villamos energiát fogyasztó háztartások száma(db)	Vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma(db)	Közüemi ivóvíz hálózat hossza(km)	Közüemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások(db)	Közüemi szennyvíz hálózatba bekapcsolt lakások(db)	Közüemi szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások(db)
1.	Bajót	532	596	318	11,5	519	10,1	171
2.	Dömös	459	717	179	38,5	456	12,6	249
3.	Esztergom	11394	15838	4688	107,2	10868	60,5	7016
4.	Lábatlan	2045	2535	1056	37,2	2045	32,5	1150
5.	Mogyorósbánya	300	411	238	14,0	299	5,0	278
6.	Nyergesújfalu	2789	3280	1394	52,1	2789	45,5	2470
7.	Pilismarót	722	1295	252	23,7	658	22,9	256
8.	Süttő	773	920	510	17,2	751	16,2	455
9.	Tát	1968	2197	1373	15,8	1728	23,6	1843

A kistérség lakásállományának és vezetékes infrastruktúra-ellátottságának megoszlása településenként 2003-ban					
Település	Lakásállomány (db)	Közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	Közüemi szennyvíz-csatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	Vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma (db)	Villamos energiát fogyasztó háztartások száma (db)
Aka	134	118	0	57	144
Ácstesztér	283	253	0	134	296
Ászár	655	562	221	394	656
Bakonybánk	215	153	0	64	224
Bakonyársarkány	388	329	0	218	420
Bakonyszombathely	597	513	482	209	625
Bársonyos	296	266	0	126	357
Császár	711	670	591	290	854
Csatka	171	155	0	68	179
Csép	155	126	0	68	165
Ete	248	174	0	129	267
Kérékteleki	274	264	0	109	286
Kisbér	2120	1993	1061	1378	2410
Réde	562	562	0	211	604
Súr	508	463	234	236	533
Tárkány	619	207	0	256	810
Vértsekthely	234	233	0	137	252
Összesen:	8170	7041	2589	4084	9082

Forrás: KSH Statisztikai évkönyv, 2003.

Forrás: Komárom-Esztergom megye Statisztikai Évkönyve, 2004

Vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma

	1994			2004		
		vezetékes gáz háztartási fogyasztók száma	%		vezetékes gáz háztartási fogyasztók száma	%
Gyermely	443	278	63	484	382	79
Héreg	433	0	0	432	208	48
Környe	1434	381	27	1596	1058	66
Szárliget	-	-	-	776	548	71
Szomor	326	199	61	375	268	71
Tarján	1022	0	0	1048	742	71
Tatabánya	29128	1967	7	29412	4492	15
Várgesztes	173	70	40	242	177	73
Vértessomló	432	210	49	472	416	88
Vértesszőlős	873	272	31	922	776	84
Kistérség			9,8			25,4

Forrás: Komárom-Esztergom megye Statisztikai Évkönyve, 2004

A Tatai statisztikai kistérségre vonatkozó kommunális-lakásellátási adatok, 2000-2002.

Település:	Év:	Házta- rtások száma :	Közüze- mi ivóvíz- ellátásra csatlakozott lakások száma:	Közüze- mi szennyvíz- csatornára csatlakozo- tt lakások száma:	Gázzal fű- tött lakások száma:	Az év folyamá- n épített lakások száma:	Ebből: a saját célra épített lakások száma:
Baj	2002	n. a.	694	479	611	4	4
	2001	979	686	459	591	6	6
	2000	n. a.	684	456	516	7	7
Duna- almás	2002	n. a.	494	326	312	4	4
	2001	519	493	303	286	1	1
	2000	n. a.	526	271	258	2	2
Duna- szentmik- lós	2002	n. a.	170	154	165	1	1
	2001	164	175	128	160	3	3
	2000	n. a.	175	126	153	n. a.	n. a.
Kocs	2002	n. a.	946	629	531	5	5
	2001	910	938	504	505	4	4
	2000	n. a.	931	504	476	3	3
Naszály	2002	n. a.	752	533	609	1	1
	2001	798	750	519	599	1	1
	2000	n. a.	747	515	593	1	1
Neszmély	2002	n. a.	480	377	239	1	1
	2001	535	476	331	226	2	2
	2000	n. a.	552	325	211	1	1
Szomód	2002	n. a.	689	543	547	3	3
	2001	733	682	527	538	2	2
	2000	n. a.	682	515	485	3	3
Tardos	2002	n. a.	630	610	350	1	1
	2001	626	627	0	340	6	6
	2000	n. a.	614	0	329	1	1
Tata	2002	n. a.	8446	5285	4372	20	20
	2001	8994	8392	5247	4223	72	30
	2000	n. a.	8344	5234	4002	23	15
Vértés- tolna	2002	n. a.	200	182	170	0	0
	2001	193	196	0	163	1	1
	2000	n. a.	191	0	156	n. a.	n. a.
Tatai kistérség összesen	2002	n. a.	13501	9118	7906	40	40
	2001	14451	13415	8018	7631	98	56
	2000	n. a.	13446	7946	7179	min. 41	min. 33
Tatai kistérség, ezer fő áll.lakosra j.	2002	n. a.	342,34	231,20	200,47	1,01	1,01
	2001	367,21	340,88	203,74	193,91	2,49	1,42
	2000	n. a.	342,71	202,53	182,98	min. 1,05	min. 0,84

A közúti közlekedési balesetek száma

Időszak	Halálos baleset	Súlyos sérüléssel baleset	Könnyű sérüléssel baleset	Összesen	Ebből: ittas állapotban előidézt
2004. I. negyedév	6	35	77	118	16
I. félév	17	101	172	290	42
I–III. negyedév	27	184	282	493	75
év	40	249	390	679	106
2005. I. negyedév	6	39	57	102	16
I. félév	19	93	170	282	52
I–III. negyedév	27	162	282	471	82
év	38	224	378	640	107
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	95,0	90,0	96,9	94,3	100,9

A közúti közlekedési balesetet szenvedett személyek száma

Időszak	Meghalt személy	Súlyosan megsérült személy	Könnyen megsérült személy	Összesen	Ebből: a balesetet okozó ittasága miatt
2004. I. negyedév	6	37	108	151	19
I. félév	17	111	244	372	53
I–III. negyedév	27	206	406	639	100
év	41	297	565	903	142
2005. I. negyedév	6	45	101	152	22
I. félév	22	115	274	411	70
I–III. negyedév	33	194	440	667	116
év	46	267	575	888	144
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	112,2	89,9	101,8	98,3	101,4

Az ismertetett vált közbiztonsági bűncselekmények száma

Időszak	Bűncselekmény összesen	Ebből			
		személy elleni	közrend elleni	gazdasági	vagyoni elleni
2004. I. negyedév	2 039	126	321	50	1 254
I. félév	5 241	299	984	184	3 084
I–III. negyedév	7 732	453	1 492	294	4 483
év	11 684	689	2 348	401	6 785
2005. I. negyedév	2 625	131	570	91	1 520
I. félév	6 218	319	1 339	189	3 367
I–III. negyedév	9 300	496	1 908	302	5 101
év	13 158	690	2 439	427	7 191
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	112,6	103,1	103,9	106,5	106,0

A helyi és a munkaügyi bírósági ügyek száma

Időszak	Polgári peres ügy	Gazdasági peres ügy	Büntető ügy	Ebből: közvetlen	Munkaügyi bírószék előtti peres ügy
Érkezett					
2004. I. negyedév	1 297	61	1 093	778	323
I. félév	2 605	112	2 222	1 513	610
I–III. negyedév	3 869	178	3 278	1 957	900
év	5 035	245	4 435	2 460	1 178
2005. I. negyedév	1 262	51	1 049	489	295
I. félév	2 646	103	2 210	1 010	565
I–III. negyedév	3 783	152	3 452	1 559	863
év	4 989	206	4 716	2 143	1 076
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	99,1	84,1	106,3	87,1	91,3
Befejezett					
2004. I. negyedév	1 370	82	1 283	998	253
I. félév	2 650	158	2 529	1 879	611
I–III. negyedév	3 721	197	3 566	2 239	826
év	4 990	272	4 752	2 783	1 144
2005. I. negyedév	1 437	68	1 208	568	292
I. félév	2 898	129	2 523	1 218	604
I–III. negyedév	3 793	167	3 553	1 609	756
év	4 942	223	4 896	2 293	1 004
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	99,0	82,0	103,0	82,4	87,8
Időszak végén folyamatban maradt					
2004. I. negyedév	2 005	119	2 686	2 380	524
I. félév	2 033	94	2 549	2 234	453
I–III. negyedév	2 226	121	2 568	2 318	511
év	2 123	113	2 539	2 277	471
2005. I. negyedév	1 948	96	2 380	2 198	474
I. félév	1 871	87	2 226	2 089	432
I–III. negyedév	2 113	98	2 438	2 227	578
év	2 170	96	2 359	2 127	543
A 2005. év az előző év azonos időszakának %-ában	102,2	85,0	92,9	93,4	115,3

Forrás: KSH Veszprémi Igazgatósága

Komárom-Esztergom Megye Állami Közútjainak 2005. évi keresztmetszeti forgalmi adatai

Az utolsó évet tekintve a személygépkocsi forgalom 31%- al, a tehergépjármű forgalom 20%- al nőtt, az autóbusz forgalom 8%- al , a motorkerékpár forgalom 6%- al nőtt. A kerékpár forgalom 28% - al csökkent.

Útkategóriák szerinti bontásban az elmúlt években az autópályák és autóutak forgalmi teljesítménye 6,2%- al nőtt, míg a többi főúté csak 1,3%- al, az összekötő – és mellékutaké 3,3%-al.

Első rendű út

Közút megnevezése	Közút szelvény száma	Átlagos napi forgalom E/nap
1.számú első rendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	36+380 km szelvény	6994
	43+995 km szelvény	6748
	45+998 km szelvény	6654
	51+602 km szelvény	10625
	56+070 km szelvény	5584
	58+750 km szelvény	17222
	64+057 km szelvény	13180
	65+500 km szelvény	15187
	66+353 km szelvény	10661
	68+600 km szelvény	7092
	74+082 km szelvény	3607
	74+720 km szelvény	6749
	76+715 km szelvény	7033
	83+864 km szelvény	13480
	87+421 km szelvény	10120
	92+000 km szelvény	6999
	103+321 km szelvény	4067

Másodrendű utak

Közút megnevezése	Közút szelvény száma	Átlagos napi forgalom E/nap
10. számú első rendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	31+936 km szelvény	13440
	34+005 km szelvény	12178
	37+816 km szelvény	7785
	38+700 km szelvény	10724
	42+700 km szelvény	7834
	47+067 km szelvény	9103
	54+995 km szelvény	8364
	58+200 km szelvény	8550
	61+000 km szelvény	6601
	67+000 km szelvény	5814
	75+500 km szelvény	3541
	47+000 km szelvény	4829
11. számú másodrendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	52+900 km szelvény	4587
	56+200 km szelvény	3513
	64+500 km szelvény	8153

	65+700 km szelvény	12582
	67+000 km szelvény	5741
13. számú másodrendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+000 km szelvény	5210
	0+470 km szelvény	9074
	1+500 km szelvény	9739
	5+930 km szelvény	7033
	9+000 km szelvény	4785
	13+311 km szelvény	3776
81. számú másodrendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	36+470km szelvény	8088
	45+500 km szelvény	9237
	47+000 km szelvény	12141
	48+065 km szelvény	7932
	56+820 km szelvény	5761
111. számú másodrendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+603 km szelvény	11784
	6+100km szelvény	10431
117. számú másodrendű főút Komárom – Esztergom megyei szakasza	6+720km szelvény	6725
	7+948 km szelvény	4287
	15+000 km szelvény	Nincs adat

Összekötő utak

Közút megnevezése	Közút szelvénytípusa	Átlagos napi forgalom E/nap
1011. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+200 km szelvény	9353
1105. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+000 km szelvény	3596
	13+500 km szelvény	2223
1106. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+800 km szelvény	3214
	7+400 km szelvény	1608
	9+100 km szelvény	1370
	14+817 km szelvény	1256
1111. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	10+900 km szelvény	3682
	32+911 km szelvény	2109
	35+000 km szelvény	9686
1117. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+300 km szelvény	4433
1118. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	2+600 km szelvény	2424
1119. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+000 km szelvény	2918
	5+000 km szelvény	3262
	14+005 km szelvény	1709
	33+000 km szelvény	3943

1121. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	6+000 km szelvény	2010
1122. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+200 km szelvény	727
	11+000 km szelvény	509
1123. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	12+500 km szelvény	1239
1124. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	4+000 km szelvény	290
1125. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+600 km szelvény	2020
	13+000 km szelvény	911
1126. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	3+000 km szelvény	479
1128. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	8+000 km szelvény	1298
	16+800 km szelvény	6793
1129. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+600 km szelvény	3500
1131. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+250 km szelvény	4937
8101. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	30+151 km szelvény	714
8109. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+300 km szelvény	17553
8113. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	6+000 km szelvény	1054
8119. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	36+546 km szelvény	3382
	46+000 km szelvény	7486
	47+900 km szelvény	15239
	48+500 km szelvény	3469
	57+750 km szelvény	9778
	59+600 km szelvény	15356
8127. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	13+701 km szelvény	1799
	18+000 km szelvény	2179
	30+900 km szelvény	921
8134. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+400 km szelvény	916
8135. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+400 km szelvény	17484
	2+895 km szelvény	11141
	7+900 km szelvény	15239

	14+200 km szelvény	7249
	19+565 km szelvény	1526
	26+000 km szelvény	2703
	35+000 km szelvény	1903
8136. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	3011
	9+900 km szelvény	2288
	27+700 km szelvény	3649
	33+865 km szelvény	2408
8137. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	10+000 km szelvény	1168
8138. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+200 km szelvény	309
8139. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+400 km szelvény	5506
	14+000 km szelvény	2331
8141. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	4+000 km szelvény	1040
8142. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	4+000 km szelvény	1087
	15+200 km szelvény	1279
8143. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+200 km szelvény	5801
	3+600 km szelvény	4993
8144. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	6+000 km szelvény	327
8146. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	6+400 km szelvény	1613
	16+800 km szelvény	1026
8147. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+600 km szelvény	1168
8148. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	4+000 km szelvény	309
8149. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	4+500 km szelvény	1265
8151. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+600 km szelvény	4441
	8+200 km szelvény	2486
8153. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+600 km szelvény	2725
8154. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	2+000 km szelvény	2225

8155. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	2338
	5+950 km szelvény	5708
8207. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	8+000 km szelvény	267
8208. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	3+415 km szelvény	1929
	18+610 km szelvény	966
	29+443 km szelvény	543
8217. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+540 km szelvény	489
8218. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+400 km szelvény	5601
	6+600 km szelvény	2570
	12+102 km szelvény	1133
8221. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	2+000 km szelvény	905
8227. számú összekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	2+000 km szelvény	351

Bekötő utak:

Közút megnevezése	Közút szelvénytáblaszám	Átlagos napi forgalom E/nap
11124. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+200 km szelvény	303
11125. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+800 km szelvény	2110
1126. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+100 km szelvény	699
11127. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	1192
11129. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+300 km szelvény	1132
11131. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	516
11132. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	1019

11133. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+600 km szelvény	3574
11135. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+200 km szelvény	4389
	6+800 km szelvény	943
81128. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	3+050 km szelvény	1689
81132. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	km szelvény	987
81134. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	1106
81136. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	2+250 km szelvény	585
81137. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	1+000 km szelvény	441
81141. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	5+200 km szelvény	417
81142. számú bekötő út Komárom – Esztergom megyei szakasza	0+500 km szelvény	503

Komárom Esztergom Megyei Puszták-tanyák-majorságok

1. Vaspusza
2. Újszálláspusza
3. Emőmajor
4. Csillapusza
5. Bartusekpusza
6. Jegespusza
7. Újpusza
8. Gébicpusza
9. Melkovicpusza
10. Thalypusza
11. Mihályháza pusza
12. Szentmihályi iskola sor
13. Ghiczipusza
14. Öbölpusza
15. Felsővasdinnye pusza
16. Nagyparnak pusza
17. Virágh tanya
18. Darányi telep
19. Losonc telep
20. Nagytarcsa pusza
21. Kistarcsa pusza
22. Alsó vasdinnye pusza
23. Vasdinnye pusza
24. Annamajor
25. Battyánpusza
26. Szolgagyörgypusza
27. Kátpusza
28. Karpatus
29. Nagybér
30. Leninmajor
31. Ácsteszeripusza
32. Feketevíz pusza
33. Farkastorokpuasza
34. Csatárpusza
35. Almáspusza
36. Szentgyörgypusza
37. Nagytágyos
38. Nagypatár
39. Irtáspusza
40. Mindszent pusza
41. Bikolpusza
42. Domonkospusza
43. Kiscsévpusza
44. Klastrompusza
45. Gyarmatpusza
46. Somodorpusza
47. Tornyópusza
48. Síkvölgypusza
49. Jagermajor
50. Privátpusza

4. A KEM TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ HELYZETELEMZŐ FÁZIS TERVEZŐI VÁLTOZATÁNAK KISTÉRSÉGRE VONATKOZÓ FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

4.1. DOROGI KISTÉRSÉG

A Dorogi kistérséget az Esztergomi és a Tatabányai kistérség, valamint Pest megye határolja, területe 233km², népessége 40998 fő. Tagjai: Annavölgy, Bajna, Csolnok, Dág, Dorog, Epöl, Kesztlőc, Leányvár, Máriahalom, Nagysár, Piliscsév, Sárísáp, Tokod, Tokodaltáró, Úny.

Komárom-Esztergom megyében a kistérségek közül területnagyságát tekintve a második legkisebb (csupán az Oroszlányi kistérség – 199 km² – kisebb nála), területe a megye területének (2265km²) 10,28%-a. A meglehetősen iparosodott falvak révén az egyik legsűrűbben lakott (176 fő/km²) kistérség a megyében.

A 10. sz. országos főút Leányvár-Dorog iránya mintegy 9000 Ej/nap forgalommal terhelt, amely közelít a megengedhető forgalomnagysághoz, így mindennapos a torlódás a kétsávos főúton. A Dorogi átkelési szakaszon sokat javított a megépült Kesztlőcöt, Dorogot, Tokodot és Tátot is elkerülő 117. sz. főút.

Az út- és városhálózat aszinkronitása miatt több mellékút is főúti jellegű forgalmat visel. Az 1119. sz. Tát-Bajna-Tatabánya összekötőút az Esztergom-dorogi térséget köti össze a megyeszékhellyel. A hegyvidéki szinten is nagyon zaklatott vonalvezetésű út a légvonalbeli 25 km-es távolságot 34 km-rel győzi le. Az 1125. sz. út Nyergesújfalu-Bajna közötti szakasza meredek, kanyargós, a bajóti átkelés szűk keresztmetszetű. A 8135. sz. összekötő út Tatabánya-környei szakasza mintegy 7000 Ej/nap ipari és agglomerációs forgalommal terhelt. A környei átkelés kiváltására is készült tanulmány.

Budapest irányából sokkal kedvezőtlenebb helyzetben van a megye keleti része, ahol Esztergom és Dorog elérhetősége Budapest irányából lehetséges, de a vasúti nyomvonal elavult, korszerűtlen. Budapest-Esztergom között gyorsított személyvonatok közlekednek, de ezek sebessége is csak a 40 km/órát éri el. A Duna menti mellékvonal személyszállító tevékenysége szinte teljesen megszűnt, helyette a tömegközlekedés autóbusszal történik, a különben is szűkös keresztmetszetű 10. sz. főúton.

A Dorogi kistérség területe mindössze egyetlen természetföldrajzi nagytáj (Dunántúli-középhegység) egyetlen középtájára, a Dunazug-hegyvidékre esik, az itt található Keleti-Gerecse és a Pilisi-hegyek, medencék révén mégis igen változatos tájnak számít. Legmagasabb pontjai a kesztölci Kétágú-hegy (504 m), valamint a Gete (455 m). Erdősültsége viszonylag alacsony, az erdőterületek is három egymástól messze elkülönülő tömbben számottevőek: Bajna környékén a Keleti-Gerecse 300 méter magas peremhegyein, a Gete magányos tömbjén (javarészen Csolnok határában) és már a Pilishez kapcsolódóan Kesztlőc és Piliscsév külterületén. A javarészt szelíden lankás tájon a mezőgazdálkodás meghatározó. Az itt eredő számos kisvízfolyás befogadója a Duna. Állóvizekben igen szegény a terület, jelentősebb víztározó nincs is (a Doroghoz közeli Palatinus-tó valójában Esztergomhoz, a szomszédos kistérséghez tartozik).

A térségben a rendszerváltást követően visszaszorult, majd meg is szűnt a bányászat, munkahelyek tömegeinek megszűnését okozva. A rendszerváltást követően a településen és annak térségében a munkanélküliség elérte a 20 százalékot. A dorogi szénmedence bányászatának sorvadása Dorog vezetését a város iparszerkezetének gyökeres átalakítására készítette. Megjelent, majd megerősödött a településen a vegyipar; ma meghatározó céggént a Richter Gedeon Rt. egyik termelőrészlege üzemel Dorogon. A munkanélküliséget hatékony felnőttképzéssel igyekeznek kezelni, miközben a kistérség a nehézségek ellenére kedvező helyzetben van az Esztergomi Ipari Park és a főváros közelsége miatt is.

A kistérségben bejegyzett vállalkozások száma (2978 – 2004-ben) valamivel több, mint a megye kistérségeinek átlagának (4721) a fele. A vállalkozások megoszlására jellemző, hogy azok többségét (64%) az egyéni vállalkozások teszik ki. Az 1000 főre jutó vállalkozások száma (74), ugyancsak elmarad a megye kistérségeinek átlagától (105).

Hazai magántőkével együttműködve elindították az ipari parki programot, mely megoldást kínál a korábbinál korszerűbb foglalkoztatási, környezetvédelmi és városszerkezet-változtatási igényekre. Ebben jelentős fordulatot hozott a város gazdasága számára a Sanyo 2000-ben történt letelepedése. A japán érdekltségű társaság a jelenlegi legnagyobb foglalkoztatóként mobiltelefon-, akkumulátor- és szárazelemgyártást folytat a városban. Ugyanakkor a cég hamarosan a napkollektorok gyártását is megkezdi.

A zöldmezős dorogi ipari parkban többek között elektronikai, feldolgozóipari cégek, valamint kereskedelmi társaságok letelepedését preferálja a park üzemeltetője. A térség további erőteljes fejlődését elsősorban megközelíthetősége korlátozza, mivel a települést átszelő 10-es fő közlekedési út rendkívül zsúfolt és rossz minőségű.

A kistérség kiskereskedelmi struktúrája Dorog központú, itt a legmagasabb az 1000 főre eső kiskereskedelmi üzletek száma (24, a második legmagasabb érték Tokodaltáró 16,4, a többi érték 3 és 11 között mozog).

A kistérség környezetállapotára erősen rányomta a bélyegét az évszázados szénbányászat és ipar. Dorog kisvárosi mivolta ellenére jelentős ipari bázissal rendelkezik. Igaz, korszerű technológiával, de a természetvédelem szempontjából meglehetősen negatív kicsengéssel, itt működik az ország legjelentősebb veszélyeshulladék égetője. A szén- és mészkőbányászat, valamint az erre települt nehézipar és mindinkább a könnyűipar is sajnos kevésbé vonzó városképet kölcsönöznek Dorognak, amit a lakótelepek sokasága csak tovább fokoz. A helyzet javítására a ROP keretében megvalósuló, csaknem 1 milliárd forint értékű városrehabilitáció vette kezdetét, melynek keretében számos út- és térfelújításra kerül sor, parkok létesülnek, közintézmények szépülnek meg, valamint megépül az uszoda. Sárísáp, Tokod, Csolnok területe szintúgy magán viseli az erőltetett iparosítás nyomait. A medence-jellegből adódóan a kritikus levegőminőség fokozott problémát jelent. A közlekedésből adódó környezetszennyezés elsősorban a kistérséget átszelő 10-es főforgalmi útból adódik.

A kistérségre – miként Komárom-Esztergom megye egészére is – a kettősség a jellemző: miközben az iparterületek, roncsolt tájrészletek és sokszor a településhatárok szinte egymásba érnek, addig a zavartalanabb helyeken igen jelentős természeti értékek is fennmaradtak. Országos védettség alatt mindössze a Duna-Ipoly Nemzeti Park kisebb részletei állnak (Kesztlőc, Leányvár, Piliscsév, összkiterjedésük nem éri el az 500 hektárt. Helyi védelem alá helyezett természeti érték nincs, ugyanakkor az értékes természeti területek száma 14 (hozzávetőleg 856 hektáron), ami jelzi a természetvédelmi kultúra hiányosságait.

A nemzeti park értékes pilisi tájrészletein kívül elsősorban azok a területek említésre érdemesek, amelyek a Gerecsei Tájvédelmi Körzet évek óta húzódó bővítési ütemébe esnek, így a csolnoki Magos-hegy környéke, a Gete és a bajnai Őr-hegy. Elsősorban tájképi és botanikai szempontból képvisel fontos értéket a tokodi Hegyes-kő, a sárísápi Alsó-Janza valamint az epöli Nagy-kőszikla és környéke. Hasonló megfontolásból érdemes említésre a piliscsévi Eszperantó-forrás környéke, mely 1984-től 1991-ig megyei védettséget is élvezett. A kistérség intenzív területhasználatára utal az is, hogy a védelemre érdemes területek általában kis kiterjedésűek (többnyire 40-80 hektár területűek). Ez az egyébként is intenzív területhasználat jellemezhető kistérség sajátossága, amiből persze részben a fokozott sérülékenységre is fakad, részben pedig ez ad magyarázatot a zöldturisztikai vonzerő-érték igen alacsony voltára.

A térségben komplex kezelése szükséges az ipari és bányászati tevékenység által okozott károknak. A térségben megtalálható az urbanizációs terhelésnek szinte minden jelentősebb formája, az iparterületek, bányászati telephelyek, anyaglerakó helyek, a szlömösödött lakóterületek települési és tájképpromboló hatása, s jelentős az üdülés által okozott terhelés is. A különböző területhasználatok keveredése jelentős konfliktusok forrása. Mindez kiegészül a térség belső és átmenő forgalma által okozott közlekedési terheléssel.

A kistérség népességszáma az elmúlt években hullámzó értékeket mutat, 1998 (40110 fő) és 2001 (40794 fő) között a lakosságszám emelkedett, majd 2004-re (40401 fő) némi csökkenést mutatott. A kistérségen belül az elvégzett átlagos osztályszám (9,18) elmarad a megyei átlagtól (9,48).

A munkanélküliség a kistérségben az elmúlt egy-két évhez képest valamelyest csökkent, a legfrissebb adatok szerint 5,8-5,9% (2006 okt.-nov. – Komárom Esztergom Megyei Munkaügyi Központ) a nyilvántartott álláskereső aránya a gazdaságilag aktív népesség számához viszonyítva.

A kistérség közműellátása jónak mondható. Magas a vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya (93,8%) és a megyei átlagnál (74,9% - 2004) kicsivel jobb a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekötött lakások aránya (78,2%). A vezetékes gázt fogyasztó háztartások lakásállományhoz viszonyított aránya is magas (54,1%), bőven meghaladja a megyei átlagot (42,7%).

A veszélyes hulladékok jelentős részének ártalmatlanítása a Dorogi Hulladékégető-műben történik, a végleges lerakásra az aszódi telep ad lehetőséget, kis részük regenerálásra, hasznosításra kerül. Térségi átmeneti lerakó nem üzemel a megyében.

A veszélyes hulladékok külön csoportját képezik az egészségügyi alapellátásban és a magánorvosi rendelőkben képződő hulladékok, melyek megfelelő ártalmatlanítása nem mindenhol megoldott. Az intézményekből az égethető hulladékok a Dorogi Hulladékégető-műbe kerülnek megsemmisítésre, a korábbi egyedi égetők megszűntek.

4.2. ESZTERGOMI KISTÉRSÉG

Az Esztergom és Nyergesújfalui Kistérség területe 304,66 km², népessége 56 544 fő, tagjai: Bajót, Dömőd, Esztergom, Lábatlan, Mogyorósbánya, Nyergesújfalu, Pilismarót, Süttő, Tát. Északon a szlovákiai Párkány (Štúrovo) központú Déli Régió (Južný región), Keleten Pest megye kistérségei, a szobi és a szentendrei, délen a dorogi és a tatabányai, nyugaton a tatai kistérség határolja. A kistérség hosszan elnyúlik a Duna mentén, ezért a települések között nehéz koherens térszerkezet megteremtése. Nyugati végpontjának számító Süttőnek Tata, Tatabánya és Komárom felé is léteznek kapcsolatai, Dömös és Pilismarót ugyanakkor a Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet szerves része, kapcsolatai így inkább Visegrád irányában erősek. Mindeközben a térség központjának számító Esztergom mindössze 45 km-re fekszik az amúgy is közép-európai mértékű gravitációs erővel bíró fővárostól, mellyel a történelem folyamán szervesen kialakult migrációs és gazdasági kapcsok sora köti össze.

Bajót és Mogyorósbánya kivételével a települések a 11-es és a 10-es főközlekedési utak mentén láncszerűen helyezkednek el. Ez a belterületeken nagy közúti átmenő forgalmat eredményez, a levegőminőség és a zaj szempontjából jelentős környezetterhelést okozva.

A kistérség fő vasútvonala az Esztergom-Budapesti, illetve a Komárom-Esztergomi. A vasúti teher és személyszállításnak nincs jelentős szerepe a kistérségen belül. Hiányzik a szlovák-magyar vasúti kapcsolat, valamint szükséges lenne egy kamion forgalomra is alkalmas híd. Az 50 km-es Duna szakasz ellenére a vízi közlekedésnek nincs jelentősége a térségben. Kikötők a kirándulójajók részére Esztergomban és Dömösön kerültek kialakításra.

Az esztergom-nyergesújfalui kistérség fekvésénél fogva mind Komárom-Esztergom megyében, mind a Közép-Dunántúli Régióban meglehetősen periférikus helyzetben van. A megye keleti csücskeként a kistérséget elkerülik a fő logisztikai tengelyek. A IV. sz. (Berlin–Isztambul) fő európai közlekedési folyosó, amely Magyarországon és a megyében az M1-es autópálya nyomvonalán halad, a kistérségtől messze van. A kistérség külső

közúti kapcsolata tekintetében, illetve megyei és regionális szempontból is meghatározó az Észak-Déli közlekedési tengely hiánya. Hiányzik a régió és a megye kohézióját javító, a kistérség valamint a megyeszékhely, illetve a régióközpont közötti főúti kapcsolat.

A kistérséget gazdasági szempontból egyfajta kettősség jellemzi. Míg a Lábatlantól Esztergomig terjedő, Duna menti sávban található a Közép-dunántúli Régió második legiparosodottabb övezete, addig Bajót, Mogyorósbánya, illetve a dunakanyari települések szinte teljesen nélkülözik az ipari üzemeket. Ezért fordulhat elő, hogy a KSH-besorolás szerint fejlett (és így szerkezetátalakításra szánt támogatásokra nem jogosult) térségben találkozhatunk erősen forráshiányos kistelepülésekkel, amelyek a többiek miatt esnek el a jelzett pénzügyi forrásoktól. Ipari potenciálját tekintve a Közép-dunántúli Régiónak a székesfehérvári mögött ez a második legfejlettebb térsége. A külföldi érdekeltségű vállalkozások számát nézve az esztergomi nincs az első 5 térségben régió szinten, viszont ezen vállalkozások jegyzett tőkéje tekintetében Székesfehérvár mögött a második helyet foglalta el 2000-ben (26.943 M Ft). E két királyváros és vonzáskörzete a régióban jegyzett külföldi tőke 52,6%-át adja. A kistérségben két ipari park található. Az esztergomit a Suzuki 1991-es letelepülését követően alakították ki. 1997-ben nyerte el az akkor 108 hektáros területre a város az ipari parki címet. Azóta a létesítmény lendületesen fejlődik. Ma több mint 3 000 embert foglalkoztatnak az ide települt cégek, és 2003 folyamán újabbak vásároltak itt telket, némely befektetők már az üzemet is megépítették. A város az ipari park területét a közeljövőben közel kétszeresére kívánja növelni, részben már itt működő üzemek bevonásával. A Nyergesújfalui Ipari Parkot 2000-ben alapították, jelenleg egy japán, autóülésgyártó cég tevékenykedik az ipari parkban, valamint a Holcim szeretné felépíteni új cementgyárát.

A működő vállalkozások száma a kistérségben 5 891 (ebből 2 219 társas, 3 672 egyéni vállalkozás), ami a megyében a harmadik legmagasabb adat.

A kistérség ipari jellege ellenére rengeteg turisztikai látnivalóval rendelkezik. Természeti és épített látnivalókban igen gazdag, kulturális programkínálata színes. Ugyanakkor jelentős az elmaradás az idegenforgalom háttér infrastruktúrájának megteremtésében. Esztergom vallási székhely, vallási turizmus az egész kistérségben jelentős.

Az Esztergomi kistérségben kimutatható, hogy a foglalkoztatási viszonyok az utóbbi évtizedben jelentősen javultak, és a trend az újabb munkaerőigények megjelenésével tovább folytatódik. Az általános gazdasági feltételek javulása a munkanélküliség dinamikus csökkenését eredményezte. Az esztergomi kistérség a régió második legiparosodottabb térségeként az ezredfordulóra túljutott a rendszerváltásból eredő nehézségeken, jelenlegi (2006. október) munkanélküliségi rátája 4,8%.

Az Esztergom–Nyergesújfalui kistérségben található a megye legnagyobb összefüggő védett területei. Mindenekelőtt a Pilis és Visegrádi-hegység egészét magába foglaló Duna-Ipoly Nemzeti Park 60 ezer hektáros tömbje említésre méltó, melyből közel 10 ezer hektár esik e kistérségbe (Esztergom, Dömös, Pilismarót határába). A Gerecsei Tájvédelmi Körzetből mintegy másfél ezer hektárnyi húzódik a kistérség területén (Nyergesújfalu, Lábatlan, Süttő). Bár a kistérség területén számba vett 32 természeti objektumból mindössze 6 áll valamilyen szintű oltalom alatt, a kistérség természetvédelmi jelentősége a tatai mellett itt a legnagyobb.

A kistérség igen gazdag épített örökséggel is rendelkezik. Tekintettel arra, hogy az államalapítás korától kezdve két és fél évszázadon keresztül innen irányították a magyar államot, és ugyancsak ettől kezdve egészen napjainkig a magyar (római katolikus) egyházat, a középkor évszázadaiból rengeteg épület, építmény maradt fenn. Ugyancsak gazdag a térség (elsősorban Esztergom) a török kor utáni újjáépítés barokk emlékeiben. Ezen kívül a Duna mentén az egykori Római Birodalom határán mai napig is látható nyomai vannak a limesnek. A kistérség területén több egykori római erőd is található. Az esztergomi Várhegy történelmi épületegyüttese Magyarország első számú kulturális látnivalói közé tartozik. Ugyancsak gazdag a kistérség szellemi öröksége is. A Dunakanyar mindig vonzotta a különböző művészei ágakban alkotó művészeket.

1992-ben a kistérségben eltöltött vendégéjszakák száma még majdnem elérte a 160 000-et, utána hirtelen drasztikusan csökkent ezek mennyisége. 1997-ben a folyamat mélypontjára jutott (66 142), majd 2003-ra közel 120 000-re nőtt.

A Közép-dunántúli Régió legmagasabb középiskolai iskolázási mutatóival az esztergomi kistérség rendelkezik, azon belül is Esztergom. A város 7 általános és 9 középiskolájában, valamint a két jelenleg működő főiskolán (tanítóképző; hittudományi) összesen több mint 8 000 diák tanul. Ennek köszönhetően az 1 000 lakosra jutó diákok száma kistérségi szinten eléri a 63-at (a régió átlaga 35).

A kistérség jelentős részén a mezőgazdasági agrárpotenciál az országos átlag alatt van. Ezek a területek elsősorban barnaföldekkel, réti öntéstalajokkal és agyagbemosódásos barna erdőtalajokkal fedettek, a talajok agráralkalmasság alapján inkább közepesnek és átlagon alulinak mondhatók. A térség mezőgazdasági szerkezete nem változott: a nagyüzemi gazdálkodás a jellemző. A kistérség szántóterületeinek éghajlati, talajtani adottságai, domborzati viszonyai és földrajzi elhelyezkedése a szántóföldi növénytermelésen belül a kalászos gabonafélék, a kukorica illetve lucerna termelés számára elfogadhatóak. A halastavak területe az összes mezőgazdasági területhez képest nem jelentős, de jövedelem termelő képessége, a foglalkoztatás, az idegenforgalom, és a tájképi értéke miatt fontos művelési ág a térség agrárstruktúrájában.

A kistérség erdősültsége a megye többi kistérségével összehasonlítva is jelentős, az országos átlaghoz viszonyítva magas: 47%. Meghatározó szerepe van ebben a Gerecse és a Pilis-Visegrádi hegységnek a kistérségre eső területének. A Süttőtől Dömösig terjedő térség Komárom-Esztergom megye legerdősültebb vidéke. Rendkívül változatos domborzati formák, területi elhelyezkedés jellemzi.

A kistérség közúti közlekedésének meghatározó problémája a külső kapcsolatait biztosító 10-es, 11-es országos jelentőségű közutak egyre fokozódó leterheltsége. A budapesti agglomeráció rohamos fejlődése rendkívüli módon megnövelte a 10-es út forgalmát. A kistérség közúthálózatának műszaki állapota megfelel az országos átlagnak.

A Duna menti sáv ipari településeire jellemző a légszennyezési emisszió. A saját területi kibocsátáson túl a levegő minőségét jelentősen befolyásolja (negatívan) a szomszédos területekről (egyrészt a Dorog térsége, másrészt Szlovákia felől) érkező háttérszennyezés. Ebben szerepet játszik az uralkodó nyugati, északnyugati szélirány.

A térségben fontos feladat a vízbázisvédelem, a potenciális szennyezőforrások felszámolása. A táti vízbázis a nitrátszennyezés miatt nem kapcsolható be az ivóvízellátásba. A 60-as évek óta folyó termelésnek köszönhetően az esztergomi karsztvízbázis jelentősen megcsappant.

A kistérségi települések többségében regionális rendszerről biztosítják az ivóvízellátást. Az ivóvíz hálózat valamennyi település valamennyi belterületi ingatlanjának ellátását biztosítja. A szennyvízcsatorna hálózat is valamennyi településen kiépült. A rácsatlakozott ingatlanok aránya már korántsem olyan magas. A legnagyobb arányban Tát és Mogyorósbánya településeken valósult meg az ingatlanok szennyvízhálózatra való csatlakozása (93,6-93%), a legkevesebb Pilismaróton és Bajóton történt meg (35-32%).

A villamos energia hálózat kiépítettsége valamennyi településen teljes körű. Az elmúlt évek közművesítési dömpingje során a leggyorsabb ütemben a vezetékes gázra kapcsolt háztartások száma növekedett a kistérségben.

A nyergesújfalui szemétkerakó Bajót, Lábatlan, Mogyorósbánya, Nyergesújfalu, Süttő és Tát kommunális és ipari hulladékait fogadja. 1999 óta az AVE Tatabánya ZRt. üzemelteti. Esztergomban a települési szilárd hulladék gyűjtését és kezelését a 2002. július 1. óta az Esztergom város tulajdonban lévő Eszköz Kft. végzi.

4.3. KISBÉRI KISTÉRSÉG

A Kisbéri kistérség Komárom-Esztergom megye területének dél-nyugati részén található, a Komáromi, az Oroszlányi kistérséggel, valamint Győr-Moson-Sopron, Fejér és Veszprém megyével határos. A Kisbéri kistérség Komárom-Esztergom megye legnagyobb területét elfoglaló (511 km²), ugyanakkor legkisebb lélekszámú kistérsége. 2004-ben 21 570 fő élt a 17 településen. A térségben 1 város található – Kisbér – ahol az összes lakos 27%-a él. A megye jelentősen elmaradott települései találhatók a kistérségben, melynek tagjai: Ácsteszér, Aka, Aszár, Bakonybánk, Bakonysárkány,

Bakonyszombathely, Bársonyos, Császár, Csátka, Csép, Ete, Kerékteleki, Kisbér, Réde, Súr, Tárkány, Vérteskethely.

A kistérség közúton és vasúton egyaránt megközelíthető. Közlekedési központja Kisbér, mely fekvése közlekedés-földrajzi szempontból kedvező, mivel a Vértest és a Bakonyt elválasztó Móri-árok északnyugati kapujában található.

A kistérség a következő főbb közútvonalak által érintett, ill. határos:

- a 81-es főút, mely Győrt és Székesfehérvárt köti össze Kisbéren és Móron keresztül, északnyugat-délkelet irányban halad át a kistérségen.
- a 13-as főút Kisbért Komárommal köti össze, az M1-es autópályát keresztezve.
- a 82-es főút, mely Győrt és Veszprémet köti össze észak-déli irányban, a kistérség nyugati-délnyugati határát érinti.

A fenti főútvonalak közül a legnagyobb személy- és teherforgalmat a 81-es főút bonyolítja, mely főként Ászár és Kisbér területén jár nagy légszennyezéssel, zaj-, por- és mechanikai terheléssel. E problémát a két települést északról elkerülő, tervezett út megépítése kezelheti hatékonyan.

A kistérséget érintő, az egyes településeket összekötő alsóbbrendű utak hálózata kiépített egyes elemei, szakaszai javításra szorulnak. Néhány földrajzilag szomszédos település között a szilárd burkolatú úton való átjutás csak kerülővel lehetséges, földúton azonban közvetlen az összeköttetés. Az önkormányzatok tulajdonában lévő bel- és külterületi utak minősége sok esetben nem megfelelő, a vezetékes infrastruktúrák fektetését követően kevés helyen kaptak a belterületi utak egységes burkolatot.

Kisbér vasúti szempontból csomópont, itt keresztezi egymást a Pápát Tatabányával összekötő, délnyugat-északkelet irányú alsórendű-, valamint a Komáromot Székesfehérvárral összekötő észak-dél irányú alsórendű vasútvonal. Mindkét vonalon csak személyszállítás zajlik motorvonatok segítségével. Az első vasútvonal 5-, a második 3 kistérségbeli települést érint. A kistérség vasúton a fő útvonalak irányából csak átszállással közelíthető meg.

A gazdasági fejlődés a tágabb régióra is jellemző, hiszen Nyugat-Szlovákia, Pozsony városával Szlovákia erőteljesen fejlődő területe, s a Győr-Bécs-Pozsony térség Közép-Európa egyik legdinamikusabb vidéke. A Kisbéri kistérség ennek közvetlen szomszédságában található, s ez a körülmény több szempontból előnyöket, de hátrányokat is hordoz.

A kilencvenes évek gazdasági-társadalmi változásai felerősítették az egyes régiókon, megyéken belüli gazdasági különbségeket és kedvezőtlen változásokat indítottak el a kistérségben. Az erőteljes visszaesés okai között említhető, hogy a korábbi ipari (pl.: Gamma Művek, Keményítőgyár, Alfa Ipari Szövetkezet) és mezőgazdasági foglalkoztatók teljesen megszűntek, vagy jelentős mértékben leépültek, s helyüket nagyobb vállalkozások alig vették át. Kisbér, a térség központja, a rendszerváltást követően elvesztette azokat az ipari és mezőgazdasági üzemeket, melyek nagy létszámú munkaerő foglalkoztatását biztosították nemcsak a kisbéri, hanem a környékbeli települések lakossága részére is.

Kedvező körülmény, hogy Bakonyalján a természeti kincsek viszonylag bőségben állnak rendelkezésre, ez párosul az itt élő emberek vállalkozókészségével és tenni akarásával, amely a gazdasági fejlődés lehetőségét eredményezi.

A térség kereskedelmi ellátottságát a kiskereskedelmi és a vendéglátó-ipari üzletek számának és arányának alakulása mentén vizsgálták. 2004-ben a kistérségben bejegyzett vállalkozások száma 1 398, melyből 1 043 egyéni vállalkozás. A lakosság gazdasági aktivitását jól mutatja a munkanélküliek munkaképes korú állandó lakossághoz viszonyított aránya, ami a térségben 8,5%-ot ért el. A megye 7 kistérsége között a legmagasabb érték, ami jóval meghaladja a 5,3%-os (2006. október) megyei átlagot. Az egy lakosra jutó jövedelem szempontjából a kistérség a megye és a régió legszegényebb kistérségei közé tartozik. Ennek okai a lakosságon belüli alacsony foglalkoztatotti létszám, illetve a jövedelmet bevallók alacsony aránya.

Dinamikus növekedés figyelhető meg a kereskedelmi és a vendéglátó-ipari üzletek számának időbeli alakulásában. A térségben a kiskereskedelmi üzletek száma az 1999-2003. közötti időszakban 159-ről 175-re, a vendéglátó-ipari üzletek száma pedig 85-ről 97-re – mintegy 14,1 %-kal – nőtt. Meglepő a vendéglátóhelyek számának növekedése, hiszen a térség lakónépessége

tendenciájában csökken. A kereskedelmi és egyéb szolgáltatások központja egyértelműen Kisbér. A mutatószámok alapján a térségben nem elegendő az üzleti szolgáltatások volumene. A térségi átlagból kiugró értéket produkál Bakonyszombathely, ami a település kedvező földrajzi elhelyezkedésével, jó közúti kapcsolataival magyarázható.

A kistérség adottságai, hagyományai alapján elsősorban a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás jelentik a meghatározó ágazatokat. A hagyományos mezőgazdasági tevékenységek mellett a térségben a vállalkozók sokszori próbálkozása ellenére sem számottevő jelentőségű az ipar és a turizmus különböző formái. A térség földrajzi elhelyezkedése, természeti adottságai és az eddig kialakult gazdasági szerkezete alapvetően meghatározzák fő tevékenységét, a mezőgazdasági termelést.

A korábban kiterjedt szarvasmarhatartás következtében nagy területű legelő és rét volt a térségben. Ezek egy részét az állatállomány csökkenését követően szántóföldi termelésre állították át. A térségben nagy területen termelnek gabonaféléket, ezek egy része a termőföld minőségét tekintve kevésbé alkalmas erre. A jelenlegi szántóföldi termelés alá fogott területek egy része csak erdő illetve rétgazdálkodásra alkalmas, ennek ellenére ezen területek többségét alacsony hatékonysággal szántóföldi növénytermesztésre, többségében gabona termesztésre használják. Külön említést érdemel a térség szőlő ültetvényeinek fontossága, nem elsősorban a területe, mint inkább az itt termelt, illetve feldolgozott szőlőből készült bor minősége miatt. A terület a történelmi Ászár - Neszmélyi Borvidék része.

A Bakonyalja kistérség kiránduló térség, ami azt jelenti, hogy a térségbe irányuló, egy napot meg nem haladó tartózkodások száma jelentősen meghaladja az üdülések, tehát az egy napot meghaladó tartózkodások számát. A térség a nagyvárosokban élők és alacsony jövedelemmel rendelkezők körében a legkedveltebb üdüli és kirándulóhely. A Bakonyalja egyes térségeire jellemzőnek tartott, azokat fémjelző termékek a ló, a bor, a vadon élő állatok. A természeti adottságok ahhoz a következtetéshez vezetnek, hogy a bakancsos turizmusnak nagy jelentősége lehet a térségben. A kistérségben nincsen igazi turisztikai attrakció, vonzást jelentő műemlék, vagy jelentős hagyományt őrző település. Azonban ezen a területen a táj jellegzetességét, vonzerejét fokozó kisebb-nagyobb műemlék, vagy műemlék jellegű számos építmény található.

Bár az Északi-Bakony e lankás peremvidékén országos jelentőségű természetvédelmi terület egyáltalán nincs és a helyi védelem alá helyezett természeti értékek, területek száma is mindössze 3 (Bakonyszombathely – Kastélypark, Feketevíz-éri-tavak; Réde – Rédei park), potenciálisan védelem alá helyezhető terület a legtöbb település határában található. Jelentős értéket képviselnek a nagyterjedésű (olykor többszáz vagy több ezer hektár nagyságú) összefüggő erdőterületek, melyek sajnos azonban sok helyen magukon viselik az intenzív gazdálkodás nyomait. Mindezeket túlmenően több kisebb kiterjedésű, de esetenként viszonylag nagyobb természetvédelmi értéket képviselő vizes vagy gyepek terület is található e vidéken.

A kistérség természetvédelmi helyzetéről meglehetősen friss és teljes felméréssel rendelkezünk a Bakonyalja Natúrpark 2006-ban elkészült engedélyezési tervdokumentációja révén. A natúrpark egy különösen értékes, jellegzetes tájegységet jelez, mely általában védett természeti terület. A natúrpark hozzájárul a jellegzetes természeti- és kultúrtáj megőrzéséhez. Ugyanakkor a turizmus mennyiségi és minőségi fejlődésére is kihatással van, elsősorban az öko-, falusi-, mezőgazdasági termékekhez kapcsolódó-, kerékpáros- és egészségturizmus révén. Az ott élő lakosság számára is hosszú távú bevételi lehetőséget teremt a jellegzetességekhez illeszkedő mezőgazdasági- és ipari termelés, valamint a vendéglátás fejlődése által.

A vízbeszerzési lehetőségek, továbbá az optimális műszaki kialakítás miatt a kistérségben térségi vízellátó rendszer jött létre. A vízellátás fő vízbázisát a Tatabányai Regionális Vízmű karsztvízbázisra telepített vízaknái (XV/C és XIV/A) képezik. A kistérség ellátása egy vezetéken függ, ezért üzembiztonsága nem megfelelő. Kommunális vízellátás céljaira a készletek további jelentős bővítési tartalékkal rendelkeznek. A kistérségben nem megfelelő a csatornázottság aránya, a közműháló nagyon nyitott, 12 településen egyelőre csak tervezik a csatornahálózat kiépítését.

A vezetékes gázszolgáltatás, az ehhez kapcsolódó gerincvezeték minden településen a 1990-es évek második felében kiépült. A vezetékes gázt fogyasztó lakások száma kistérségi szinten 4 084 lakás volt 2003-ban, arányuk az utóbbi években csak kis mértékben nőtt.

A vezetékes áramszolgáltatás minden településen biztosított, 2003-ban 9 082 db háztartás volt a villamos energia-szolgáltató hálózatba bekapcsolva.

Az elmúlt évek folyamán növekvő tendenciával keletkezik települési szilárd hulladék a kistérségben, melynek szervezett gyűjtése minden településen megoldott, ártalmatlanítása mindenütt kizárólagosan lerakással történik. A kistérség települései – kivéve Kisbért – a hulladékgazdálkodási problémák megoldására csatlakoztak a Közép-Duna Vidéki Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez.

4.4. KOMÁROMI KISTÉRSÉG

A Komáromi Kistérség a Kisalföld természetföldrajzi nagytáj többnyire sík, illetve szelíden hullámos térszínű vidékén helyezkedik el. A meglehetősen „egyhangú” domborzati adottságokat jelzi, hogy a kistérség északi határát képező Duna-völgy menti 110 – 130 méteres tengerszint feletti magasság még a Kisbér felé eső legmagasabb részeken sem éri el a 180 métert. A kistérség lakossága 41 375 fő, a kistérség tagjai: Almásfüzitő, Ács, Bana, Bábolna, Csém, Kisigmánd, Komárom, Mocsá, Nagyigmánd.

A kistérséget három forgalmas főútvonal szeli át, az M1-es autópálya 25 km-es szakasza, az 1-es főközlekedési útvonal a Duna mentén és mindkettőt keresztezve a komáromi forgalmas határátkelőhelytől Kisbér felé vezető 13-as út. Ez jó közlekedési adottságokat jelent. Kiemelt értékű gazdaságföldrajzi adottsága a kistérségnek, hogy a Duna, mint vízi út és várhatóan a Helsinki közlekedési folyosó áthalad a kistérségen. Ezek az útvonalak Európán belül a jelentős nemzetközi kapcsolati tengelyek közé tartoznak.

A kistérség jelentősége a gazdaságföldrajzi potenciálján túl abban rejlik, hogy határmenti kistérség. Ez az adottság alapja lehet –főleg az EU-s tagság nyomán liberalizálódott-, gazdasági, munkaerőpiaci együttműködés kiszélesítésének. A kistérség nemzeti, nemzetközi jelentősége az agrárium vonatkozásában a Bábolnán kifejlesztett iparszerű termelési rendszerekben, valamint a minőségi lótenyésztésben rejlik, függetlenül a Bábolna Rt. jelenlegi gazdasági helyzetétől.

A Komárom-Bábolnai Kistérség földrajzi pozíciója révén összekötő kapocs lehet egy Budapest – Dunakanyar – Komárom – Bábolna – Győr – Sopron idegenforgalmi tengely kialakításában, de a Komáromi híd is stratégiai jelentőségű a Szlovák területi kapcsolatok kialakításában. Ezek az előnyök a turizmus jövedelemtermelő képesség növelésében több területen is kihasználhatóak.

A kistérség kivételes logisztikai adottságokkal rendelkezik, mivel területén át vezet az európai korridorok közül a IV-es vasúti, a VII. vízi úti (Duna) és a IV-es közúti autópálya. A tervezett Helsinki – Isztambuli E-D-i európai korridor ugyancsak a kistérségen áthaladva épül meg. A Komárom városban lévő dunai közúti és vasúti híd közvetlen kapcsolatot teremt a Duna – Ipoly – Vág régióval, valamint Dél-Szlovákia magyarlakta térségeivel, ahol jelentősek a mobilizálható munkaerő forrásai. A kapcsolat további fejlesztésére új híd tervei készülnek.

Komárom-Esztergom megyében a kistérségek gazdasági, társadalmi helyzetét tekintve az esztergomi mellett a komáromi kistérség továbbra is dinamikusan fejlődőnek tekinthető. A Komáromi kistérségben egyértelmű a külföldi működő tőke gazdaságfejlesztő hatása (NOKIA), emellett a kistérség központjának gyógyvíz fürdőkomplexuma, mint vonzerő is számottevő hatással van a gazdaság más ágazataira. Ebből jó programszervezéssel és a „zöld” infrastruktúra megfelelő kiépítésével „kicsalogathatók” a vendégek. Ugyancsak regionális kihatású lehet a Bábolna határában feltárt, de még kiaknázatlan termálvíz.

Jelenleg mindkét lefajtott kút és környéke a Bábolna Rt. tulajdona. Az Rt. korábbi vezetése Imperial-projekt néven már kidolgoztatta a termálfürdő-fejlesztés programját egy részletes megvalósíthatósági tanulmány formájában. A város szeretné elindítani a termálfürdő-fejlesztést annál is inkább, mert a fürdő melletti 20 ha-t el szeretnék adni, hogy oda befektetőt keressenek.

Jelentős fejlődés előtt áll a kereskedelem, valamint a különféle (személyi és pénzügyi, a turizmust kiszolgáló) szolgáltatások.

A gazdaság élénkülésének velejárója a szolgáltatások, vendéglátás, kereskedelem, kivitelező ipar fejlődése. A térségben szinte valamennyi ágazatban jelentős gazdasági élénkülés, fejlődés tapasztalható, még akkor is, ha ez nem járt minden esetben létszámnövekedéssel. A kistérségben működő vállalkozások száma 2004-ben 4 034 volt, melyből 2 649 egyéni vállalkozás. A működő vállalkozások döntő többsége 1-20 főt foglalkoztató és nem jelentős a 20-200 főt foglalkoztató. A községek döntő többségében a legnagyobb foglalkoztató maga a helyi önkormányzat. A nagyobb létszámú vállalkozások meghatározói a térség gazdaságának. Ezek életképessége befolyásolja számos kisebb méretű velük partnerségben, számukra szolgáltatásokat nyújtó kisebb vállalkozás létét.

A gazdasági fejlődés azt eredményezte, hogy a kistérség foglalkoztatási helyzete a megyében a legkedvezőbbé vált. A piacon jelentős munkaerő kereslet indukálódott amely jelentősen 2003-ban, azt követő években kisebb mértékben, de érintette a kis-és középvállalkozásokat is. A Szlovákiai munkaerőpiaci, foglalkoztatási problémák (magas munkanélküliségi ráta, alacsonyabb minimálbér, mint nálunk) és munkaerő szabad áramlásának lehetősége, gyors ütemben megnövelte a határon túli munkaerő foglalkoztatását, mely –ha nem is jelentős mértékben-, de hozzájárult a kistérségi regisztrált munkanélküliek számának növekedéséhez. Jelenleg (2006. október) a kistérségi munkanélküliségi ráta: 4,4%

A minőségi mutatókat tekintve viszonylag kedvező az itt élők iskolázottsági színvonala. Az elvégzett átlagos osztályszám 8,91, amely alig marad el a megye átlagától. A problémát az okozza, hogy a szakmával rendelkezők képesítése sok esetben nem felel meg a keresletnek, ezért átképzésekre lenne szükség.

A képzési hajlandóságot vizsgálva jelentős eltérések tapasztalhatók az egyes rétegek között. Általában a fiatalabbak, a szakképzettek és az „új” munkanélküliek, valamint a „teljes családban” élők körében nagyobb a motiváltság a képzésre. Alacsony a képzési hajlandóság az alacsony iskolázottságú, a régen szakmát szerettek (timföldgyártó, kőolaj-feldolgozó, mezőgazdasági gépszerelő, állattenyésztő), a 30 év feletti nők, a 40 év feletti férfiak, valamint a falusi lakosság körében.

A térségben kulturális örökség, kulturális javak szempontjából meghatározó jellegű az 1800-as években – jelenleg a szlovákiai Komárommal együttesen – kiépített ún. Nádor vonal és az ezt alkotó erődrendszer, amely a kelet-nyugat dunai fő védelmi bástyájaként funkcionált, és ezen belül is kiemelkedő a világon is egyedülállónak mondható, a világörökség részét is képezhető Monostori Erőd, amelynek helyreállítása és hasznosítása úgy idegenforgalmi, mint műemlékvédelmi szempontból országos és nemzetközi összefogást igényel. E program végrehajtását a magyar kormány kiemelt feladatként kezeli.

Ugyancsak az örökség kategóriájába tartozik az 1800-as évek hadi struktúráját kiszolgáló bábolnai lótenyésztés és ennek hagyományai, amelyet napjainkig sikerült megőrizni. A térség nevezetes személyiségei a magyar irodalom és zeneszerzés kimagasló egyéniségei, mint Jókai Mór a város szülöttje és Lehár Ferenc. Utóbbi a köztudatban bécsi osztrák katonai zeneszerzőként tartják számon, holott életének nagy részét Komáromban töltötte.

A kistérség – a síkvidéki jellegből adódóan is- mezőgazdaságát nagyüzemi termelés jellemzi. A mezőgazdasági termelésben döntően a gabona-hús (baromfi, sertés) vertikumok működnek, kiegészülve a takarmánygyártással. A szántóföldi növénytermesztésben a vetésterület 79%-án folyik gabonatermesztés a térségben. A terület adottságai főképp a kalászosok és a kukorica-termelés számára kedvezőek. Az egyéb növények (lucerna, napraforgó, repce) termésterülete 14% részarányú. Az adottságokhoz képest a burgonya és a szántóföldi zöldségtermesztés jelentéktelen.

A túlnyomórészt mezőgazdasági hasznosítású és kevésbé urbanizálódott tájon jelentősebb környezetkárosodás nem észlelhető. Ez alól kivétel az almásfüzitői timföldgyártás során keletkezett vörös iszap-tározók léte, melyek porzásmentesítése befejezés előtt áll. Folyik a timföldgyár telephelyének rekultivációja, és újrahhasznosításának előkészítése.

A településeket összekötő utak hálózata többségében jó minőségű. Megoldatlan probléma az M1 autópálya mellett lévő Mocsá község autópályára való fel- és lehajtó csatlakozási pontjának kiépíttelensége. Indokolt lenne továbbá Mocsát Csém községgel összekötő út kiépítése, valamint a tervezett komáromi elkerülő út megvalósítása forgalombiztonsági és környezetvédelmi szempontból egyaránt.

Az ivóvíz bázisa – Komárom és Ács területében - a Duna, a vízellátásuk parti szűrésű kutakról történik. Bábólna részben regionális vezetékre csatlakozott, míg a többi település fúrt kútból biztosítja az ivóvizet. Bana, Nagyigmánd, Kisigmánd, Csém, Mocsá községek kútjai felső pannon rétegvízre települtek, amelyek veszélyeztetettek, elsősorban növekvő vas és nitráttartalmuk miatt. A közüzemi szennyvízcsatorna hálózat Csém község kivételével ma már minden településen kiépített, a bekapcsolt lakások aránya 64,5%, ami megközelíti a megyei átlagot. Vezetékes gázzal minden település ellátott. A háztartások 49,6%-a fogyaszt vezetékes gázt, ami a megye kistérségei között a legmagasabb részarány.

Jelentősebb légszennyezést a csapadégmentes, szeles időszakban felszálló és ülepedő por okozza. A térség egészében az elmúlt évtizedben megvalósult gázprogram keretében, a gázfűtés térhódításával (lakások 50%-a, üzemek, intézmények 80%-a) a levegő minősége nagymértékben javult.

Napjainkban a települések regionális hulladéklerakókra kerül a szilárd hulladék. Ácsról, Banáról és Bábólnárról Győrbe, Csémről, Kisigmándról és Nagyigmándról Oroszlányba kerül elszállításra a kommunális hulladék, Komáromból, Almásfüzitőről és Mocsáról pedig Tatabányára.

4.5. OROSZLÁNYI KISTÉRSÉG

Az Oroszlányi kistérség Komárom-Esztergom Megye déli részén terül el. Területe közel 200 km², népessége mintegy 28 ezer fő. A térség a megye legkisebb területű egysége, amelyben egyben a legkevesebb település található. Északról a Tatai-, illetve a Komáromi kistérségek, keletről a Tatabányai kistérség, délről Fejér megye, nyugatról pedig a Kisbéri kistérség határolja.

Az Oroszlányi kistérségbe tartozik Oroszlány város, továbbá Bokod, Dad, Kecskéd, Kömlőd és Szákszend községek. Ezt a társulást egészítik ki a Tatabányai kistérségbe tartozó, de kulturális és földrajzi szempontból inkább az Oroszlányi kistérséghez kötődő Várgesztes és Vértessomló települések. A térség települései két nagyobb tájegység területén helyezkednek el. Oroszlány város, Bokod és Kecskéd község a Vértes hegység északi lankáin, az Által-ér völgyében található. Dad, Kömlőd és Szákszend község pedig a Bársonyosi-dombság lankáin. helyezkedik el.

A kistérségre inkább az iparosodottság a jellemző, amely területen belül a nyersanyag kitermelés (lakossági és energetikai szén), illetve az erre alapított energiaipar jelentős. A térségben az utóbbi 3-5 évben bekövetkezett szerkezetváltás eredményének köszönhető, hogy az energetikai iparág egyeduralma megszűnőben van és a térség több lábon állása (alapvetően gépipar) a biztonságos továbbélés lehetőségét biztosítja a térség lakói számára. A mezőgazdasági tevékenységek folytatása inkább a Bársonyosi-dombság területén elhelyezkedő településekre (Dad, Kömlőd, Szákszend) jellemző.

A térség országos szintű megközelítése –a nemzetközi forgalom szempontjából kedvező. Az M1 és M7 autópálya menti nemzetközi jelentőségű forgalom kapcsolja a térséget és településeit az ország térszerkezetébe. Ugyancsak meghatározza a térség jövőjét az észak-déli regionális gazdasági agglomerációs elképzelés által indukált új közlekedési folyosó fejlesztésének igénye, amely Komárom várostól Tatabánya -Oroszlány - Mór vonalon ér el Székesfehérvárra. A térség jellemzői közül kiemelkedik megközelíthetősége, ezen belül is a megyeszékhelyhez (Tatabánya), a fővároshoz (Budapest), a Velencei-tóhoz és a Balatonhoz való közelsége, de Győr, Komárom is Székesfehérvár és elérhető egy órán belül közúton. A térség minden települése közúton mind személygépkocsival, mind tömegközlekedési eszközzel (autóbusz) viszonylag jól megközelíthető.

A térséget két vasútvonal érinti. A Bécs - Budapest vasútvonal Tatabányánál lecsatlakozó ága Környe után válik ketté. Az egyik ág innen Oroszlányra vezet, amely villamosított szakasz, a másik ág Kisbér - Pápa felé vezet, amely dieselvontatású szakasz. Annak ellenére, hogy az utóbbi időben a

megyeszékhely (Tatabánya) és a térségi központ (Oroszlány) közötti vasúti közlekedés (személy és teherforgalom) a korábbi szinthez képest jelentős mértékű visszaesésen ment keresztül, fejlesztési lehetőséget jelent a Székesfehérvár –a Dunántúl egyik jelentős vasúti csomópontja– irányában korábban meglévő szakasz felújítását illetően.

Az ország nyugati légifolyósója a megye felett halad át. A térség a kecskédi füves borítású kisrepülőtér révén érintett a légi közlekedésben. A reptér az Oroszlány - Környe - Tatabánya összekötőút mentén helyezkedik el. A repülőtér ma jelentős mértékben szabadidős, kis mértékben mezőgazdasági célokra hasznosítják. Jelentős források bevonását követő fejlesztéssel viszont alkalmas lehet a nemzetközi turizmus, illetve menedzserforgalom lebonyolítására is.

Az Oroszlányi térséghez tartozó települések területileg a Dunántúli-középhegység földrajzi nagytájhoz tartoznak. A Vértes-hegységhez tartozó kistájak:

- Által-ér völgye (Oroszlány, Bokod és Kecskéd);
- Bársonyosi-dombság (Dad, Kömlpd és Szákszend).

A Vértes-hegységben sajnálatos módon kevés vízfolyás található, aminek oka a hegységet alkotó anyag (dolomit) szerkezete. Azonban a hegység peremvidékén több jelentős vízfolyás is indul, amelyek közül az egyik a déli oldalon a Velencei-tó központi vízfolyása (Császár-víz). A térség azonban rendkívül gazdag állóvizekben, amelyek vagy mesterségesen készültek, vagy a bányászat következtében alakultak ki (felhagyott külszíni bányagödrök) alapvetően. A talaj- és felszíni vizekkel táplált tavak tiszta vizűek.

A térség településeinek gazdasági adottságai erősen eltérőek. Ennek egyik fontos meghatározója a térségi települések közötti úthálózat fejletlensége, illetve egyes települések esetében a települések közötti közvetlen tömegközlekedési kapcsolat hiánya.

A térség legmeghatározóbb gazdasági egysége még napjainkban is az villamos- és hőenergia termelésre szakosodott Vértesi Erőmű Rt., amelynek jelentősége az Oroszlányi Ipari Park sikeres betelepítésével már koránt sem olyan nagy, mint volt, a 2000-es évet megelőzően. A Rt. a hatékonyabb működés érdekében folyamatosan csökkenti telephelyeinek, ennek megfelelően alkalmazottainak számát. A korábbi három termelő bányából, és három működő erőműből napjainkra csak egy bányüzem (Márkushegy) és egy működő erőmű (Oroszlány) maradt az Rt. közvetlen irányítása alatt. Komoly fejlődést tudhat magáénak az Oroszlányi Ipari Park, amelynek tervezett három üteméből az I-es, illetve III-as ütemek szinte teljes mértékben megvalósultak.

Jelentős változások történtek a térséget érintő szolgáltatások terén is. A térségben működő, térséget meghaladó szolgáltatási körrel rendelkező nagy közműszolgáltató cégek privatizációja több kedvező és kedvezőtlen változást is hozott a térség lakóinak életében. Annak ellenére, hogy a rendszerváltást követően a feldolgozó és könnyűipar területén indultak meg jelentősebbnek mondható vállalkozások (cipőipari, bőripari és ruházati termékgyártás) a létrejövő kisvállalkozások számának rohamos növekedésével sajnos nem járt együtt a szolgáltatási színvonal jelentős növekedése. A megyei szintű összehasonlításban elsősorban a központi településen érezhető a kereskedelmi szolgáltatások elmaradottsága, amely a nagy bevásárlóközpontok által kínált fogyasztási cikkek terén érzékelhető.

A 1990-es években megkezdődött és még napjainkban is érzékelhető gazdasági szerkezetváltás eredményeként a térségben jelentős számú egyéni (1 632) vállalkozás tevékenykedik, amelyek közül sajnos a kényszerből következően sokan nem képesek megfelelni a kor technikai és piaci elvárásainak.

A térség a területfejlesztés kedvezményezett térségei közé tartozik. A lakónépesség több, mint 70%-a Oroszlány városban él, gazdaságilag aktív népesség száma 2005. év I. negyedévében 12 908 fő volt. A térségben a munkanélküliség alacsony. A munkanélküliség az aktív korú lakosságra vetítve jelenleg (2006. október) 5,8%.

A térség rendkívül gazdag természeti látnivalókban (színes növény- és állatvilág), amelynek bemutatását több írásos dokumentum is biztosítja, amelyek elérhetősége sajnos nem általános. A Vértes-hegység flórája különösen változatos. Sajátosságai között említhető a sok déli, mediterrán eredetű növény. A megfelelő PR hiánya mellett a megfelelő infrastruktúra (szállás-, közlekedési- és információs lehetőségek) hiánya is jelentős. Mindezen hiányosságok egyik alapvető oka talán a

térség településeinek ilyen irányú gyengeségében, illetve a megfelelő kohézió, valamint szervezés hiányában keresendő.

A települések kulturális örökségének, kulturális javainak részét képezik a műemlékileg védett, a helyi védelem alatt álló épületek, épületegyüttesek, védett vagy védendő utcaképek, településszerkezetek.

A térségben kevés az igazán jó természeti feltételekkel rendelkező település, amely alapján biztosítható lenne a mezőgazdasági tevékenység a helyi lakosok tevékenységében. A magántermelők termelési szokásai követik a korábbi nagyüzemi módszereket, amelyek alapján a búza vetésterülete állandó, hasonlóan a kukorica és napraforgó területek is.

A térség erdősültsége a megye többi térségével összehasonlítva is jelentős, az országos átlaghoz viszonyítva is magas (több mint 30%). Az erdőket általában kedvezőtlen korösszetétel jellemzi, nagy részén a korábbi kitermelés helyén sarjerdő felújulás található, ami gyenge növényegészségügyi állapotot, nagy környezeti érzékenységet eredményez. Jelentős erdő- és vadgazdálkodás inkább a Vértes-hegység területén folyik, melyet a természetvédelmi és idegenforgalmi elképzelésekkel együtt fejlesztenek. Oroszlány, Bokod, Várgesztes a Vértesi natúrpark tagjaként vesz részt a természeti kincsek megóvásában.

A térség településeinek ivóvíz ellátását az Észak-Dunántúli Vízmű Rt. biztosítja. A térség lakosságának ivóvízellátása a tatabányai XV/C akna vízbázisából származó és a Tatabánya - Oroszlány regionális ivóvízrendszeren átvezetett vízzel történik. A területen a lakosság regionális ivóvízzel való ellátottsága közel 100%-os. A szolgáltatott ivóvíz jó minőségű, minőségével kapcsolatos kifogások nem jellemzőek.

A víz- és szennyvízszolgáltatás területén történt változások eredményeként a községeken kívül az Észak-Dunántúli Vízmű Rt. már csak a hidegvíz szolgáltatást biztosítja a térség központi településén (Oroszlány), ahol a korábban távhő szolgáltatást végző vállalkozás vette át a szennyvízkezeléssel kapcsolatos feladatok végrehajtását. A térség a megyei adatokat figyelembe véve első helyen áll a közüzemi vízhálózatba (közel 99%) és a közüzemi szennyvízhálózatba (közel 92%) bekapcsolt lakások arányát tekintve.

Az áramszolgáltatás (E-ON Észak-Dunántúli Áramszolgáltató Rt.) területén ugyan némileg javult a szolgáltatás színvonala, azonban a korábban Oroszlányban működő ügyfélszolgálat végleges megszűnésével az ügyfél megelégedettség jelentősen romlott.

A térségben a megyéhez viszonyítottan is alacsony (kevesebb, mint 26%) a vezetékes gázellátásba bekapcsolt háztartások száma, amely arányt alapvetően a térség központi települése, Oroszlány határozza meg.

A térség településein a kommunális hulladékszállítást és ártalmatlanítást az Oroszlányi székhelyű OTTO Rt. biztosítja, amely korszerű, a környezetvédelmi előírásoknak is megfelelő regionális szintű hulladéklerakó telepet üzemeltet.

4.6. TATABÁNYAI KISTÉRSÉG

A Tatabányai kistérség Fejér megyével, Pest megyével, a Dorogi, a Tatai, az Esztergomi és az Oroszlányi kistérséggel határosan, 332 km² területen fekszik, népessége 89 064 fő. Tagjai: Gyermely, Héreg, Környe, Szárliget, Szomor, Tarján, Tatabánya, Várgesztes, Vértessomló, Vértesszőlős.

Komárom-Esztergom Megyében a kistérségek közül területnagyságát tekintve a harmadik (1. Kisbéri kistérség: 511, 2. Komáromi kistérség: 379 négyzetkilométerrel), területe a megye területének (2265 km²) 14.65 %-a.

A Komárom-Esztergom megye délkeleti részén elterülő, észak-északkelet és délnyugati irányban enyhén elnyúló tatabányai kistérség földrajzi fekvése több szempontból is kedvezőnek tekinthető. A Tatai-árok már a középkorban az Észak-Dunántúl kulcsfontosságú közlekedési és kereskedelmi folyosója volt, amelyen át a Budáról Győr és Bécs felé irányuló áruforgalom jelentős hányada bonyolódott. Tatabányát, a kistérség központját érinti az M1-es, Bécs és Budapest közötti (E60,

E75) autópálya két csomóponttal is, az 1-es számú országos főút pedig átszeli A kistérség egyes településeinek szempontjából fontos autópálya-lejárók még: a zsámbéki lejáró (Gyermely, Szomor), a bicskei lejáró (Szárliget) és a tatai lejáró (Környe). Tatabányától 10 km-re, Kecskéd határában található egy füves repülőtér, amely belföldi személy- és teherforgalom lebonyolítására alkalmas. A kistérség észak-déli közlekedési kapcsolatai azonban meglehetősen alulfejlettek. Településközi úthálózati kapcsolatok az adottságokhoz képest fejlettlenek mondhatók. A Budapest-Bécs vasútvonal átszeli a várost, Tatabányáról indul Pápa és Oroszlány irányába vasúti szárnyvonal. Tatabánya 2006. decemberétől bekapcsolódott a fővárosi agglomeráció elővárosi vasúti rendszerébe.

Északon és északkeleten a Gerecse hegység, délkeleten a Vértes hegység nyúlványai, valamint Tata irányában, délnyugatra a Tatai medence határolják. A kistérség területére benyúlik a Gerecsei Tájvédelmi Körzet és a Vértesi Tájvédelmi Körzet. Mindkét tájvédelmi körzet a Duna-Ipoly Nemzeti Park értékes részeit egészíti ki egy alacsonyabb, de fontos védelmi kategóriával.

A tatabányai kistérség mintegy 40%-át erdők borítják, amelyek főként északon és délen alkotnak kiterjedt összefüggő területeket. Ily módon Komárom-Esztergom megye erdőkben leggazdagabb kistérsége a tatabányai.

A kistérség nagyobb vízfolyással nem rendelkezik, emiatt felszíni vizekben mérsékelten szegény, felszín alatti vízforrásokban (Héreg, Tarján, Tatabánya XV/C-, XIV/A vízaknák) viszont annál gazdagabb terület.

A gazdasági rendszerváltás a tatabányai térséget, mint bányászati és nehézipari régiót az átlagosnál is jobban sújtotta, hiszen a Tatabányai Szénbányák Vállalat szétesése és több gyár bezárása miatt a város és környéke nagy munkanélküliséggel küzdött az 1990-es évek elején. Ekkor a nagy ipari beruházások ugyan még elkerülték a várost, de már ezidőtájt több jel mutatott arra, hogy Tatabánya elindul a gazdasági fejlődés útján. Az 1990-es évek második felében egyre több külföldi nagyberuházó ismerte fel a tatabányai beruházásokban levő kedvező gazdasági lehetőségeket, ami elősegíti, hogy a megyeszékhely és térsége fokozatosan egy nemzetközileg is elismert, nagy fejlődési potenciállal rendelkező gazdasági központtá váljon.

A megyeszékhelyen az 1990-es évek elejének vállalkozás-alapítási dinamizmusa oda vezetett, hogy az évtized közepére 5000 fölötti magáncég, ill. egyéni vállalkozó lett a városban. A növekedési folyamat az ezredfordulón is tartott. 2004-ben, a városban bejegyzett vállalkozások 8807, több mint felét az egyéni vállalkozók tették ki (5430), miközben a kft-k és a bt-k száma 3467 volt. A tatabányai kistérség iparát alapvetően meghatározza az a folyamat, amely során a kitermelő ipari (bányászati) és nehézipari vállalatok fokozatosan átadják a helyüket a nemzetközi színvonalú, piacépítő termékeket gyártó, modern ágazatokhoz tartozó cégeknek. A kistérség iparából kiemelkedő aránnyal részesedik a megyei léptékben is kiemelkedő ipari gyártókapacitással rendelkező Tatabánya. Az Tatabányai Ipari Parkban, 2003-ban több mint 30 nagyvállalat működött, a foglalkoztatottak létszáma pedig meghaladta a 4000 főt. 2004-ben a 430 hektáron elterülő Tatabányai Ipari Park nyerte el a leginkább „befektetőbarát” címet. A Tatabányán működő cégek az alábbi iparágakat képviselik: műanyagipar, gépipar, autóipari beszállító ipar, elektronikai ipar, logisztika, környezetvédelmi ipar, csomagolóipar. A kistérség községeiben csak szerény mértékű ipari tevékenység folyik, mivel az ipari munkavállalók nagy része Tatabányára, vagy a megye más, a kistérséghez képest nem túl távol fekvő városaiba (Oroszlány, Komárom, Esztergom, Dorog) jár dolgozni.

A kistérség kereskedelmi struktúrája erősen centralizált, Tatabánya központú. Ez alól kivételt képez Szomor és Gyermely, ahol inkább a jobban megközelíthető Törökbálint, Zsámbék és Biatorbágy vonzása jellemző kereskedelmi szempontból.

A tatabányai kistérség nem tartozik az ország, ill. a megye legkiemelkedőbb idegenforgalmi területei közé, a rendszerváltás óta viszont növekvő mértékben aknázza ki a térség a turisztikai lehetőségeit, folyamatosan fejlesztve idegenforgalmi infrastruktúráját. Ennek eredményeként a kistérségben az 1990-es évek első feléhez képest egyaránt megnőtt a kereskedelmi szálláshellyel rendelkező települések száma, a szálláshelyek választéka (panzió, üdülőfaluk épült) és férőhelyszáma. Tatabánya és kistérsége változatos felszínű, erdőkkel borított hegységekben (Gerecse, Vértes), barlangokban (pl. Szelim-barlang, Vértes László-barlang) gazdag természeti

tájai, sokféle történelmi-kulturális értékei (várak, várromok, muzeális intézmények, templomok, hagyományos jellegű falvak) és a szép vidékhez kapcsolódó aktív pihenési-kikapcsolódási lehetőségek (vadászat, lovaglás, túrázás, kirándulás, horgászat, kerékpározás, sziklamászás, barlangászat) kedvező feltételeket nyújtanak a térség idegenforgalmi vonzerejének növeléséhez. A kistérségben 2 országos jelentőségű természetvédelmi terület található: Vértesszőlős világhírű előembertelepe, valamint a Gerecsei Tájvédelmi Körzet több, mint 2000 hektáros részlete és azt kiegészítő É-Vértes Helyi Jelentőségű Természetvédelmi Terület.

A kistérségben a mezőgazdasági területek aránya (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, gyepek) aránya alacsony (37,3%), ami a megyei átlag (57,8 %) alatt van. A tatabányai kistérségben élők kb. 2,2 %-a tekinti a mezőgazdaságot elsődleges jövedelmi forrásának, ez az érték alacsonyabb a megyei átlagnál (4,4 %). A kistérségen belül az egyéni gazdaságok aránya igen magas: 98,1%, és ők a földterületnek csak 4,9%-át birtokolják. Az állatot tartó gazdaságok kistérségi átlaga (75,9%) csaknem eléri a megyei átlagot (77,1%), de települések tekintetében 6 településen meg is haladja azt.

Az agrár- és élelmiszeriparban az egykori állami gazdaságok privatizációjával és a kárpótlási törvény velejárójaként új üzemi és tulajdoni szerkezet alakult ki. Bár helyenként számottevő arányú kisparcella alakult ki, a tradicionális nagyüzemek (Környei Agráripari Rt. és Patár Rt., a Gyermely Rt. stb.) környezetében többnyire fennmaradtak a nagy táblaméretek. Ez figyelhető meg számos tulajdonilag ugyan felosztásra került, de továbbra is közösen művelt földterület esetében is.

A kistérség mesterséges tavaiban haltenyésztés folyik, emellett az erdőkben gazdag térségben nagy hagyományai vannak a vadgazdálkodásnak és az erdésznek is.

A kistérség erdőállományának meghatározó része állami tulajdonban van, a térség erdőszültségi aránya 40% körüli.

Az országos tendenciáknak megfelelően a tatabányai kistérségben is megfigyelhető a népesség iskolázottsági szintjének hosszú távú emelkedése. A kistérségen belül az elvégzett átlagos osztályszám meghaladja a régiós és a megyei átlagot, az 1970-es években gyorsan emelkedett a középfokú végzettséget szerzők aránya, az 1990-es években pedig a korábbiak a többszörösére nőtt az egyetemi és főiskolai diplomát szerzők száma és aránya.

A kistérségben a munkaképes korú lakosságnak mintegy 60–70%-a aktív kereső, a fennmaradó 30–40%-ot a továbbtanuló 18 éven felüliek, a munkanélküliek (5,1%), az egészségügyi okokból nyugdíjazottak és a háztartásbeliek teszik ki. A térség foglalkoztatási központja Tatabánya, amelynek munkaerő-vonzáskörzete évtizedek óta lényegesen túlterjed a város szűkebb környékén.

Az 1950-es évektől a tatabányai levegő szennyezettsége jóval meghaladta az egészségügyi határértékeket, magas volt a különféle légzőszervi betegségekben szenvedők száma. A helyi kitermelő- és nehézipari tevékenység megszűnése jelentős javulást eredményezett Tatabánya környezeti állapotában. A 1990-es évek folyamán fokozatosan sikerült orvosolni az ipari szerkezetváltásból adódó nehézségeket. Az elmúlt évtizedek bányászata és nehézipara azonban számos környezeti problémát hagyott hátra (alábányászott, roncsolt és elszennyezett területek, környezetszennyező üzemek, salak-, pernye-, iszap- és meddőhányók, fizikailag és szociálisan leromlott városrészek), amelyek megoldása fontos feladat.

Tatabánya és néhány község az állandó növényzettel nem fedett, lejtős felszíneit víz-és szélerosztás (defláció) pusztítja. A szén, kő és homokbányászat (bányagödrök, meddőhányók, erőműi salak, pernye elhelyező területek a kistérség székhelyén és környékén kb. 550 hektárra, terjednek ki.

Tatabánya város térsége vízminőségvédelmi szempontból is kiemelt védelmet igényel. A szolgáltatott ivóvíz és a közcsontról elvezetett szennyvíz is közel 60%-kal csökkent 10 év alatt, de a felhasznált víznek csak 84%-a, kistérségen belül 83%-a jut közcsontrába. A felszíni vízfolyások közül az Által-ér kémiai vízminősége jelentős javulást mutat, de még mindig csak tűrhető, esetenként jó besorolású, bakteriológiai jellemzői viszont csak tűrhető-erősen szennyezett osztályúak. A Galla-patak vízminősége a 2000-es évek elejéig nagyrészt romlott. A felszín alatti vizek minősége (kiemelten védendő karsztvíz bázis) jó és kiváló. Ezzel szemben a kistérségben fúrt és ásott kutak több esetben is biológiailag, illetve kémiailag szennyezettek. A megyeszékhely és kistérsége településeinek vízellátásához kedvezőek a hidrológiai feltételek, mivel a Gerecse

területén jelentős mennyiségű, emberi fogyasztásra alkalmas, kitűnő minőségű karsztvíz készlet van, amelyet a Tatabányára és a közeli városokra (Oroszlány, Tata, Kisbér) kiterjedő regionális vízellátó rendszer hasznosít.

A kistérség lakossága számára a villamos energiát az E.ON ZRt. az országos hálózat 120 kV-os távvezetékéből biztosítja. Tatabányán a vezetékes gázt fogyasztó lakások aránya 2004-ben 15% volt, a kistérség többi településén viszont 70% fölötti értéket ért el.

Tatabányán elkészült az új, korszerű, kettős szigetelésű regionális szerepkörű hulladéklerakó, amely lehetővé tette a régi lerakó bezárását és rekultivációját (2000) és hosszú távon teszi lehetővé a keletkező települési szilárd hulladékok ártalommentes deponálását. Fontos még, hogy a város gesztorságával létrejött a Duna-Vértes köze Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás megvalósításában, amelynek célja a tervezési területen (összesen 84 település Komárom-Esztergom, Pest és Fejér megyében) a még meglévő hulladékgazdálkodási hiányosságok felszámolása, egy komplex hulladékgazdálkodási rendszer kiépítésével, megfelelően a jelenleg érvényben lévő legfontosabb jogszabályok előírásainak. Környe község azonban egy másik Társulás keretében oldja meg a hulladékkezelést.

4.7. TATAI KISTÉRSÉG

A Tatai Kistérség Komárom-Esztergom megye 7 statisztikai kistérsége közül területi nagyságát tekintve a negyedik, a megye területének 13,6 %-át teszi ki. A kistérség települései: Baj, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Kocs, Naszály, Neszmély, Szomód, Tardos, Tata, Vértestolna.

A Tatai Kistérség területén három természetföldrajzi középtáj találkozik: a Kisalföldhöz tartozó Komárom–Esztergomi-síkság, valamint a Dunántúli-középhegység részeként a Vértes–Velencei-hegyvidék (Vértessalji-dombság) és a Dunazug-hegyvidék (Gerecsevidék). A nagytájak találkozásából adódik a viszonylag jelentős domborzati változatosság, hiszen a kisalföldi jellegű 100-150 méter tszf. magasságú lankáktól a Nyugati-Gerecse 556 m magas Öreg-Kovácsáig a felszíni formák széles skálája megfigyelhető. A megyének ez a vizekben (különösen a tavakban) leggazdagabb kistérsége, fő vízfolyása a Duna (mintegy 10 km-es szakaszon), valamint az Által-ér legalsó 15 km-es szakasza. Meghatározó jelentőségű a mezőgazdasági hasznosítású földterületek kiterjedése, de – a hegyvidéknek köszönhetően – ugyancsak jelentős mértékű az erdősültség is (22%).

Tatai kistérség földrajzi fekvése több szempontból is kedvezőnek tekinthető. Tata, mint a kistérség központja a kistérséget kettészelő 1-es számú országos főút mellett fekszik, az M1-es (Bécs és Budapest közötti - E60, E75) autópálya pedig a város határában halad. A kistérséget északon a Duna, keleten a Gerecse hegység, délen az Által-ér síkja, nyugaton pedig a Kisalföld lankás dombvidéke határolja.

Tata sugaras kialakítású közúti kapcsolattal rendelkezik a kistérség többi települése felé (minden út a történelmi városba vezet). Ezzel összefüggésben Tatának, mint kistérségi központnak a közúton való elérhetősége is jónak tekinthető (8 km). Tata átmenő forgalma éppen központi szerepéből fakadóan jelentős. A települést elkerülő út építése még várat magára. Településközi úthálózati kapcsolatok az adottságokhoz képest fejlettnak mondhatók.

A közlekedési kapcsolatokat gazdagítja a Budapest-Hegyeshalom vasúti fővonal megléte, amely a tatai kistérségben csupán Tatán rendelkezik vasútállomással (személy- és gyorsvonati megállóhellyel). Napjainkban ez az ország leggyorsabb vasútvonala, az 1997-ben megvalósult vasúti rekonstrukció után a Bécs és Budapest közötti menetidő 120 percre rövidült, 120-160 km/h sebességet lehetővé téve.

A Duna, mint vízi út eddig csupán érintette a kistérséget. A legutóbbi évek eredménye, hogy Dunaalmáson időszakos kompjárat is kialakulóban van a szlovák oldali testvértelepüléssel. Komárom, mint kikötő a szomszéd kistérségben, mintegy 20 km-es távolságban van.

A kistérség 9 községe közül a legnagyobbak (2719 fős népességgel) Baj számít. Ezen kívül 2000-et meghaladó népessége csupán Kocsnak, Naszálynak és Szomódnak van. További három község

(Tardos, Dunaalmás, Neszmély) tartozott az 1000-2000 lakosúak kategóriájába, végül a terület legkisebb településeinek az 500 fős lakónépességet el sem érő Dunaszentmiklós és az ennél alig nagyobb Vértesszőlő számít. Tata lakossága 23 885 fő.

A kistérség foglalkoztatási szerkezete az elmúlt években jelentősen átalakult. A kistérség községeiben az agrárfoglalkoztatottak viszonylag magas aránya csak lassan csökkent. A 2001-es év jelentős visszaesést hozott. Nem változott lényegesen az ipari foglalkoztatottak magas aránya, akik többsége a korábban működött nehéz- és tömeggyártásra létrejött könnyűipar helyett, ma a korszerű feldolgozóiparban helyezkedett el, illetve Tatabányára, Oroszlányba és Komáromba ingázik. A kereskedelmi, szolgáltatóiparban dolgozók száma látványosan növekedett. A regisztrált munkanélküliek aránya jelenleg a megyei átlag körül alakul 5,4% (2006. október).

Az elmúlt bő évtizedben barna és zöldmezős beruházásokkal ipari parkok épültek ki Tatabányán, Komáromban és Oroszlányban, jelentős multinacionális cégek települtek be, jellemzően az elektronikai, informatikai, járműipari, környezetvédelmi ipar területéről. A befektetett tőke meghaladja a 100 Mrd Ft-t, az árbevétel pedig az 1000 Mrd Ft-t.

A Tatai Kistérség kimaradt az új ipartelepítési hullámból, az okok között külső és belső tényezők egyaránt megtalálhatók, de a befektetők intenzívebb felkutatása, jobb kiszolgálása több eredményt hozhatott volna. Tatán a korábbi iparágak közül az ipari hűtőgyártás területén volt és van jelentős fejlődés. A Mirelta Ipari Parkban a több, jól működő cég éves árbevétele meghaladja a 15 Mrd Ft-ot. Új tatai társaságnak számít a műanyag alkatrészeket gyártó Nypro Hungary Kft, de a bővítést már nem a kistérségben hajtotta végre. A Tatai Ipari Park betelepítése több okra visszavezethetően nehézkesen halad. Megoldódott viszont a cserépgyár helyzete azzal, hogy megvásárolta a Tondach Rt, amely jelentős fejlesztéseket és átszervezést hajtott végre. Dunaalmáson bioetanol üzem épül, a Gázterminál kapacitásbővítése is folyamatban van.

A kistérségben 5.396 vállalkozás, ebből 3.506 (2004) egyéni vállalkozás működik. Az összesített adatok alapján a Tatai Kistérségben egy km²-re több, mint 17, 1000 lakosra több, mint 100 vállalkozás jut, mely a megyében kimagaslóan a legnagyobb arányt mutatja (gyakorlatilag minden harmadik család érintett valamilyen vállalkozási formában). A vállalkozások által foglalkoztatottak száma szerinti adatok az országos átlagnak megfelelő értéket mutatják (statisztikailag nehéz is ettől eltérőt kimutatni, ugyanis a vállalkozások nagyon nagy része az önfoglalkoztatásra vagy az egy-két fős működésre rendezkedett be).

Tatára- és a kistérségre a következő turisztikai ágak jellemzőek: családi, ifjúsági és senior turizmus, városlátogatás elsősorban a tatai Öreg-tó partján álló vár vonzerejének köszönhetően. A turizmus fejlődésének további lendületet adhat a Királyi városok projekt, Tata üdülővárosi rangjának helyreállítása projekt és Tata műemléki belvárosának rehabilitációja integrált városfejlesztés keretében című projekt, melynek előkészítése is zajlik. A családi üdülés bázisa a Dunaszentmiklóson lévő, 750 vendéget befogadó 5 csillagos Panorama Residence Duna- holland üdülőfalu. A dunaalmási lovarda, Neszmély hajósskanzenje, Tardos Malomvölgye is a turisztikai vonzerőket gyarapítják. Turisztikai szempontból a térséget európai jelentőségű kerékpáros útvonal szeli át. A Passau – Bécs – Budapest kerékpáros útvonal Duna mentén haladó (Dunaalmáson és Neszmélyen keresztül vezető) nyomvonala Ács-Esztergom közti szakaszának kiépítésére kész tervek vannak, a megvalósítás azonban forráshiányból adódóan késik. A másik nyomvonal Bábolna irányából vezet Kocsra, majd Tatán, Agostyánon és Tardoson keresztül Tarján irányában hagyja el a kistérséget. A két nyomvonal között átjárás is van: Tatáról Szomód irányába ágazik el és Dunaszentmiklóson keresztül Neszmélyre vezet. A kiépített kerékpárutak hiánya, a kistérség közútjainak egyre növekvő forgalma, továbbá a szlovákiai Duna-menti kerékpárút megépítése azonban perspektivikusan kedvezőtlen hatással lehet a kistérség kerékpáros-turista forgalmára. Jellemző még a kulturális ill. rendezvényturizmus, (Egyre sikeresebbek az évente megrendezésre kerülő Víz, Virág, Zene Fesztivál, Vadlúd Sokadalom, Barokk Fesztivál, Őszi Öreg-tavi Halászat rendezvények, Hídverő Napok Kocsitoló verseny, stb) a konferenciaturizmus, üzleti turizmus (a tatai edzőtábor konferencia terme, a tatai Kristály Hotel igen keresett a konferenciák, szemináriumok szervezői körében, a Neszmélyi Hilltop Borhotel kiváló lehetőséget nyújt az

idelátogatóknak), az ökoturizmus és természetjárás, valamint megjelent a golfturizmus is az Old Lake Golf & Country Club-nak köszönhetően.

A Tatai kistérségben élő közel negyvenezer főből 5,2 ezer fő, a mezőgazdaságot tekinti elsődleges jövedelem forrásának, ami meghaladja a megyei átlagot.

A megye 4. legkisebb kiterjedésű kistérségében a mezőgazdasági tevékenységgel érintett földterület (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, gyepek) aránya a megyei átlag felett van. A mezőgazdasági tevékenységet folytatók által használt földterület harmada van egyéni gazdaság tulajdonában. Az állatállomány alakulására jellemző, hogy az állománynak negyede van egyéni gazdaságok tulajdonában. Jelenleg a kistérségben, mintegy 400 gazdálkodó művel mezőgazdasági területet, ezeknek csak mintegy 18%-a minősíthető jelentősebbnek, azonban a földterület művelésében 75-80 %-ot, az állattenyésztésben 65-70 %-ot képviselnek. A kistérség települései által használt földterület művelési ágainak alakulását megfigyelve megállapítható, hogy legnagyobb mennyiségben a szántó és az erdő területek dominálnak a térségben. Naszály és Kocs településeken a szántók aránya meghaladja a 80 %-ot, ami lényegesen magasabb a kistérségi és a megyei átlagnál. Tardos, Neszmély és Baj településen a legelők aránya csaknem eléri a 20 %-ot. Az állattenyésztés területén a szarvasmarhatartás, a baromfi és a nyúltenyésztés meghatározó. Sertés- és juh-tenyésztés többnyire az egyéni és a családi gazdaságokhoz kötődik. A kistérség mesterséges tavaiiban haltenyésztés folyik, (Tata, Naszály, Szomód). A Tatai Mezőgazdasági Rt. a maga 800 hektárnyi halászati vízterületével a Dunántúl egyik meghatározó halgazdálkodója, így a halászati Terméktanácsban is képviselteti magát. A kistérség erdeiben nagy hagyományai vannak a vadgazdálkodásnak és az erdésznek (Tata, Tardos, Szomód).

A Tatai kistérséghez tartozó 10 település bel- és külterülete 7 természetföldrajzi kistáj területébe nyúlik be különböző mértékben. Az Által-ér mentén felfűződő ipari és bányászati övezetek Komárom-Esztergom megye legsúlyosabb tájhasználati konfliktusterületei. Ide tartozik Oroszlány, Tatabánya és Tata térsége, melyből Tata elsősorban elszenvedője ezeknek a problémáknak. Mindezek ellenére a térség táji és természeti értékekben gazdag (védett területek, értékes felszíni vízfolyások), melyek üdülési, idegenforgalmi hasznosítása egyre intenzívebben jelentkezik. A térségre jellemző egyedi problémakör, a bányászati tevékenység visszafejlesztése következtében jelentkező, korábban elapadt karsztvízforrások újbóli megjelenése, mely számos azóta beépült urbanizált területet veszélyeztet. Ez legsürgősebben Tata térségében kezelendő. A vízvédelem tekintetében az egyik legfontosabb megoldandó probléma a tatai Öreg-tó és az Által-ér vízminőség javítása. Az immár két évtizede fürdésre alkalmatlan tó átfogó helyreállítását a Közép-Dunántúli Régió szintjén is kiemelt központi feladatnak tekintik (2005-ben ezért kapott támogatást a PEA-2 rendszerében). Ugyancsak a vízvédelem problémaköréhez sorolható a Dunával összefüggésben az árvízvédelem gyengeségei a neszmélyi vörösiszaptároló-rekultivációjának kérdése.

A vezetékes ivóvízellátás 2004. évi adatok alapján a tatai kistérségben a közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 90,5 %-ot tett ki. Ez jobb az országos átlagnál. Tata és a kistérség legtöbb települése a Tatabánya-Oroszlány regionális ivóvízellátó rendszerhez tartozik, amely jó minőségű, tiszta karsztvizet biztosít az itt élők számára. A kistérségben csupán Naszály és Dunaalmás ivóvízellátása épül más (dunai parti szűrésű vagy helyi, artézi) vízbázisra. A tatai kistérségben a lakások kb. 70 %-a van bekapcsolva a közcsatorna-hálózatba. A községek ezt a magas csatornázottságot az 1990-es években érték el, amikor egymás után alakultak a falvakban a csatornahálózat építését megindító közműtársulások.

A települési hulladékok szervezett gyűjtése és megfelelő ártalmatlanítása az egész kistérségben biztosított.

5. KOMÁROM- ESZTERGOM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

Programok

- 0 Megye építés (külső-belső integráció (2. tématerület))**
- 0.1. A Megye külső kapcsolatainak erősítése (2. rész-tématerület)**
- 0.1.1. Határ menti térségi együttműködés elősegítése (2.2.5. tématerület)**
- 0.1.1.1. Közös határ menti fejlesztési program kidolgozásának előkészítése**
A Vág-Duna-Ipoly Eurorégió megalakítása után megalakult az Ister-Granum Eurorégió és a Duna Eurorégió, valamint a Visegrádi Országok Eurorégióinak Konzultatív Tanácsa. Az érintett szereplők folyamatosan tájékozódhattak a program finanszírozás feltételeiről (Visegrádi Alap, Phare CBC, INTERREG).
- 0.1.1.2. Határ menti fejlesztési program kidolgozása**
Részben teljesült. Az Ister-Granum Eurorégió több programot elkészített. Tervezés fázisában van a Duna-Eurorégió „Európa falu” projektje. A két Komárom együttműködése sokrétű (pl. gazdaságfejlesztés, erődrendszer).
- 0.1.1.3. Közös határ menti programok megvalósulása**
Hidak fejlesztése (Mária Valéria híd helyreállítása, komáromi Erzsébet híd rekonstrukciója, új komáromi közúti híd tervezése).
- 0.1.2. Nemzetközi kapcsolatok fejlesztése (2.2.4. témakörhöz áll legközelebb)**
Szerepvállalás különböző nemzetközi szervezetekben (Visegrádi Országok Régióinak együttműködése, elnöki szerepvállalás a Visegrádi országok Eurorégióinak Konzultatív Tanácsában), a meglévő megyei partnerkapcsolatok (pl. Skócia: Midlothian megye, Németország: Main-Kinzig-Kries) mellett továbbiak előkészítése (pl. Kína: Henan tartomány)
Bővültek a megye településeinek partnertelepülési kapcsolatai.
Bel- és külföldi rendezvények a gazdasági kapcsolatok jegyében (pl. hagyományos Weitersbachi vásár, kínai üzleti nap).
- 0.1.3. Az EU csatlakozásra történő megyei felkészülés.**
A sikeres EU népszavazási kampányban való megyei részvétel.
- 0.1.4. Régióépítés, együttműködés fejlesztés (2.2.2. tématerület)**
Elnöki szerepvállalás a Regionális Fejlesztési Tanács munkájában.
Megyei szakértői részvétel a Tanács bizottságaiban és munkacsoportjaiban, az egyes ágazati tanácsokban (pl.: egészségügyi, innovációs, közkincs). Partnerségi részvétel a régió EU-s programjaiban (pl.: MODELE).
Részvétel a Regionális Tanács mellett működő kistérségi és civil egyeztető fórumok munkájában.
- 0.2. A megye belső integrációjának, szervezettségének fejlesztése (2.1. résztématerület)**
- 0.2.1. A területfejlesztés stratégiai irányításának térségi rendszere (minta program)**
Elkészült a Tatai-medence terület- (-vidék-) fejlesztési intézményrendszer fejlesztésének mintaprogramja.
Elkészült a megye területrendezési terve.
Együttműködési megállapodások kötöttek a Megyei Területfejlesztési Tanács és az egyes gazdasági, társadalmi szervezetek között.
- 0.2.2. Nyitott „intézménnyé” válás: kommunikáció, mérés és nyilvánosság**
Tavaszi-őszi területfejlesztési anketok szervezése megindult, több kiadvány jelent meg a megye területfejlesztéséről, elkészült a www.kemoh.hu honlap.

A különböző megyei tervek, programok készítése során érvényesült a nyitott tervezési gyakorlat követelménye.

A kész tervek, programok internetes publikálása folyamatos.

1. Versenyképes gazdasági tér kialakítása (1. témakör)

1.1. Gazdaságfejlesztés, vállalkozásösztönzés (1.1. és 1.2. altématerület)

1.1.1. Ipari Parkok fejlesztése (1.2. altématerület)

A koncepcióban megcélzott megyei szintű feltáró tanulmány nem készült el, mert a szaktárca pályázati felhívásaira az egyes önkormányzatok illetve gazdasági szervezetek önállóan is benyújtották pályázataikat. Napjainkra az ipari parkok strukturált hálózata jött létre megyénkben. Megindult több barnamezős fejlesztés is (pl. Almásfüzitő, Tatabánya – VII-es telep)

1.1.2. Gazdaságfejlesztési, befektetés-ösztönzési akciók és eszközök (1.1. témakör)

A koordináció kialakult a befektetés-ösztönzéssel foglalkozó, a megyében jelenlévő különböző országos, régiós, megyei és települési gazdaságfejlesztő szervezetek között. A befektetés-ösztönzés eszközeit minden település önállóan határozta meg. Több konkrét együttműködés is modell értékű (pl.: Környe-Tatabánya ipari park, Almásfüzitő és Komárom együttműködése).

A megye gazdasági ankétok és konferenciák szervezésével támogatta a koordináció erősödését.

1.1.3. Mikro- kis- és középvállalkozások felzárkóztatása (1.3.)

A megyei szintű területfejlesztési forrásoknak csak alacsony mértékű és csökkenő arányú hányada jutott el megyénk KKV-ához. A regionális források elérését az a körülmény nehezítette, hogy azok hátrányos helyzetű kistérségekhez kötöttek (megyénkből Kisbér és Oroszlány kistérsége).

Megyénkben elsősorban a Vállalkozásfejlesztési Alapítvány működtet KKV támogató eszközöket (pl. mikrohitel, inkubátorház, beszállítói program), a Kereskedelmi és Iparkamara pedig tagjait támogatja (pl.: tájékoztató előadások, kiállításokon való részvétel).

1.2. A gazdasági tér innovációs képességének javítása

1.2.1. Információs társadalom-indulás (6.1. témakör)

Intelligens Megye Stratégia nem készült, a keresleti és kínálati oldal szereplői döntően a piaci folyamatokra hagyatkozva alakították ki a megye mai IT-képét. Ez egyes gócpontokon a versenyhelyzet megjelenése, másutt monopolhelyzet kialakulása jellemző, míg egyes településeken, településrészekben e XXI. századi infrastruktúra még hiányzik.

Helyenként az IT ellátottság alacsonyabb szintjét közösségi kezdeményezések (pl.: Teleházak) enyhítik.

1.2.2. K+F (1.3. és 1.4. tématerület)

A megye gazdasági súlyához viszonyítva a fontos K+F terület még az ugyancsak kedvezőtlen régiós értékekhez viszonyítva is alulfejlett, rosszabb mutatókkal bír. A megye hiányzó műszaki felsőoktatási- kutatási bázisát csak részlegesen pótolhatják a

megyén kívüli, közeli intézmények. A vállalati K+F terén az első beruházások megtörténtek (pl.: Zenon).

1.2.3. Nagyvállalati kör-kapcsolatépítés

A megye által alapított gazdasági díjak, az átadásukkal járó publicitással együtt hozzájárult a hatékonyabb kapcsolat kialakításához. A nagyvállalati kör mecénás szerepe erősödött, de rejt még tartalékokat.

1.3. Speciális térségfejlesztési programok kidolgozása, megvalósítása

1.3.1. Ipari szerkezetátalakítási program

Formális szerkezetátalakítási program a három érintett kistérségre nem készült, a kistérségek, települések fejlesztési terveiben találkozunk a törekvésekkel. Volumenében a legjelentősebb környezetvédelmi fejlesztés (bár csak ideiglenes tovább élését jelenti a szénbányászati szakmakultúrának) a Vértesi Erőmű Rt. retrofit programja.

Valódi szerkezetátalakítás (mindhárom kistérségben) az új feldolgozóipari befektetők letelepítésével történt meg, megyei szinten e szerkezeti váltást támogatja Esztergom (Suzuki), Komárom (Nokia és beszállítói), Tatabánya és Oroszlány új befektetői.

Megyénkben ma már az ipari termelés több, mint 90 %-át adja a korszerű feldolgozóipar.

1.3.2. Agrárstruktúra és vidékfejlesztési program (7. témakör)

Az EU-csatlakozás nyomán az agrár- és vidékfejlesztési politika megyénkben is az egyik legközvetlenebbül Brüsszelből irányított területté vált. A megye agrár- és vidékfejlesztési szereplői a nemzeti kormány tárgyalási pozícióinak befolyásolásával remélhetik sajátos érdekeik érvényesítését.

Megyénkben jelen van a korszerű nagybirtok és nagyüzem (pl.: IKR, Gyermely), kialakulóban néhány középbirtok; a domb és hegyvidéki részeken a tájgazdálkodás, az erdészet és egyes kapcsolódó tevékenységek (pl.: falusi turizmus) illeszkednek a vidékfejlesztési stratégiához.

Két kistérségünk is részt vesz a Leader+ programban; napjainkban formálódnak az energianövény termesztéssel kapcsolatos lehetőségek.

1.3.3. Idegenforgalmi fejlesztési program

A megye folyamatosan elfogadott turizmusfejlesztési stratégia alapján koordinálta az egyes szereplők kínálati és marketing tevékenységét. Egyes turizmusfejlesztési részterületek (pl. zöldturizmus) és kiemelt térségek (pl.: Vértess, Dunakanyar) részletesebb fejlesztési programjai is elkészültek. 10 év után a megye új turizmusfejlesztési stratégiát dolgoztatott ki.

Más szakterületekkel ellentétben hagyományosan a turizmus megyei szereplői ismerték fel a legkorábban az együttműködésben rejlő lehetőségeket, melyek során megvalósultak, illetve folyamatban vannak fejlesztések (pl.: Kisbéri lovarda, Monostori Erőd, tatai Pálmaház, kulturális és vallási turizmus).

1.4. Infrastruktúra fejlesztés

1.4.1. Közlekedésfejlesztési program (6.2. tématerület)

Számos, a koncepcióban célul kitűzött közlekedésfejlesztés megvalósult:

- 10-es számú főút Dorogot ill. Tátot elkerülő szakaszai
- Újjáépült a Mária-Valéria híd, valamint a komáromi Erzsébet-híd rekonstrukciója is megtörtént.

Egyes eltervezett fejlesztések tanulmány- illetve engedélyezési tervei készültek el:

- Duna-menti kerékpárút
- Tatabánya-Nyugat autópályacsomópont – Vértesszőlős-Tata- elkerülő út
- Komárom-Tatai-medence-Oroszlány-Mór térségi főútvonal
- Által-ér völgyi kerékpárút
- Településközi (alsóbb rendű) úthálózat megyei fejlesztési programterve (zsáktelepülések oldása)
- Az V/C korridor „lobbi terve” készültek el.
- Az új komáromi közúti híd tervezése is megkezdődött.

1.4.2. Energiagazdálkodási program

A célul kitűzött megyei energetikai koncepció helyett napjainkban készül el a régió energiaterve.

Egyes részfeladatok teljesültek (pl.: Vértesi Erőmű Rt. retrofit programja, városi távfűtőművek gáztüzelésre állítása, városi és kistérségi energiahatékonysági mintaprojektek, panelprogram).

1.4.3. Vízgazdálkodási program

1.4.3.1. Csatornázás, szennyvízkezelés (5.1. tématerület része)

A megye csatornázottsága a végrehajtott fejlesztéseknek köszönhetően országos viszonylatban kedvező: 86 %.

A megye kiemelten védendő ivóvízbázisain (karszt-területek) és az Által-ér (és mellékvízfolyásai) vízgyűjtő területén a 100 %-os arány elérése a cél.

Több szennyvíztisztító telep rekonstrukciója megtörtént.

1.4.3.2. Duna menti települések árvízbiztonságának megoldása (5.2. tématerület része)

A táti öblözet bevédése a 10-es számú útrekonstrukció részeként megtörtént.

1.4.3.3. A regionális vízművek vízbázisainak rekonstrukciója (Tatabánya-Dorog)

A tatabányai vízbázis ÉDV Rt-be integrálása megtörtént; Dorog-Esztergom térségében különböző koncepciók vizsgálata zajlik.

1.4.3.4. Belvízvédelem (5.1. tématerület része)

A vízgazdálkodási társulatok koncentrációja után egyes külterületi mederszakaszok rekonstrukciója megvalósult; a belterületeken az önkormányzatok rendszeres erőfeszítései ellenére számos feladat van még.

1.4.4. Lakásépítési és felújítási program (3.4. tématerület)

A megyei koncepcióban foglaltak függetlenül a lakásszektor változási tendenciáitól a piac és a támogatási rendszerek függvényében nagyon érzékenyen változnak. Két támogatási rendszer hatása tartós:

Az új lakásépítést a támogatott hitellehetőségek pörgették fel, míg az iparosított technológiájú lakóépületek rekonstrukciójához az állami+ önkormányzati pályázati konstrukciók jelentettek ösztönzést.

A korábbi években úgy a bérlakás-építés támogatása, mint a lakótelkek előkészítése jelen volt településeink fejlesztési eszköztárában. 2004-től egyes EU-s pályázatok közvetett hatásaként újulhatnak meg városrészeink, lakóterületeink.

2. Szolidáris tér: társadalmi kohézió erősítése (4. tématerület)

2.1. Társadalmi, gazdasági szempontból elmaradott kistérség fejlesztése (7.5. altématerület része)

A Kisbéri kistérség kihasználta a célzott, koncentrált támogatások (országos, régiós, megyei) biztosította lehetőségeket, különösen a kulturális, oktatási és egészségügyi fejlesztések terén, de előrelépés történt a munkahelyteremtésben is. Továbbra is feladat a gazdaság fejlődését elősegítő infrastruktúra fejlesztése, illetve a visszafejlesztés elleni küzdelem (ld.. Tatabánya-Pápa vasútvonal).

2.2. Humánerőforrás fejlesztési, gazdálkodási program (4.1. és 4.2 altématerület)

2.2.1. Közoktatás-fejlesztési program

A jellemző tendenciával (települési önkormányzatok intézményátadása a megye részére) szemben egyes városok saját fenntartásba vettek korábbi megyei intézményeket (pl.: tatabányai szakképző intézmények).

A kistelepülések iskolafenntartói szerepe lassan átalakul a többcélú társulások által; nagyobb települések demográfiai okokból elkerülhetetlen intézmény racionalizálása szintén szükséges.

2.2.2. Felsőoktatás fejlesztési program

Annak ellenére, hogy a koncepció a meglévő felsőoktatási intézményeink fejlesztésére alapozott, mégis a hazai felsőoktatás finanszírozás hallgatói létszám-irányultsága miatt, sokszor tervszerűtlen fejlesztések és képzések indultak. Ez ahhoz vezetett, hogy megnövekedett a pályakezdő diplomás munkanélküliek száma.

2.2.3. Munkaerő politikai program (4.1. altématerület)

A megye területfejlesztési szereplői a Megyei Munkaügyi Tanácson keresztül érvényesíthetik prioritásaikat az aktív munkaerő-piaci eszközök alkalmazása terén. A koncepcióban foglalt képzési irányok újragondolást igényelnek a munkaerő-piaci igények alapján.

2.3. A szociális ellátás programja (4.4. altématerület)

A megye szociális ellátását (infrastruktúráját) egyes megvalósult fejlesztések ellenére továbbra is jelentős ellátási hiányok, gyengeségek jellemzik. Csak a 30 ezer főnél népesebb településeken érhető el a szociális szolgáltatások törvény által előírt teljes köre.

Sokszor hiánypótló szerepű a civil szervezetek részvétele a szociális szolgáltatások megszervezésében.

2.4. Az egészségügyi ellátás programja (4.5. altématerület)

A rendkívül gyakran változó országos szintű egészségügyi koncepcionális irányítás mellett elkészült a régió kistérségi részletezettségű egészségterve. Több nagy jelentőségű intézményfejlesztés megvalósult, illetve átadás előtt áll.

2.5. Kulturális és sport program (4.3. altématerület)

A kulturális örökségen és az új értékek létrehozásán alapuló közművelődés posztmodern korunkban gazdasági tényező, az életminőség meghatározó eleme. Megyénkben példátlanul széles kínálatot és kiemelten az egyházi közművelődési intézmények, értékek. Sokszínű a nemzeti kisebbségek hagyomány ápolása.

2.6. A civil szféra szervezeteivel történő együttműködés erősítése (2.1.3. altématerület)

A koncepcióban célul kitűzött koordináltabbá válás jórészt teljesült: több ernyőszervezet (pl.: United Way), az NCA regionális kollégiuma tevékenykedik. A területfejlesztési törvény módosítása megteremtette a civil szervezetek területfejlesztési döntésekbe történő intézményesített bevonását.

3. Életképes tér, fenntartható fejlődés. Környezetvédelmi program (5. tématerület)

3.1. A magyar-szlovák közös Duna szakasz rendezésével összefüggő teendők (5.2. altématerület)

A koncepcióban kitűzött cél, a Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos hátrányos helyzet felszámolása nem tudott megvalósulni a kormányközi tárgyalások eredménytelensége miatt. Csupán részleges beavatkozást jelentett a táti öblözet bevétele.

3.2. Elsődleges prioritású (több ágazatot érintő) környezetvédelmi programok

3.2.1. A nehézipar által okozott, megörökölt környezetterhelések és károk komplex kezelése (5.4. altématerület)

A területfejlesztési koncepcióban főbb elemeiben meghatározott program a megye, illetve az érintett települések környezetvédelmi programjaiban került kibontásra.

Központi kormányzati kárelhárítás kismértékben történt (egyves veszélyes hulladékok elszállítása), és csak részleges a bányavállalatok, erőművek felelősségi körében elvégzendő rekultivációs feladatok végrehajtása. A légszennyezés drasztikus csökkentése jogszabályi követelmény folytán, a szén erőművek átállításával, illetve a Vértesi Erőmű Zrt. retrofit programjával valósult meg.

3.2.2. Kisvízfolyások, tavak és a Duna vízminőség javítása, meder rehabilitációja (5.1. és 5.2. altématerület része)

Elkészült a Duna megyei szakaszára és külön az Által-érre az EU vízkereset gazdálkodási irányelve alapján az érintett térségek vízhasználóit bevonó, érdek-összehangoló kezelési terv dokumentációja.

3.2.3. Megyei környezetvédelmi információs és monitoring rendszer létrehozása

Nincs információnk arról, hogy a TEIR-ben a KSH adatain kívül más adatok fellelhetőek lennének.

3.2.4. Karsztvízbázisok védelme

86 %-osra növekedett a megye szennyvíz-csatornázottsága; a karsztterületeken ennek mértékét 100 %-osra kell emelni. Folytatni kell a tájhasználati, hasznosítási feltételrendszer kidolgozását; folyamatosan üzemeltetni kell a kármegelőzési célú monitoring rendszert.

3.2.5. Hulladékkezelés, gazdálkodás fejlesztése

A megyei környezetvédelmi program az országos, a régiós és a települési hulladéktervek mellett megyénk területén 2 térségi hulladékkezelési társulás dolgoz ki konkrét fejlesztési programot. Az új cél az EU követelményeknek való megfelelés.

3.3. Másodlagos prioritású programok

3.3.1. Településkép és épített környezet védelme (3.1. és 3.4. altématerület)

A koncepció által is települési érdekkörbe sorolt program végrehajtása az egyes önkormányzatok erőforrásaitól függően többé vagy kevésbé sikeres. Néhány nagy jelentőségű műemlék kormányzati, illetve egyházi forrásból megújult. Az önkormányzatok inkább helyi építési szabályzataikon és értékvédelmi rendeleteiken keresztül képesek a településkép megőrzésére, kedvező formálására. Az EU-előcsatlakozási, illetve az uniós források több településünknek lehetőséget biztosítottak az értékvédelemre, az idegenforgalmi vonzerő növelésére.

3.3.2. Táj- és természetvédelem (3.2. és 7.2. altématerületek)

Megyénk az országos védettségű természeti értékeken túl jelentős területeket véd (korábban megyei tanácsi, napjainkban települési önkormányzati) rendeletekkel. A 2005-ben elfogadott megyei területrendezési terv a jogszabály szerinti területfelhasználási egységein és övezetein kívül sajátos megyei értékvédelmi „övezeteket” nevesít ajánlásaiban és irányelveiben. Ezek, összhangban a felülvizsgálatra került megyei környezetvédelmi programmal, jól szolgálják mind a természetvédelem, mind a vidékfejlesztés- agrár környezetgazdálkodás érdekeit.